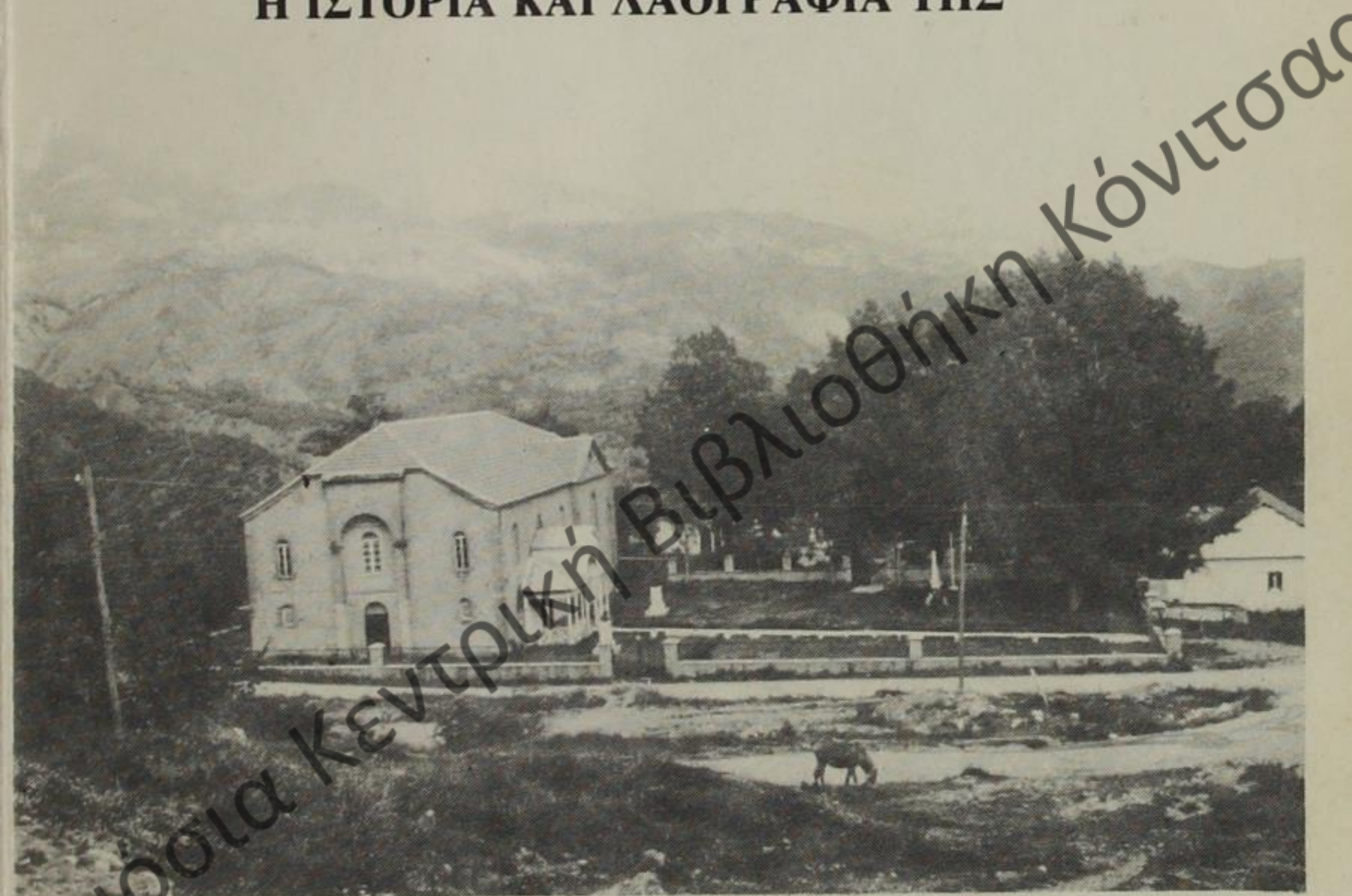


ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

**Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ**



Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

**ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ Β'**

(Ιστορικά γεγονότα 1841 - 1875
και Λαϊκά ανέκδοτα και Λαϊκοί
τύποι της παλιάς Βούρμπιανης)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1987

Φωτογραφία από εκδρομή της Φιλεκαπαιδευτικής Αδελφότητας Βούρμπιανης έτος 1901.



Η φωτογραφία της απέναντι σελίδας είναι από εκδρομή της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Βούρμπιανης του έτους 1901. ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ.

Όρθιοι από αριστερά: 1, Γεώργιος Α. Τράντας. 2, με μαύρο κοστούμι Απόστολος Δ. Λαγός. 3, Πέτρος Σούρλας Πυρσογιαννίτης. 4 (λίγο εμπρός με γραβάτα Λάμπρος Τζόγιας. 5, πίσω Δημήτρ. Ζ. Λιάκος. 6 με παπιγιόν Ιωάννης Α. Τράντας. 7, Αριστείδης Παγώνης Πυρσογιαννίτης. 8, Νάκος Τσόλης, 9, Γιόσης ή Παπαγιαννόπουλος,....10, με ψαθάκι Δημητράκης Γ. Τζιουμάρα.11, κουριάδος Νικόλα Οικονόμου Πυρσογιαν. 12, Γεώργ. Ζ. Σιόμπος. 13, Ιωάν. Ν. Μάνος. 14, με μούσι Αντων. Τζιουμάρας. 15, Χρήστος Ιωαν. Φούντος - Τσάλης. 16, γηραλαίος ο Αλέξης Τσόφας. 17, φαλακρός Αθανάσ. Γ. Βενέτης. 18, Δημήτρης Ν. Ντόντης. 19, Γεώργιος Δ. Ντόντης, 20, Αντών. Γ. Μπάρκης. Στα Καθίσματα από ΑΡΙΣΤΕΡΑ. 1. Γιώργη Ντούρβαρης. 2 Δημήτρ. Ν. Παπανικολάου και 3 η συζυγός του Αφροδίτη. 4 Μίτσης Τόλη Γιόση. 5 Ευφροσύνη σύζ. Αναστ. Δούρβαρη. 6 Αναστάσης Κ. Δούρβαρης. 7 Κων/νος Ευθυμίου - Γιάντσιου.. 8 σύζ. Νικ. Οικονόμου. 9 Νικόλαος Παπαζήσης Οικονόμου. 10 Ιωάννης Κουτσαλέξης Γιαννιώτης.

Πρόεδρος της Αδελφότητός μας. 11, σύζυγος Δημητρ. Ντόντη και 12, σύζυγος Αντων. Μπάρκη. ΚΑΘΙΣΜΕΝΟΙ κάτω. 1, Αλέξης Τσιανάκας. 3, Χρήστος Λάμπρου Γιόσης. 9, κοπέλα Χρήστου Γιόση. 10, εμπρός στο Ν. Οικονόμου ο Χρήστος Τσούκαλης χωρίς γραβάτα. 12, με ψαθάκι παιδί του Λάμπρου Οικονόμου. 13, με μαύρο γιλέκο χωρίς γραβάτα και σακκάκι ο Δημήτρης Έξαρχος και 15, τελευταίος φαλακρός ο βασίλης Χρ. Βενέτης. (Στη φωτογραφία είναι οπαδοί του Ν. Οικονόμου όχι του Θ. Πάνου, όπως μου έλεγε ο Νάκος Τσόλης).

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΗΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	Δ. 25569
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	7/3/88
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ	949.53 ΕΥΘ

Ισωδ. ΕΑ: 7015

Κάθε γνήσιο ατίτυπο φέρει την υπογραφή και τη σφραγίδα του συγγραφέα.

Α. Π. Π.

ΕΠΙΣΤΑΣΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΟΤΗΤΕΣ
 ΟΓΟΤΕΚΝΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ
 ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 1 - Τηλ. 37044
 452 21 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Για τη Δημόσια Βιβλιοθήκη
 της Κόνιτσας, ως δωρεά του
 συγγραφέα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τα τεύχη διατίθενται από τον συγγραφέα, στη Βούρμπιανη και
 στα Γιάννενα οδός Γ. Ζαλοκώστα 1 τ.κ. 452 21 Ιωάννινα.
 Τηλέφωνο 0651 — 37044

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΚΑΤΑ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΟΣ 1840 - 1875

Κατά την εποχή αυτή, 1840 - 1875 η Βούρμπιανη βρίσκεται στο απόγειο της ακμής της από απόψεως πληθυσμού. Γύρω στα 1870 αριθμούσε 350 και πλέον οικογένειες και είχε δεκατρείς παπάδες εν ζωή (τους πρόλαβε η γιαγιά μου) από τους οποίους οι 7-8 είχαν ενόριες και οι υπόλοιποι ήταν υπέργηροι.

Μετά το 1870, και νωρίτερα ακόμη, αρχίζει ο εκπατρισμός. Οι πρώτες Οικογένειες, Γραμματικού, Χαρισιάδου, Εξαρχάδες, Σουραίοι κ.λ. μεταναστεύουν στη Ρουμανία. Κατόπι άλλοι εγκατεστάθηκαν στην Αθήνα, στο Λαύριο, Πειραιά, Κωνσταντινούπολη και αλλαχού. Αυτοί οι Βουρμπιανίτες των Αθηνών και του Λαυρίου θα αναδειχθούν αργότερα ευεργέτες του χωριού μας. Θα ιδρύσουν την Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα και τα περίφημα Σχολεία της Βούρμπιανής που θα δώσουν αρκετά χρόνια ζωής σ' αυτήν. Από τα σχολεία αυτά ξεκίνησαν τόσο επιστήμονες, επιχειρηματίες και άλλοι επιφανείς βουρμπιανίτες και πλησιόχωροι. Το χωριό ήκμασε σε ζωή και πολιτισμό μέχρις ότου επήλθε η παρακμή λόγω της ομαδικής ματαναστεύσεως των κατοίκων που άρχισε από τα 1913 και συμπληρώθηκε στα 1949 εξ αιτίας των πολεμικών γεγονότων.

Η εποχή λοιπόν αυτή 1840-1875 υπήρξε πλούσια σε γεγονότα και ιστορικά επεισόδια που αφορούν το χωριό μας, αλλά δυστυχώς τα βουρμπιανίτικα αρχεία (όπως προαναφέραμε σε άλλο κεφάλαιο) χάθηκαν και κατεστράφηκαν, και έτσι προς το παρόν θα αρκεσθούμε στην εξιστόρηση των γεγονότων με βάση μόνον τα προφορικά και γραπτά στοιχεία που κατέχομε.

Και αρχίζουμε από τους Προεστούς και Δημογέροντες.

ΜΟΥΧΤΑΡΗΔΕΣ — ΠΡΟΕΣΤΟΙ — ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΕΣ.

Από γραπτές πηγές γνωρίζουμε ότι στα 1851 μουχτάρης (δηλαδή Πρόεδρος της Κοινότητας) ήταν ο Χρήστος Λάμπρου. Και στα 1859 ο Χρήστος Κώτα Κονίνης και ο Απόστολος Γεωργ. Γιόσης.

Από προφορικές όμως πηγές ξέρομε ότι διετέλεσαν Μουχτάρηδες και προεστοί της Βούρμπιανής, κατά την εποχή που ιστορούμε και οι ακόλουθοι.

Ο Νικολάκης Κώστα Γραμματικού, ο Χαράλαμπος Ι. Παπαρίζος - Δημάρατος και ο αδερφός του Δημήτριος, Ο Δημήτρης Παπαϊωάννου και ο γιος του ο Κωτούλας, ο Λάμπρος Κων. Παπαϊωάννου, ο Κύρκα Κούσης, ο Μήτση Γιόσης, ο Ιωάννης Στεργίου Παπανίκου, ο Χαρίσης Ν. Παπαχαρίση, ο Νικόλα Τζούκαλης, ο Νικόλα Παγούνης, ο Κων/νος Γ. Αντωνίου (Κώτσιο Γιωργάκης), ο Δημήτριος Ι Ζήσης ή Καφτανής, ο Ζήσης Σιόμπος, ο Ζήσης Κύρκα Παπανίκου, ο Νικόλα Ντόντης (ο Τουρκοτσιόλας), ο Δημήτρη Ντόντης και άλλοι τα ονόματα των οποίων δεν διέσωσε η παράδοση. Στα 1872 γνωρίζουμε συγκεκριμένα ότι ήταν μουχτάρηδες ο Δημήτρη Θάνος και ο Λάμπρος Τζιότζιος. Στα 1873 επίσης ο Δημ. Θάνος και ο Δημ. Στράτος, και στα 1874 ο ίδιος Δημ. Θάνος και ο Θόδωρος φούντος και ο Γιάννη Στέργιος.

Οι Μουχταροδημογέροντες και ιερείς του χωριού στην εποχή εκείνη είχαν στα χέρια τους πολύ περισσότερες εξουσίες απ' όσες έχουν οι σημερινοί διαδοχοί των. Πρώτο τους καθήκον ήταν να προστατεύουν τα χωριό από τις αυθαιρεσίες των Τούρκων υπαλλήλων αστυνομικών, στρατιωτικών, εισπρακτόρων, ατάκτων στιφών κλπ. Κατόπι ήταν υπεύθυνοι για την είσπραξη και παράδοση στους Τούρκους εισπράκτορες (ταξιλτάρηδες) ή στο δημόσιο ταμείο των κρατικών φόρων.

Εισέπραταν επίσης και τους κοινοτικούς φόρους, όπως τους μισθούς των δασκάλων, ιερέων, αγροφυλάκων (δραγάτηδων) και άλλων κοινοτικών υπαλλήλων κτλ. Πολλές φορές όμως για να απαλλάσσονται οι μουχτάρηδες από τη φασαρία και τους κόπους της εισπράξεως, η Κοινότητα διόριζε ειδικούς εισπράκτορες - διαχειριστές ή πληρεξούσιους που ονομαζόταν καψιμάληδες ή μουχπιρήδες.

Τέτοιους απαντούμε στα έγγραφα που θα ακολουθήσουν το Μήτση Μάνο στα 1844, τον Κύρκα Κούση στα 1845 - 46 - 47 - 48 και 1849, το Γιάννη Σκούφια στα 1845, τον Παπαζήση Τσιοτσιόπλο στα 1845, το Δημήτρη Ιωάννη Ζήση ή Καφτάνη επίσης στα 1845 καθώς και τον Παγιώργη παπαχαρίση Τσουντζο την ίδια χρονιά, τον Κώτσιο Γιωργάκη Αντωνίου ή Ντούμαρη στα 1845 και 1850 - 1851, το Δήμο Τσιόκαρη για μικρό διάστημα το 1846, το Νικόλα Παγούνη Πάλλα στα 1846 - 47 και 1850, το δάσκαλο Γιώργη Δολιανίτη το 1847, το Λάμπρο Κώτα Παπαϊωάννου στα 1848 και 1850, το Ζήση, Κύρκα Ντούμαρη ή Παπανίκου στα 1848 - 49, το Χαράλαμπο Ι. Παπαρίζο στα 1849, τον Δημήτρη Ιωγ. Παπαρίζο, τον Παπαζήση Παπαδήμου επίσης στα 1847, Γιάννη Χαρίση Μανέσην, Νικόλα Τζούκαλην και Ζήσην Σιώμπο γύρω στα 1849 - 1850, τον Χαρίση Νικ. Παπαχαρίση (Χαρισιάδης) και στα 1851 το Γιάννη Στεργίου Παπανίκου και Χρήστο Λάμπρου.

Μερικοί απ' αυτούς τους πληρεξουσίους εισπράκτορες (ακόμη και ιερωμένοι) δεν παράδιναν και τόσο παστρικούς λογαριασμούς όπως ο Παπαγιώργης Παπαχαρίση Τσουντζος στα 1845, ο Κύρκα Κούσης στα 1849 που ισχυρίστηκε πως... έχασε δήθεν το δευτέρι, ο Νικόλα Παγούνης στα 1850 που είχε μερικά σπίτια «συγκαλυμμένα», και ποιός ξέρει πόσοι άλλοι. Αλλ' αυτά συμβαίνουν σε κάθε εποχή και σε κάθε κοινωνία.

Άλλοτε πάλι η Κοινότητα διόριζε γενικούς διαχειριστές με ποσοστά και με μειοδοτικό διαγωνισμό, «ιλτιτζαμτζήδες». ΣΤα 1844 απαντούμε το Ρίζο Νάσιο Μπεζεντέ τον πατέρα του δάσκαλου Αποστόλου Βεηζαδέ, που τον αποξένωσε όμως ο Μήτση Γιόσης με μπουγιουρντί (διαταγή) του Πασιά και ανέλαβε αυτός «ιλτιτζαμτζής».

Στις 3 Απριλίου 1845 ανέλαβε «ιλτιτζαμτζής» ο εκ μητρός προσπάπος μας Νικόλαος Λιόλη Πανταζής. Διεσώθη το έγγραφο του διορισμού του εις το οικογενειακό μας αρχείο και το δημοσιεύσαμε στην Ηπειρωτική Εστία (τομ. Β' σελ. 382). Θα το αναδημοσιεύσωμε και στο τέλος της παρούσης εργασίας μας διότι είναι αξιόλογο και μας δίνει μια εικόνα της ζωής και των ηθών των προσπαπούδων και προγόνων μας.

Οι «ιλτιτζαμτζήδες» αυτοί διαχειριζόταν όλη την περιουσία της Κοινότητας. Νοίκιαζαν τα βουνά, εσύναζαν τους φόρους, επλήρωναν τους ιερείς, δασκάλους, αγροφύλακες και άλλους κοινοτικούς υπαλλήλους και εξοφλούσαν τα χρέη της Κοινότητος προς το κράτος και προς άλλους απαιτητές, όπως δάνειστές, σπαχήδες που προστάτευαν το χωριό κλπ. Από το ίδιο έγγραφο πληροφορούμαστε ότι, όποιοι δεν εξοφλούσαν εγκαίρως τους φόρους, όχι μόνον επλήρωναν τόκο αλλά και πολλές φορές η Κοινότητα έβγαζε στη δημοπρασία (στο μεζάτι όπως το λέγανε) τα κτηματά των μέσω του γενικού διαχειριστού της.

Μερικοί δε απ' αυτούς τους ιλτιτζαμτζήδες όπως οι Ζήσης Κύρκας και Μήτσης Γιόσης (βλ. σχ. έγγραφο εις Η. Ε. Τομ. Β' σελ. 383) έκαμναν και πολλές αυθαιρεσίες και αδικίες εις βάρος των συγχωριανών τους αρπάζοντας τα υπάρχοντά των, σε σημείο που ανάγκαζαν τους τελευταίους να καταφεύγουν στους Πασιάδες με αναφορές και να ζητούν δικαιοσύνη.

Στις 12 Αυγούστου 1854 η Κοινότητα διόρισε πάλι τέσσερις πληρεξουσίους, τους Ιωάννην Στεργίου Παπανίκου, Νικόλα Λιόλην Πανταζήν, Δήμο Νάστον και Ιωάννην Μανέσην να ξεκαθαρίσουν όλους τους παλαιούς λογαριασμούς της Βούρμπιανης από το 1843 και δώθε και να εισπράξουν τόσο τους νέους όσο και τους παλαιούς φόρους. Το σχετικό έγγραφο με αυτούσιες τις υπογραφές των τότε Βουρμπιανιτών είναι από τα ελάχιστα που περισωθήκανε από το πλούσιο αρχείο του προσπάπου μας και δημοσιεύτηκε στην Ηπ. Εστία (τομ. 3ος σελ. 800) Θα αναδημοσιευθή δε και εδώ στη σειρά των εγγράφων.

Άλλα καθήκοντα των Μουχταροδημογερόντων ήταν, ο διορι-

σμός των κοινοτικών υπαλλήλων και η διαφύλαξη της κοινοτικής περιουσίας. Αυτοί πάλι κανόνιζαν που και πότε θα βοσκήσουν τα γιδοπρόβατα και τα μεγάλα ζώα του χωριού, αγελάδες, βόδια και φορτηγά, επίσης που θα ξυλεύονται οι χωριανοί, που θα κλαδονομούν, πότε θα γίνεται η συγκομιδή των γεωργικών προϊόντων, καρπών και άλλα παρόμοια. Εξεδίκαζαν πάλι και διάφορα ζητήματα πολιτικής φύσεως μεταξύ των συγχωριανών ακόμη και ποινικά. Αυτοί γνωμοδοτούσαν π.χ. για τη χορήγηση διαζυγίων που εξέδιδε κατόπι ο Δεσπότης, αυτοί έλυναν τις κληρονομικές διαφορές και επρόβαιναν σε διανομές κοινών περιουσιών, επιδίκαζαν αποζημιώσεις σε περιπτώσεις προξενουμένων περιουσιακών ή και σωματικών ακόμη βλαβών, και γενικά προσπαθούσαν να συμβιβάζουν όλους τους συγχωριανούς που είχαν μεταξύ των πάσης φύσεως διαφορές, για να μη καταφεύγουν στα τουρκικά δικαστήρια.

Σε δύσκολες περιστάσεις και περιπτώσεις, όπως θα αφηγηθούμε αλλού, οι Μουχταροδημογέροντες ανέπτυσαν την κατάλληλη πρωτοβουλία και διέσωζαν το χωριό από ζημιές, καταστροφές και άλλα διάφορα κακά.

Συντάζανε επίσης τα προικοσύμφωνα μαζί με τους ιερείς και κανόνιζαν οι προίκες να είναι ανάλογες με την οικονομική και κοινωνική θέση και κατάσταση του καθενός.

Στα ζητήματα της ηθικής ήταν κέρβεροι και τιμωρούσαν και διαπόμπευαν τους παρεκτρεπομένους.

Από τους νέους απαιτούσαν απόλυτη υπακοή. Ποτέ οι νεαροί σε ηλικία δεν επενέβαιναν στις συζητήσεις των πρώτων του χωριού, ούτε και οι κατώτεροι, εκτός μόνον αν τυχόν τους προσκαλούσαν σε γινική συνέλευση. Απαντούσαν δε μόνον όταν τους ερωτούσαν.

Υπήρχαν μπορούμε να πούμε ξεχωριστές κάστες. Στην εκκλησία, στους γάμους, στις γιορτές και στα πανηγύρια, καθόταν ο καθένας σύμφωνα με την κοινωνική θέση του και τη σειρά του. Και το χορό ακόμη τον έσερναν ιεραρχικά καθένας με την πρέπουσα σειρά του. Πρώτοι οι κοτζιαμπασήδες και δημογέροντες, κατόπι οι πρωτομαστόροι και οι ταξιδεμένοι στο ελληνικό και στο εξωτερικό, ύστερα οι απλοί μαστόροι και τελευταίοι οι πίο φτωχοί, το ίδιο ίσχυε

και για τις γυναίκες.

Και στ' «αργαστήρια» δηλαδή στην αγορά κι εκεί πάλι με τη σειρά και με την τάξη του ο καθένας καθόταν στα πεζούλια και στα καθίσματα. Οι δε φτωχοί του χωριού και οι φουκαράδες οι γύφτοι καθόταν εντελώς τελευταίοι και δεν τολμούσαν να βάλουν ούτε το ποδάρι τους απανωτό. Σηκωνόταν δε και χαιρετούσαν τους «τρανούς» του χωριού όταν πέρναγαν από μπροστά τους.

Γυναίκες και παιδιά ποτέ δεν επιτρεπόταν φυσικά να πατήσουν το ποδάρι τους στο μεσοχώρι εκτός αν είχαν καμιά δουλειά, να ψωνίσουν π.χ. ερχόταν διακριτικά και έφευγαν γρήγορα - γρήγορα. Το ίδιο έκαναν και όταν τις έφερνε ο δρόμος να περάσουν.

Ωραίο, γραφικό και Ελληνικώτατο ήταν πάλι το έθιμο των γυναικών να προσηκώνονται όταν ήταν καθισμένες σαν περνούσαν μπροστά των οι άντρες.

Πολλοί από τους Δημογέροντες που προαναφέραμε αναδειχνόταν και Γενικοί Προεστώτες της Επαρχίας και του Νομού ακόμη. Παράδειγμα ο Νικολάκης Κώστα Γραμματικού και ο Ζήσης Κύρκα Ντούμαρης που τους απαντούμε σε έγγραφο του 1841 και 1843 (Ηπ. χρον. 1941 σελ. 129 κ.λ.) να συνυπογράφουν μαζί με άλλους προεστώτες συμφωνητικά φιλίας, αλληλοϋποστηρίξεως και από κοινού παρακολουθήσεως και διεκπεραιώσεως των ζητημάτων της Επαρχίας Κονίτισης και προασπίσεως των συμφερόντων αυτής. Επίσης και ο Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου ή Τζιότζιου διετέλεσε Γενικός Προεστός της Επαρχίας κατά περιόδους στην εικοσαετία 1855 - 1875. Τον απαντούμε και σε γραπτές πηγές. Όπως ιστορεί ο Λαμπρίδης εις το «Περί των εν Ηπείρω Αγαθοεργημάτων» βιβλίο του, κατά το 1859 - 1860 ο Προεστός της Επαρχίας Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου μαζί με τον Προεστό της Κονίτισης Νικόλα Ζήση Τάτσην ανεκάλυψαν ότι ο αρχιερέυς και οι προύχοντες των Ιωαννίνων μαζί με τον Ηγούμενο της Μονής Βελλάς, μοιραζόταν μεταξύ των 2.000 καισαρικά φλωριά το χρόνο από τα εισοδήματα των εις Ρουμανίαν κτημάτων του μοναστηρίου. Ενέργησαν δε οι δυο Προεστοί να περάσουν τα χρήματα αυτά στην Επαρχία Βελλάς.



Η οικογένεια του συγγραφέα κατά το έτος 1925

Εικονίζεται: ο ίδιος με φουστάνια όπως φορούσαν τότε όλα τα αγόρια, οι γονείς του Σεβαστή και Δημήτριος Ευθυμίου και στη μέση η εκ μητρός γιαγιά Ευφροσύνη Στεφ. Λιόλη στην οποία (και στο δασκαλό του Χαράλ. Ρεμπέλη) είναι αφιερωμένος ο πρώτος τόμος του παρόντος έργου.

ΙΕΡΕΙΣ

Από τους ιερείς που αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο της ιστορίας μας, απαντούμε και στην περίοδο που ιστορούμε τους εξής. Τον Παπαζήκο Κεκέλη τον πνευματικό ως τα 1841, (το 1844 δε ζούσε). Τον Παπαγιάννη Οικονόμο - Γκουκέτα τον απαντούμε σε έγγραφα ως το 1855.

Ως τα 1854 - 55 απαντούμε επίσης και τους Παπαναστάση Γκιώκαν, Παπαζήσην Τζιοτζιόπλο. Ο Παπαζήκος (στού Κόκου) που είχε σπίτι μεταξύ ψύλλα και Κομπορόζου είχε πεθάνει προ του 1840. Αγνοούμε φυσικά τη χρονολογία θανάτου του καθενός, αλλά υποθέτομε ότι κανείς από τους παραπάνω δεν επέζησε πέρα από το έτος 1860.

Ο Παπαδημήτρης ο Πρωτόπαππας πέθανε αιωνόβιος κατά το 1892 - 93. Ο Παπαγιώργης Παπαχαρίση Τσουντζος ζούσε γύρω στα 1875 επίσης και ο Παπαποστόλης Ντιλής.

Άλλοι νέοι ιερείς τους οποίους απαντούμε μεταξύ των ετών 1840 - 1875 είναι οι εξής. Ο Παπακώστας Παπαγιάννη Οικονόμου. Ο Παπακώστας Τζήμο Γκονής.

Ο Παπανικόλας Παπαναστάση. Ο Παπαζήσης Τσιόφας έγγονος του Παπαζήση Τζιοτζιόπλου, γύρω στα (1870 - 75).

Ο Παπαγιώργης Μούσιος. Ο Παπαγιώργης Παπαζήκου Κεκέλης και ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο μετέπειτα Οικονόμος.

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΗ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΑΠΟ ΤΑ 1840 ΩΣ ΤΑ 1875

Ο Γιώργη Δολιανίτης (από τα Δολιανά) ο πατέρας του Αλέξη Σιούντα, που τον αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο της ιστορίας μας, δίδαξε στο Σχολείο της Βούρμπιανης από τα 1830 - 35 ως τα 1865 με 70 περίπου.

Στα μέσα του περασμένου αιώνας, γύρω στα 1850 - 60, δίδαξε επίσης στο Σχολείο μας και ο συμπατριώτης μας δάσκαλος (ανωτέρας μορφώσεως) Ζήσης Ιωάννου Στεργίου Παπανίκου ή Δημάρατος

(1828 - 1903) ο πατέρας του καθηγητού Φιλίππου Δημαράτου. Κατόπι υπηρέτησε και edίδαξε σε διάφορα άλλα Σχολεία της Ηπείρου.

Κατόπι, μετά το 1860 ως τα 1880 - 85, απαντούμε άλλους δυο Βουρμπιανίτες διασκάλους στο σχολείο της Βούρμπιανης τον Αλέξη Σιούντα ή Διδασκάλου το γιό του Γιώργη Δολιανίτη, και τον Γιαννάκη Μανώλη.

Ο Αλέξης Σιούντας ήταν απλός γραμματοδιδάσκαλος όπως και ο πατέρας του αλλά εμαθήτευσαν σ' αυτόν ως τα 1885 περίπου αρκετές γενεές Βουρμπιανιτών.

Ήταν σχολαστικός και κατέφευγε κάθε λίγο σ' ένα παλιό λεξικό, το περίφημο «λεξικό του Σιούντα» για να λύνη τις απορίες του και να υποστηρίξη την ορθότητα των αποψεών του. Ντυνόταν πάντοτε βαρειά, (χειμώνα-καλοκαίρι), επειδή φοβόταν τα κρυολογήματα όσο κανένας άλλος, και φορούσε τρία ζευγάρια μάλλινα τσεράπια (κάλτσες). Που νάφτανε όμως το Γάλλο ποιητή Μελέρμπ (1544 - 90) που φορούσε ----δώδεκα ζευγάρια!

Και ο Γιαννάκη Μαγώλης, που το σπίτι του ήταν στο οικόπεδο του παλιού οικοτροφείου, δίδαξε αρκετά χρόνια στη Βούρμπιανη, καθώς και στα γύρω χωριά και ιδίως στους Χιονιάδες. Αν ο Σιούντας διακρινόταν για το βαρύ του ντύσιμο ο Γιαννάκη Μαγώλης ξεχώριζε απ' όλους για την ωκυποδία του, το γοργό περπατημά του. Στους Χιονιάδες που ήταν δάσκαλος δεν είχε κατάλυμα. Πήγαινε το πρωί παράδινε τα μαθήματά του, γύριζε το μεσημέρι κι έτρωγε στη Βούρμπιανη, ξαναπήγαινε και γύριζε το βράδι. Στην Κόνιτσα πήγαινε το απόγευμα και γύριζε μονομερίς και στα Γιάννενα έφτανε από τη βούρμπιανη μέσα σε 10 ώρες λες και ήταν πουλί. Γι' αυτή του την ωκυποδιά ο μαθητής του Κώτσιο Ρεμπέλης (1870 - 1938) ο σατυρικός ποιητής της Βούρμπιανης του είχε κολλήσει το ακόλουθο τετράστιχο που το δημοσιεύσαμε κι αλλού:

*«Ποιός ολίγο ποιός πολύ,
Όλ' οι Γιάννηδες ζουρλοί,
Κι ο Γιαννάκης του Μανώλη,
έμασε την τρέλα όλη».*

Έχει και άλλα ανέκδοτα ο Γιαννάκης Μανώλης που τα έχουμε δώσει ήδη στο φως της δημοσιότητας. Εδώ θα προσθέσουμε μόνο ότι ο Γ. Μανώλης ήταν καλύτερα καταρτισμένος ως δάσκαλος από τον Σιούντα. Απεβίωσε δε περί το 1898 - 99. Σε άλλο κεφάλαιο (1875 - 1913) θα τον ξαναβρούμε.

Δεν αποκλείεται να edίδαξαν και άλλοι δάσκαλοι στο Σχολείο του χωριού μας κατά το διάστημα αυτό (1840 - 1875). αλλά δεν έχουμε ούτε γραπτά ούτε προφορικά στοιχεία που να το αναφέρουν.

Έχουμε κι έναν άλλο Βουρμπιανίτη δάσκαλο να αναφέρουμε τον Ζήση Ιωάννου Δημάρατο (όχι του Στεργίου), που δίδαξε σε Ελληνικά Σχολεία της Ρουμανίας γύρω στα 1870 - 80. Και ο Κων/νος Γ. Αντωνίου - Δημάρατος (Κώτσιο Γιωργάκης) δίδαξε στο σχολείο μας κατά τα μέσα του περασμένου αιώνας και ήταν αρκετά εγγράμματος. Όπως δείχνουν τα σωζόμενα γραπτά του.

Το Σχολείο της Βούρμπιανης χτίστηκε έξω από την Παναγία, εκεί που είναι σήμερα η κατοικία του αξιωματικού, κατά το έτος 1832, παρέμεινε εκεί ως τα 1885 περίπου οπότε κατεδαφίστηκε σαν χτίστηκε το περίφημο Παλιό Σχολείο για το οποίο θα γράψω σε άλλο κεφάλαιο της ιστορίας μας. Το Σχολείο αυτό του 1832 το έχτισαν οι μαστόροι Κώτα Μπατσιές, Μήτση Κατσένης και Γιάννης Σκούφιας. Αποπερατώθηκε δε στα 1836. Στο μεταξύ χρησίμευε σαν σχολείο στο σπίτι του Παπαποστόλη, Γκοντή, που του πλήρωναν 30 γρόσια το εξάμηνο για νοίκι.

Μαθητές των δασκάλων ήταν πάντοτε τ' αγόρια τα κορίτσια ήταν όλα αγράμματα. Αργότερα σαν ιδρύθηκε η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα και χτίστηκε και το νέο Σχολείο (που τώρα το ονομάζουμε Παλιό), τότε φοίτησαν και μορφώθηκαν και τα κορίτσια.

Από τις γερόντισσες που είχαν την ηλικία της γιαγιάς μου, καμιά σχεδόν στο μαχαλά μας δεν ήξερε γράμματα. Η γιαγιά μου η Στεφανήγαινα ήξερε διότι ήταν αυτοδίδακτη τα είχε μάθει στα κλεφτά από τον αδερφό της το Δημήτρη Λιάκο.

Γράφοντας για το Σχολείο μας δεν πρέπει να παραλείψω να αναφέρω και τους ευεργέτες του.

Πρώτος γνωστός ευεργέτης του υπήρξε ο Βουρμπιανίτης ο-

πλαρχηγός του 1821 Καραμήτσης ο οποίος κατά τον ιστορικό Λαμπρίδη: «εκκληροδότησεν εις την Σχολήν (1838) πάσαν την κτηματικήν αυτού ενταύθα (εις την Βούρμπιανη) περιουσίαν εξ ης σώζεται μόνον έν οικόπεδον αξίας λιρών 20». Το οικόπεδο αυτό βρισκόταν κάπου κοντά στο παλιό Σχολείο και πουλήθηκε όταν χτίστηκε αυτό.

Και ο Βουρμπιανίτης επίσης Χρήστος Χαρισιάδης που πέθανε στο Βουκουρέστι το 1856 άφησε για το Σχολείο μας χίλια καισαρικά φλωριά, τα οποία κατακρατούσαν η χήρα του και ο γιός του και αγνούμε τελικά (ή μάλλον είμαστε βέβαιοι ότι δεν τα έλαβε η Κοινότητα. Και ο ανεψιός του Χρήστου ο Γεώργιος Χαρισιάδης (πάντοτε κατά τον Λαμπρίδη που επεσκέφθηκε τη Βούρμπιανη περί το 1875): «κατέλιπε 1858 κλίβανον εν Γιουργιέβω ου την ετησίαν πρόσοδον εις 120 φλωριά καισαρικά ανερχομένην θα νέμηται η Σχολή μετά τον θάνατον της συζύγου του». Και αυτά όμως όπως φαίνεται δεν έφθασαν στα χέρια της Κοινότητας. Κατά το 1892 - 93 προσπάθησε αυτή και ανεκίνησε το ζήτημα μέσω της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητος αλλά μάταιως. Φαίνεται πως ή τα είχαν οικειοποιηθεί οι συγγενείς των, ή τα είχε δημεύσει το Ρουμανικό Δημόσιο, όπως και τόσα άλλα κληροδοτήματα.

Προτού κλείσουμε το θέμα μας, άς ασχοληθούμε λίγο και με την Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα της Βούρμπιανης.

Το μέν επίσημο Σωματείο ιδρύθηκε αργότερα στην Αθήνα στα 1883. Τα σπέρματα όμως και οι αρχές του βλαστήσανε στη Βούρμπιανη αρκετά χρόνια πιο νωρίτερα.

Στον παλαιό κώδικα της Εκκλησίας του χωριού μας της Παναγίας, ευρίσκομε ανυπόγραφα πρακτικά των συνεδριάσεων (πιθανόν αντίγραφα) της «Διευθυνούσης Επιτροπής της εν Βουρμπιάνη Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητος» χρονολογούμενα από 28 Δεκεμβρίου 1875, τα οποία μαζί με τους καταλόγους των μελών - συνδρομητών αυτής θα παραθέσωμε στο τέλος της περιόδου αυτής (1840 - 1875) της ιστορίας του χωριού μας.

Τον δε πρώτον επίσημο κανονισμό της «Εν Βουρμπιάνη της Ηπείρου Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητος» που συντάχτηκε στις 4 Ιανουαρίου 1876 θα τον βρη ο αναγνώστης στα έγγραφα της επομέ-

νης περιόδου 1876 - 1913.

Οι πρώτοι Βουρμπιανίτες Επιστήμονες

Θα κλείσω το κεφάλαιο αυτό με τους πρώτους Βουρμπιανίτες επιστήμονες.

Ο πρώτος γνωστός Βουρμπιανίτης επιστήμονας είναι ο Νικόλαος Χαρίση Παπαχαρίσης ή Χαρισιάδης. Γεννήθηκε στη Βούρμπιανη όπου έμαθε και τα πρώτα γράμματα. Έτος γεννησεάς του το 1847. Η γιαγιά του Αγόρω ήταν κόρη του Κώστα Γραμματικού.

Δέκα χρονών παιδί κατέβηκε στην Αθήνα όπου συνέχισε τις σπουδές του και φοίτησε και στο Πανεπιστήμιο απ' όπου πήρε το πτυχίο της Νομικής. Κατόπιν επήγε στην Κωνσταντινούπολη όπου και διορίστηκε καθηγητής στο Ελληνικό Γυμνάσιο Σταυροδρομίου και Νομικός Σύμβουλος της Ελληνικής Πρεσβείας. Εκεί έμαθε και την τουρκική γλώσσα, και αργότερα εξέδωσε διάφορα βιβλία, όπως τα: «Στοιχεία Οθωμανικής Νομοθεσίας», «Στοιχεία, Λογιστικής», «Σύστημα Λογιστικής», «Πολιτική Οικονομία ή Πλουτολογία» και άλλα.

Στις 2 - 9 - 1886 ετέλεσε τους γάμους του με την Αικατερίνη Γεωργιάδου της οποίας ο μεν ένας αδελφός ο Γεώργιος ήταν Ηγεμόνας (κυβερνήτης) της Σάμου, ο δε άλλος ο Νικόλαος ήταν πασιάς.

Το 1890 ο Ν. Χαρισιάδης εγκατεστάθηκε στο Βόλο όπου edikηγόρησε για πολλά χρόνια και εξέδωσε και άλλα μικροσυγγράμματα.

Το 1912 δώρησε στο φιλολογικό Σύλλογο του Βόλου: «Οι τρεις Ιεράρχαι» ένα σπίτι αξίας 2000 λιρών για να γίνει βιβλιοθήκη, αναγνωστήριο και Πνευματική Στέγη.

Ο ίδιος edώρησε και στη φιλεκπαιδευτική μας Αδελφότητα διάφορα χρηματικά ποσά και το 1914 στην Παναγιά του χωριού μας και τα πλακάκια του δαπέδου της. Απέθανε δε στο Βόλο στις 6 - 6 - 1924 αφήνοντας διάφορα χρηματικά ποσά για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Άλλος επιστήμονας της εποχής που ιστορούμε είναι ο Γιαννάκης Κωτούλας - Παπαϊωάννου. Γεννήθηκε στο Βούρμπιανη περί το 1850 και σπούδασε νομικά στην Αθήνα. Κατά το έτος 1874 τον συναντούμε νεαρό δικηγόρο στα Γιάννενα. Γνώριζε άπταιστα την Τουρκική και δικηγορούσε επί δεκαετίες στην πρωτεύουσα της Ηπείρου. Είχε και κόρη δασκάλα την Εριφίλη. Αργότερα εγκαταστάθηκε στην Σμύρνη όπου διετέλεσε και Γραμματεάς του εθνομάρτυρα Μητροπολίτη Χρυσοστόμου.

Και ο δικηγόρος Ζήσης Νούτσης επίσης, που εχρημάτισε όπως θα ιδούμε αρκετά χρόνια Πρόεδρος της Φιλεκπαιδευτικής μας Αδελφότητας, ανήκει στην ίδια εποχή.

Έχομε επίσης και δυό μηχανικούς (αρχιτέκτονες). Πρώτος είναι ο Χρήστος Ν. Τζίλας που γεννήθηκε στη Βούρμπιανη γύρω στα 1850 και και απεβίωσε στην Αθήνα περί το 1924. Διετέλεσε πολλές φορές Πρόεδρος και σύμβουλος της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Βουρμπιάνης και υπήρξε πρότυπο καλού πατριώτη.

Ο δεύτερος αρχιτέκτων ο Γεώργιος Ζήση Παπαϊωάννου ή Παπαδάκης γεννήθηκε κι αυτός στη Βούρμπιανη περί το 1852 και σπούδασε στην Αθήνα. Ένα από τα έργα του είναι και το Παπάφειο μέγαρο της Θεσσαλονίκης. Είχε συντάξει και τα σχέδια του Παλιού Σχολείου της Βούρμπιανης, καθώς και της Παναγιάς όπως θα ιδούμε σε άλλο κεφάλαιο του παρόντος έργου. Απεβίωσε την Αθήνα προ του 1930 και ο τάφος του σώζεται στο πρώτο Νεκροταφείο.

Την ίδια εποχή απαντούμε και τον πρώτο βουρμπιανίτη γιατρό, τον Ιωάννη Αποστόλου Κιτσαντώνη ή Αποστολίδη. Γεννήθηκε στη Βούρμπιανη περί το 1839 - 40 και φοίτησε στη Ζωσιμαία Σχολή και στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών. Κατά μια εκδοχή όμως εξάσκησε το επάγγελμα του γιατρού χωρίς να είναι τελειόφοιτος. Εν πάση περιπτώσει διετέλεσε επί χρόνια γιατρός στη Βούρμπιανη και κατόπι στην Κόνιτσα όπου εγκαταστάθηκε μόνιμα και τον ενθυμούνται όλοι οι παλιοί Κονιτσιώτες. Καθόταν στην απάνω Κόνιτσα στο Περιβόλι εκεί όπου το σημερινό σπίτι της Αλεξάνδρας Λώλου. Χρημάτισε δε κατ' επανάληψιν και μέλος του Επαρχιακού και του Επισκοπικού - Μητροπολιτικού Συμβουλίου Κονίτσης

Πρωτομαστόροι και λαϊκοί Αρχιτέκτονες στα μέσα του 19ου αιώνας.

Σε προηγούμενο κεφάλαιο, αναφερόμενοι στους λαϊκούς αρχιτέκτονες της Βούρμπιανης, γράψαμε πως οι Γιοσαίοι ήταν οι ανώτεροι απ' όλους και συνεχίζομε πάλι με του ίδιους.

Τα δυο παιδιά του Χρήστου Γιόση Γιώργος και Απόστολος ήταν πραγματικοί καλλιτέχνες και μπορούμε να πούμε επιστήμονες στη δουλειά τους, ιδίως δε ο Γιώργος που πήρε γι' αυτό και το επώνυμο: «Κάλφας». Εκλεκτός δε λαϊκός αρχιτέκτων υπήρξε και ο γιός του Αποστόλου ο Δημήτριος (1813 - 1867) ο οποίος μαζί με τον θείο του τον Γιώργο (ο πατέρας του μάλλον είχε πεθάνει) και με το Νικόλα Λιόλη Πανταζή, έχτισαν τον εξαιρετικό Ναό του Αρχιμανδρείου, καθώς και τον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Αθανασίου και τον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Αθανασίου Ιωαννίνων, τον Άγιο Νικόλαο της Αγοράς και διάφορα σαραγιά και αρχοντικά μέσα στην πρωτεύουσα της Ηπείρου και σε άλλες περιοχές της υπαίθρου. Οι Γιοσαίοι έχτισαν επίσης και τους στρατώνες (κισλάδες) των Ιωαννίνων που κατεδαφίστηκαν περί το 1965 και το σωζόμενο στρατηγείο. Έργα δε του Γεωργίου Χ. Γιόση (όπως θα θυμάται ο αναγνώστης) είναι και ο Άγιος Γεώργιος της Μονής Δουρούτης, καθώς και ο θαυμάσιος Ναός της Αγίας Παρασκευής του Χλωμού της Βορείου Ηπείρου, για τον οποίο ο Σπ. Στούπης στα Παγωνησιακά και Βησσανιωτικά του (τομ. Α σελ. 59): γράφει ότι εκτίσθη κατά το 1855 - 57 και ήταν «η ωραιωτέρα των εν Ηπείρου εκκλησιών». Και ο Ναός της Αγίας Παρασκευής του Παλαιοσελίου είναι επίσης έργο των Γιοσαίων και κατά μια παράδοση και η μεγάλη εκκλησία του Παπίγκου. Ονομαστός λαϊκός αρχιτέκτονας ήταν και ο Γεώργιος Νικ. Γιόσης ο οποίος πήγε κατόπι στην Αθήνα όπου επαγγέλετο τον εργολάβο και εφονεύθη πέφτοντας από τη σκαλωσιά.

Αυτοί ήταν οι επιφανέστεροι από τους Γιοσαίους λαϊκούς αρχιτέκτονες και πρωτομαστόρους που ακμάζανε κατά την εποχή που ιστορούμε. κοντά σ' αυτούς εργαζόταν και τα αδερφοξαδέρφια των και άλλοι συγγενείς και συγχωριανοί των.

Άλλος επιφανής πρωτομάστορας της εποχής ήταν ο εκ μητρός προσπάπος μας Νικόλαος Γεωργίου Πανταζής ή Λιόλης, που συνεργάστηκε όπως προαναφέραμε με τους Γιοσαίους. Έχτισε δε και μόνος του το αρχοντικό των Μισιαίων στα Γιάννενα (όπως αποδεικνύεται από το σχετικό συμφωνητικό που θα ακολουθήσει στη σειρά των εγγράφων) καθώς και διάφορα άλλα χριστιανικά αρχοντικά και τουρκικά σαραγιά.

Και ο Δήμος Νάστος ήταν καλός πρωτομάστορας, αλλά εργαζόταν περισσότερο έξω σε χωριά και κωμοπόλεις. Απαντούμε και άλλους καλούς πρωτομαστόρους στα χρόνια αυτά. Τον Δημήτρη Τσομπάνο που κατεσκεύασε γύρω στα 1860 την περιφημη γέφυρα του Λυκοστόμου, τον Δημήτρη Λύτη που έφτιαξε το 1872 τη γέφυρα του Παπίγκου στο Βοϊδομάτι, τον Λόλο (Απόστολο) του Κούση, το Νικόλα Γεωρ. Ζήκο, τον προπάπο μας Θύμιο Γιάντσιο που εργαζόταν κυρίως στη Βόρειο Ήπειρο (Λεσκοβίκι κ.λ.), τον Τζήμο Τζίλα, του Αποστόλη Πορφύρη και Χαρίσην και Γιαννούλην Σκούφια που έχτισαν το 1875 - 76 στη Βήσσανη το αρχοντικό των αδελφών Ζώη και Σπύρου Πλάτη, το Γεώργιο Βενέτη ή Πολίτη (έχτισε την ωραία εκκλησία του Καλεντζίου στα 1879) και άλλους.

Πολλοί επίσης Βουρμπιανίτες πρωτομαστόροι και εργολάβοι ναδείχτηκαν και στην Αθήνα, στον Πειραιά και στο Λαύριο.

Εκεί οι συγχωριανοί μας ταξιδέψανε ενωρίς, από την εποχή του Όθωνος ακόμη και έχτισαν πολλά δημόσιοι και ιδιωτικά κτίρια, άλλοτε με σχέδια μηχανικών και άλλοτε με δικά των.

Ο Απόστολος Στράτος ανεδείχθη στην Αθήνα έμπειρος πρακτικός αρχιτέκτων και εργάστηκε και στην ανέγερση των παλαιών ανακτόρων. Ο Ζήσης Σωτηρίου Βεζαδές με τα αδέρφια του Νικόλαο και Γεώργιο έχτισαν γύρω στα 1860 στον Πειραιά (επί δημαρχίας Μητσοπούλου) τον Άγιο Σπυρίδωνα, το Δημοτικό Θέατρο και τη Λαϊκή Αγορά. Εργολάβοι και λαϊκοί αρχιτέκτονες ήταν επίσης στην Αθήνα και ο μεγάλος ευεργέτης του Χωριού μας Χαρίσης Ζήκος ή Τζομπάνος, καθώς και ο αγωνιστής της Επανάστασεως του 1821 Χρήστος Ζούμης και διάφοροι άλλοι.

Παράλληλα με τους πρωτομαστόρους (κτίστες) πρέπει να

μνημονεύσωμε και τους καλλιτέχνες ξυλουργούς που έφτιαναν τις θαυμάσιες εξωτερικές και εσωτερικές διακοσμήσεις των σπιτιών.

Ο πιο παλιός απ' όσους γνωρίζομε ήταν ο Βασίλης της Κυράνωσ που είχε το σπίτι του κατω από τον Άγιο Γεώργιο τον οποίο ο ίδιος ανοικοδόμησε στα 1814. Ήταν άριστος μαραγκός και ξυλογλύπτης. Κατόπι δε σαν μπήκε γαμπρός στου Μητσιούλη στους Σαρσάδες, δίδαξε την τέχνη του και στα γειτονόπουλα και συγγενείς της γυναίκας του, στους Βασίλη, Παναγιώτη και Δημήτρη Αποστολόπουλους που κατεσκεύασαν (εφιλοτέχνησαν) στα 1840 τον δεσποτικό θρόνο του Κεντρικού Ναού της Βήσσανης. «Ξυλόγλυπτο εξαιρετικής λεπτουργικής τέχνης», τον χαρακτηρίζει ο Βησσανιώτης ιστοριοδίφης Σπυρίδων Στούπης.

Καλλιτέχνης ξυλουργός - λεπτουργός ήταν και ο Κώτσιος Παπαποστόλη Ντίλης, που είχε εργασθή και στα παλαιά ανάκτορα και συνήθιζε όταν γύριζε από το ταξίδι στο χωριό να αγκαζάρη τα βιολιά να τον προϋπαντούν.

Ο Μήτσης Κοντογιάννης - Γραμμάτης ήταν κι αυτός καλλιτέχνης ξυλουργός και είχε φτιάσει όλα τα κουφώματα και τις ξυλόγλυπτες διακοσμήσεις του σεραγιού του Ελμάζ Αγά στα Γιάννενα.

Άριστοι ξυλουργοί ήταν και οι παλιοί Τζουκαλαίοι, Τρανταίοι, Τζογαίοι, Ντουμαράδες (Δημαραταίοι), Παπασωτηραίοι - Παπαδημητραίοι, Παπαγιαννοπουλαίοι, Τζομπαναραίοι, φουνταίοι και άλλοι.

Με τη ζωή και τα ήθη και έθιμα και τις συνήθειες των μαστόρων δεν θα ασχοληθούμε εδώ αλλά στο ειδικό λαογραφικό κεφάλαιο, όπου θα επεκταθούμε αρκετά.

Ληστές και ληστείες στη Βούρμπιανη από τα 1840 έως τα 1875

Σε προηγούμενο κεφάλαιο περιγράψαμε αρκετές ληστείες που συνέβηκαν στο χωριό μας ενωρίτερα από τα 1840. Ήδη έχομε να περιγράψωμε και στην περίοδο που ιστορούμε ακόμη τρεις σημαντικές.

Γύρω στα 1840 - 1842 (δε γνωρίζομε ακριβή Χρονολογία) ήρθαν στη Βούρμπιανη τουρκαλβανοί ληστές και κατεπάτησαν, λεηλάτησαν και επυρπόλησαν στο τέλος το σπίτι του Χρήστου Γεωρ. Μανώλη. Ο Χρήστος είχε κάνει 18 χρόνια ταξιδεμένος στη Βλαχιά (Ρουμανία) και είχε φέρει απ' εκεί αρκετά χρήματα.

Μόλις οι ληστές χτύπησαν δυνατά την θύρα και άρχισαν να πυροβολούν, οι νοικοκυραίοι έφυγαν από κάποια κρυφή θυροπούλα και κατέφυγαν στα γύρω γειτονικά σπίτια και στα σελιά στα καλαμπόκια γιατί ήταν Ιούλιος μήνας. Τελικά ο Χρήστος κρύφτηκε στα σελιά και οι γυναίκες και ο γιός του ο Γιαννάκης ο μετέπειτα δάσκαλος - που ήταν τότε 18 - 20 χρονών - κρύφτηκαν στα Λεζάδικα σπίτια συναποκομίζοντας φυσικά τα χρήματα και τα τιμαλφή των.

Αντίσταση όπως φαίνεται δεν επρόβαλαν οι νοικοκυραίοι, γιατί και ο Χρήστος ήταν ηλικιωμένος και άοπλος και ο γιός του άπειρος νεαρός. Με την ησυχία τους λοιπόν στην αρχή οι ληστές έσπασαν τη θύρα και μπήκαν μέσα, όπου άναψαν δαδιά και άρχισαν να ψάχνουν.

Δε βρήκαν όμως ούτε ανθρώπους ούτε χρήματα και άρπαξαν ότι άλλα πράγματα τους άρεσαν και μπορούσαν να τα σηκώσουν.

Στο μεταξύ η γειτονιά αναστατώθηκε και πιο πάνω, από το σπίτι του Μανώλη, στου Νικολάκη Κώστα Γραμματικού αμπαρώθηκαν και άρπαξαν τα όπλα.

Ενας ληστής απ' αυτούς που είχαν μπή μέσα στου Μανώλη, βρίσκοντας έναν καλό τζουμπέ (επίσημο ένδυμα) τον είχε φορέσει και κρατώντας αναμένο δαδί καθρεφτιζόταν σ' έναν κρυστάλινο καθρέφτη για να ιδή πως του πάει... Τον είδε κάποιος καλός σκοπευτής από του Γραμματικού, μέσα απ' το παράθυρο, και ρίχνοντας τον άφησε στον τόπο.

Την πρώτη ντουφεκιά ακολουθήσανε και άλλες και οι ληστές τρομοκρατημένοι παρατήσανε τον σκοτωμένο και έφυγαν. Φτάνοντας όμως στον Άγιο Χαράλαμπο ξαναγύρισαν, κατά προτροπή του αρχηγού των, και έβαλαν φωτιά στο σπίτι του Μανώλη, γυρίζοντας ταυτόχρονα και το νερό του Αγιώργη για να μην μπορέσουν - όπως και δεν μπόρεσαν - οι χωριανοί που προσέτρεξαν να το σβύσουν.

Κατά τη γριά Βασιλική Κοντογιάννη ή Μανώλη, που είναι σήμερα (1970) εννενηνταπέντε χρονών, καταδότες ήταν μάλλον οι Νουτσαίοι οι γείτονες του Μανώλη. Παράλληλα όμως είχε κυκλοφορήσει και η φήμη ότι οι Τζιοτζιαίοι είχαν ειδοποιήσει τους ληστές πως ο πολιτικός των αντίπαλος και οπαδός του Γραμματικού, Χρήστος Μανώλης είχε φλωριά και γρόσια με ουρά.

Λίγα χρόνια μετά από την επιδρομή και πυρπόληση του σπιτιού του Μανώλη, γύρω στα 1845, έγινε άλλη μια επιδρομή ληστών εναντίον του σπιτιού του Νικολάκη Κ. Γραμματικού, αλλά κάτω από τις παράδοξες συνθήκες που θα αφηγηθούμε.

Μίσος φοβερό, όπως γνωρίζουμε, εχώριζε τις δυο επιφανείς οικογένειες του χωριού μας τους Τζιοτζιαίους και του Γραμματικού. Ο Νικολάκης λοιπόν μαζί με τον ανεψιό του το Χαράλαμπο Ι. Παπαρίζου (Δημάρατο) με τον οποίο είχαν συμφιλιωθεί, συμφωνήσανε - όπως μου διηγόταν οι Κώστας Κοντογιάννης, Βασ. Λιόλης και ο επιζών (1970) Ιωάννης Δημάρατος - να φέρουν τουρκαλβανούς ληστές από την Κολώνια και να τους πληρώσουν για να πατήσουν και να κατατρέψουν το σπίτι των Τζιοτζιαίων (Παπαϊωάννου). Τούς έστειλαν λοιπόν είδηση και ένα βραδάκι οι κακούργοι κατέφθασαν. Απάνω στα Σκορβάλια αντιλήφθηκε την εμπροσθοφυλακή τους ο Μήτσης Γιόσης ο Κοντομίτσης (τον έλεγαν έτσι επειδή ήταν κοντούλης) ο παπούς του Αριστεΐδη Γιόση και τους πυροβόλησε με το καριοφύλλι του. Κατόπι σαν είδε πως ήταν πολλοί υποχώρησε και κρύφτηκε.

Οι ληστές ειδοποίησαν τον Χαράλαμπο για την αφιξή τους, κι εκείνος τους έστειλε είδηση να περιμένουν, και φώναξε το Νικολάκη να του δώσει κι εκείνος τα ανάλογα γρόσια για την αμοιβή των κακοποιών του οποίους κατόπι θα οδηγούσαν στο Τζιοτζιαϊκό. Ο Νικολάκης όμως του τα γύρισε και αρνήθηκε να συνεισφέρει.

— Γρόσια και φλωριά θα βρούν αρκετά σαν πατήσουν το Τζιοτζιαϊκό, του είπε, δεν είν' ανάγκη να τους δώσωμε εμείς.

Ο Χαράλαμπος προσπάθησε, αλλά στάθηκε αδύνατο να τον μεταπείσει. Οργισμένος τότε έστειλε κι έφερε τους κακούργους στο σπίτι του.

Πήρε τρεις μικρούς τενεκέδες (κουτάκια) με φλωριά που είχε.

έκρυψε τον ένα σ' ένα κρυφό μαζγκάλι, και τους άλλους δύο τους έδωσε στον αρχιληστή λεγοντάς του:

«Αυτά που γλιέπεις έχω, άλλα δεν έχω γύρεψε όλο το σπίτι κι άν θα βρής παρ' τα. Στο σπίτι που θα σου δείξω, άμα το πατήσης θα βρής δέκα φορές τόσα και χώρια άλλα ασήμια και τζιοβαϊρικά».

«Πολλά δεν είναι, είπε ο τουρκαλβανός, αλλ' άμα θα βρούμε τόσο βιός που λες και το πατήσωμε με το καλό, δεν πειράζει. Και τώρα δείξε μου το σπίτι».

Χωρίς δισταγμό τότε ο Χαράλαμπος και τρελός από το θυμό του για την απάτη αντί να τους οδηγήσει στο Τζιοτζιαϊίκο, τους έδειξε το σπίτι του ----θείου του του Νικολάκη λέγοντας:

— Να! αυτό είναι!

Οι ληστές το περικύκλωσαν κι έγινε σωστή μάχη. Αλλά πολέμησαν ως τα χαράματα χωρίς να μπορέσουν να το πατήσουν. Ο Νικολάκης με τους δικούς του κρατήσανε γερή άμυνα. Τότε σκοτώθηκε από σφαίρα των ληστών και κάποιος Καραγιάννης από τους υπερασπιστές του Νικολάκη. Αγνοώ όμως άν ήταν ο Καραγιάννης Ντόντης ή ο Καραγιάννης Χήρας ή Λαγός πρόγονος των σημερινών Καραγιαναίων της Βούρμπιανης.

Οι κακούργοι έφυγαν άπραχτοι και ο Νικολάκης με το Χαράλαμπο έκαναν χρόνια να μιλήσουν.

Προς Χάριν της ιστορίας και λαογραφίας, άς αφηγηθούμε τι απέγινε ο τρίτος τενεκούλης με τα κρυμμένα φλωριά. Επειδή είχε πέσει βαθιά έπρεπε να χαλάσουν τον τοίχο για να τον βρούν. Αρκετά χρόνια αργότερα, όταν είχε πεθάνει πια ο Χαράλαμπος και χαλούσε το σπίτι ο Δημήτρης ο αδερφός του ο πάπος του σημερινού υπέργηρου μάρμπα - Γιάννη Δημάρατου, τον βρήκε ο μάστρο - Χαρίσης Σιόμπος σε μια στιγμή που ο Δημήτρης απασχολημένος με κάτι βλάχους δεν τον πρόσεχε. Δεν τον μαρτύρησε καθόλου και τον έκρυψε.

Όταν την άλλη μέρα τελείωσε το χάλασμα και ο τενεκές δε βρέθηκε, ο Δημήτρης κατάλαβε τι είχε συμβή και εξόρκισε το Χαρίση να τον φανερώσει. Εκείνος όμως επέμενε να λήη πως δεν βρήκε τίποτε. Και στο τέλος ο Δημήτρης έκανε αφορισμό και η οικογένεια του Χαρίση Σιόμπου ξεπατώθηκε απ' αυτό και δεν έμεινε κανένας α-

πογονός του....

Η τρίτη επιδρομή των ληστών ήταν η πιο σημαντική και αφιερώσαμε γι' αυτή ολόκληρο ιστορικό διήγημα που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα των Ιωαννίνων «Πρωϊνά Νέα», από τις 20 Μαΐου ως τις 5 Ιουνίου 1969. Εδώ θα δώσω με μια περιληψή του.

Η επιδρομή έγινε κατά το Μάο του έτους 1854 και το ιστορικό της έχει ως εξής.

Ο ντραγάτης (αγροφύλακας) του χωριού Μήτσης Λέξης ή Καραμίτσης, ο παππούς της Αμαλίας Λέξη - Καραμίτση αμάχεψε (συνέλαβε να κλέβουν) τις δυο συννυφάδες τις Ντοντέϊκες τη Νικόλαινα και Δημήτραινα σε μια μηλιά του Σκέντου στον Αη - Θανάση και τους πήρε τις φλοκάτες. Εκείνες το γράψανε στους άντρες των στην Πρέβεζα, κι αυτοί μένεα πνέοντες, ήρθαν στο χωριό και τσακόνοντας ένα βραδάκι κάπου εκεί στην Αη - Σωτήρα το ντραγάτη τον πετσόκοψαν στο ξύλο.

Όταν ο Καραμήτσης συνήλθε και έγινε καλά - έπειτα από αρκετούς μήνες - εξαφανίστηκε από το χωριό κι έγινε ληστής, σκοπεύοντας να εκδικηθή.

Παρ' όλο που οι Ντονταίοι λάβανε τα μέτρα τους, αυτός καιροφυλάκτησε όταν έλειπαν οι δυο αδελφοί Νικόλας και Δημήτρης στην Πρέβεζα όπου είχαν κτήματα και περιουσία, και μια νύχτα του Μαΐου του 1854 οδήγησε τη φοβερή συμμορία του τουρκαλβανού αρχιληστού Φέζου Μαρίτσιανη για να πατήση και κυριεύση το σπίτι τους και να αιχμαλωτίση τον μικρό Χαρίση το γιού του Νικόλα.

Και ίσως να κάτορθωνε να επιτύχη τους σκοπούς του καταλαμβάνοντας τους Ντονταίους εξ απροόπτου. Αλλά η τύχη τόφερε όμως να προειδοποιηθούν. Κάτι γυναικούλες αντιλήφθηκαν τους ληστές ψηλά στην Ανάργυρη και κατεβαίνοντας στους Σιομπάδες το είπαν.

Αμέσως η Μαρία (Γιώργαινα Σιόμπου) που ήταν αδερφή του Νικόλα Ντόντη έσπευσε να ειδοποιήση τους δικούς της. Έτσι λοιπόν πρόλαβαν και έκλεισαν τις θύρες, αμπαρώθηκαν και άρχισαν να χτίζουν τα παράθυρα. Άναψαν και το μασιαλά ο οποίος ήταν ένα μετάλλιο καλάθι με χοντρή αλυσίδα γεμάτος με εξαιρετικό δαδί

και τον κρεμάσαν εξω από τη μεγάλη θύρα του σπιτιού που έβλεπε προς τα Καραπούλια. Και σαν νύχτωσε για καλά και κατάλαβαν από τα γαυγίσματα των σκυλιών πως οι ληστές πλησιάζανε γέμισαν τα καριοφύλλια και περιμένανε.

Οι υπερασπιστές του σπιτιού ήταν τέσσερις. Ο γαμπρός των Ντονταίων ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο μέτεπειτα Οικονόμος, δύο υπηρέτες (χουσμεκιάρηδες) και η γεναία αντρογύναικα η Πούλα η γυναίκα του Νικόλα Ντόντη που καταγόταν από την περίφανη γενιά των Λαμπραίων - Τζομπαναραίων και ήξερε να μεταχειρίζεται σαν άντρας το ντουφέκι. Οι δυο άλλες συννυφάδες, η Δημήτραϊνα και η χήρα Μαντζιούλαινα βοηθούσαν κουβαλώντας πέτρες και αμπαρώνοντας πόρτες και παράθυρα. Πρώτοι άρχισαν τους πυροβολισμούς οι ληστές και κατόπι απάντησαν οι υπερασπιστές του σπιτιού.

Η μάχη κράτησε ώρες. Οι ληστές έκαναν πολλές εφόδους αλλά χωρίς επιτυχία. Ο ένας από τους δυο χουσμεκιαραίους, ένας ανδρείος λεσκοβικινός γύφτος, σκοτώθηκε από απρονοησία του, γιατί είχε ανάψει φως να διορθώσει την τσακμακόπετρα (στερνάρι) του τουφεκιού του. Η Νικόλαινα τον σκέπασε για να μην τον ιδούν οι άλλοι και δειλιάσουν και συνέχισε να μάχεται τρέχοντας σε όλα τα επικίνδυνα σημεία.

Ο Παπαζήσης πολεμούσε με δυο ντουφέκια, αλλά δεν έριχνε στο ψαχνό, μη θέλοντας να σκοτώσει άνθρωπο.

Όταν όμως πληροφορήθηκε το θάνατο του χουσμεκιάρη δεν δίστασε. Ενώ η Νικόλαινα τραυμάτισε έναν ληστή που επιχείρησε να σπάσει την εξώθυρα με τσεκούρι, αυτός σκότωσε τον ίδιο τον ψυχογιό του καπετάνιου και τραυμάτισε κι έναν άλλο, αφού τραυματίστηκε κι αυτός ο ίδιος ελαφρά από ένα κομμάτι σπασμένου από σφαίρα λιθαριού.

Εν τω μεταξύ ο άλλος χουσμεκιάρης ο Κώστας, κουβεντιασμένος με τον Καραμήτση, επεχείρησε να ξαμπαρώσει την απάνω θυροπούλα του σπιτιού αλλά τον αντιλήφθηκε η Νικόλαινα, προς την οποία προσπάθησε να δικαιολογηθεί όπως - όπως. Εκείνη προσποιήθηκε πως τον πίστεψε. Για κάθε ενδεχόμενο όμως τον κλείδωσε στην κούλια (μικρό πύργο) με αρκετά φουσέκια και τον άφησε να

πυροβολή απ' εκεί. Το πρωί ο Κώστας εξαφανίστηκε και δεν ξαναπάτησε στην Βούρμπιανη αποφεύγοντας έτσι την τιμωρία του.

Η τελευταία έφοδος των ληστών έγινε από το κάτω παράθυρο από τον οντά προς τα Κουσαϊϊκα όπου πολεμούσε ο Παπαζήσης. Οι κακούργοι τον απασχόλησαν πολύ από το ένα παράθυρο και κατόρθωσαν να στήσουν μια ανεμόσκαλα από το άλλο.

Ένας τολμηρός ληστής ανέβαινε κιόλας για να πυροβολήσει τον παπά απ' το πλευρό, όταν πρόλαβε η Νικόλαινα και τον είδε. Μη προφταίνοντας να χρησιμοποιήσει το ντουφέκι της, του κατάφερε έναν ογκόλιθο (μπασαμάκι) στην πλάτη και ο κακούργος σωριάστηκε βαρειά τραυματισμένος στα χέρια των συντρόφων του.

Κατόπι επενέβηκαν στη μάχη και οι συγγενείς της Νικόλαινας οι Λαμπραίοι. Πυροβόλησαν πρώτα το καρπούλι των ληστών που φύλαγε στον Άγιο Χαράλαμπο και κατόπι κατέλαβαν οι ίδιοι (όσοι άντρες της οικογένειας αυτής βρέθηκαν στο χωριό) το ύψωμα αυτό. Ο δε αδερφός της Νικόλαινας ο Γιαννόπλος της φώναξε:

— Πούλα! μη φοβάσαι μωρ' αδερφή, μη φοβάσαι! ερχόμαστε.

Η μάχη έληξε άδοξα για τους ληστές και ο Φέζος Μαρίτσιαννης με τον Καραμήτση απεχώρησαν ντροπιασμένοι, αποκομίζοντας τρεις τραυματίες και το κεφάλι του σκοτωμένου ψυχογιού.

Η δε λαϊκή μούσα της Βούρμπιανης αποθανάτισε το γεγονός με το ακόλουθο τραγούδι του τραπεζιού που είδε τρεις - τέσσερις φορές ως τώρα το φως της δημοσιότητας:

«Παπούλη δω μας την ευκή, Φέζο Μαρίτσιανη, κλέφτες να σηκωθούμε.

Να πάμε να πατήσωμε ν' ένα κεφαλοχώρι».

«Παιδιά μ' σας δίνω την ευκή, κλέφτες να σηκωθήτε. Κι όσα βουνά κι αν διάβετε, σ' όσα χωριά κι αν πάτε, πέρα στις Κόντσας τα χωριά, στη Βούρμπιανη μην πάτε.

Τ' έχουν τα σπίτια δυνατά, ρίχνουν και σας σκοτώνουν. Πήγα κι εγώ την άνοιξη, τον περσινό το Μάη.

Για να πατήσω το χωριό, το σπίτι των Ντονταίων. Κι ένας παπάς ντελή - παπάς, κι ένας παπάς λεβέντης. Μου σκότωσε τον ψυχογιό, το πρώτο παλληκάρι».

Παλαιοί μαγαζιάτορες

Προ του 1840 αγνοούμε ποιοί είχαν μαγαζιά και αργαστήρια στη Βούρμπιανη. Ο πρώτος γνωστός μας είναι ο Κώτας ο «αργαστηριάρης» που τον απαντούμε σ' ένα από τα δευτέρια της δεκάτης του 1840 - 45.

Δεύτερος είναι ο Κόνες ο Αρβανίτης (Κολωνιάτης) που είχε το μπακαλικό του εκεί που είναι σήμερα (1975) το μαγαζί της Λευκοθέας Κωστ. Γιωργάκη. Τρίτος είναι ο Χαρίσης Γ. Τσόλης που είχε χασάπικο στο Θανέϊκο που ιδιοκτήτης του είναι σήμερα ο Μενέλαος Δημάρατος και ο τέταρτος ήταν παπουτσής - μπαλωματής ο Πέτρος Μποροβίτης από την Μπόροβα της Κολώνιας.

Μετά το 1875 - 80 θ' απαντήσωμε κι άλλους νεώτερους μαγαζιάτορες κι αργαστηριάρηδες.

Αγροφύλακες ή ντραγαταραίοι.

Στη Βούρμπιανη διορίζανε συνήθως δυο αγροφύλακες και όταν ωριμάζαν τα σταφύλια και άλλα φρούτα, κοντά το φθινόπωρο βάζανε και τρίτον επικουρικό για λίγο διάστημα.

Προ του 1840 από έναν Κώδικα του Νικολάκη Κ. Γραμματικού που περιέσωσε ο αείμνηστος Πρόεδρος και ιδρυτής της Ε. Η. Μ. Κώστας Φρόντζος και μας παρεχώρησε προς αναδίφηση ανακαλύψαμε τα ονόματα των εξής προ του 1840 μονίμων ή εκτάκτων αγροφυλάκων.

Απαντούμε λοιπόν τους ξένους: Χρίστο Κρίπη, Γιάννη Μηλιγιώτη (από τους Μηλιγγούς) και Δημήτρη Κολοκύθα (πιθανόν Καστανιανίτη ή Πυρσογιαννίτη) από τα 1833 ως τα 1837 και τους εξής Βουρμπιανίτες: Στα 1834 το Γιώργη Θάνο, κάποιον Βασίλη αγνώστου επωνύμου και 1834 - 35 το Ζήση Χαρίση Γκινάκο. Στα 1834 - 36 τον Αδάμο Βλάχο, και στα 1835 το Γιάννη Στρέκο κι ένα παιδί του Γιώργη Σιούλη. Στα 1836 - 37 απαντούμε το Λιόλη (Γιώργη) Ζήκο Τουτούνη, το Γιώργη Σουλιώτη (ξένον) και το Θόδωρο Πίτση προς

25 γρόσια το μήνα.

Από τα 1844 ως τα 1850 απαντούμε αγραφύλακες, τους Νικόλα Τσιανάκα και Νικόλα Αποστολόπουλο.

Στα 1853 το Δημήτρη Λέζη ή Καραμίτση και το Γιώργη Τζιουβάκα ή Δούρβαρη. Κατόπι απαντούμε το Ζήση ψύλλα και κάποιον Αναστάση Λακιώτη.

Πιό αργά, γύρω στα 1870 απαντούμε αγραφύλακες τους Κήτο Παπαδήμο (αδερφό του Παπαζήση Οικονόμου), το Γιάννη Κεκέλη ή Παπαγεωργίου που ήταν άγρυπνος φύλακας των χωραφιών, σωστός κέρβερους και το Γιάννη Τσιανάκα για τον οποίο δασώθηκε και το ακόλουθο ευτράπελο ανέκδοτο.

Οι αγραφύλακες συνήθιζαν να φτιάχνουν μια ψηλή εξέδρα σαν σκοπιά σκεπασμένη και πλεγμένη με κλαριά που την έλεγαν «ντραγατσιά», και ανεβασμένοι εκεί επάνω επισκοπούσαν τη γύρω περιοχή. Σε μια τέτοια ήταν ανεβασμένος κι ο Γιάννης Τσιανάκας όταν ένα μεσημέρι πήγε η γυναίκα του για να του πάει φαγητό και σε λίγη ώρα η ντραγατσιά σωριάστηκε χάμω από το βάρος και έγιναν ανάκατα άνθρωποι, ξύλα και κλαριά. Κάποιοι που έτυχε να περνάνε αντιλήφθηκαν το συμβάν, και σε λίγες ώρες, ο Σίμο Σούρης ο γκαβός ο κλητήρας του χωριού που σχολίαζε τα γεγονότα και μετέδιδε τα νέα του χωριού έλεγε:

— Τι μάθεται;

— Τι μωρέ Σίμο;

— Χα, χα, χα! Ο Γιάν' Τσιανάκας κοιμούνταν αντάμα με τη Γιαννοβιά του κι' ανακατώνουνταν μέσα στην ντραγατσιά του, κι' αυτή σωριάστηκε και γίνηκαν μαλλιοκούβαρα χα, χα, χα...

Οι ντραγάτες δεν φύλαγαν μόνο τα κτήματα και τα χωράφια, αλλά και τα δάση και βοσκοτόπια του χωριού: Κρούσια, Τζιότζιου Λειβάδι, Γκόλιο, Στενό και Λιανούρα. Στο βυρό δεν υπήρχε δάσος, ήταν όλα κτήματα ιδιωτικά, όπως και στο Τουρνοβίτικο, στη Μαυρομπίνα, Ριζαϊικούς Τράφους, Αηλιά, Αγ. Τριάδα και πέρα ως του Γκιώνη τη Μηλιά. Μόνο ο Κουσκάς ήταν κοινοτική έκταση.

Η αμοιβή των ήταν συνήθως εις είδος, σιτάρι και καλαμπόκι, από τους κατοίκους του χωριού και λίγα γρόσια που λεγόταν: ρόγα.

Όταν όμως δεν ήταν ντόπιοι αλλά ξενοί και μακρινοί τότε κατ' ανάγκην πληρωνόταν μόνο με χρήματα. Πολλές φορές οι δημογέροντες έβαζαν και τουρκαλβανούς Κολωνιάτες αγροφύλακες, για να τους φοβούνται οι κλέφτες και ζημιωτές των κτημάτων.

Φύλαγαν ακόμη οι αγροφύλακες και τους ίδιους τους νοικοκυραίους για να μην κάνουν κρυφά τη συγκομιδή των προϊόντων τους για να αποφύγουν το φόρο της δεκάτης.

Τους δε σεσημασμένους κλέφτες και αγροζημιωτές τους παρακολουθούσαν ιδιαιτέρως και ιδίως τις νύχτες. Παραφυλάγαν έξω από τα σπίτια των και μόλις έβγαιναν τους ακολουθούσαν στην ανά τους αγρούς νυχτερινή των εξόρμηση και τους τσάκωναν επ' αυτοφόρω. Πολλές φορές μάλιστα τους διαπόμευαν οδηγώντας τους στ' αργαστήρια (αγορά) μαζί με τα κλοπιμαία.

Η σύλληψη ενός κλέφτη αγροτικών προϊόντων λεγόταν: αμάχεμα. Οι ντραγαταραίοι κατέσχεταν το τσεκούρι, την κοσόρα, ένα ρούχο του σύλλαμβανομένου, ή το ξωο που προκάλεσε τη ζημιά, και κατόπι εισέπραταν τα σύλληπτρα (αμάχεμα) για να το ξαναδώσουν.

Διάφορα επεισόδια και γεγονότα της Βούρμπιανης από τα 1840 μέχρι τα 1875.

Πρό του 1840 δεν υπήρχε καμιά καμπάνα στις εκκλησίες του χωριού μας γιατί δεν επέτρεπαν οι Τούρκοι. Υπήρχαν μόνον τα σήμαντρα.

Λίγο αργότερα (προ του 1845) πρωτόφεραν οι Βουρμπιανίτες την παλιά καμπάνα της Παναγιάς και χτίσανε καμπαναριό στο ψηλότερο σημείο του σημερινού νεκροταφείου, ανατολικά, έξω από την παλιά εκκλησιά.

Η χρήσταινα του Τζούκαλη, η γιαγιά του σημερινού Ζήση Τζούκαλη ήταν ανύπαντρη κοπέλα και έσκαβε το αμπέλι της στα Λουριά μαζί με άλλες γυναίκες όταν την πρωτακούσανε να λαλάει για εσπερινό την παραμονή κάποιας εορτής, και αμέσως παρατήσανε τη δουλειά τους και σταυροκοπήθηκαν.

Κατόπι, ή μάλλον ταυτόχρονα, φέρανε καμπάνα και στην

Πυρσόγιαννη οι Σουρλαίοι, και σιγά - σιγά και τα άλλα γύρω χωριά.

Επειδή οι Τούρκοι εισπράκτορες απαιτούσαν καταπιεστικά την άμεση καταβολή των κοινοτικών φόρων, οι δημογέροντες του χωριού αναγκαζόταν να δανείζονται επ' ονόματι της Κοινότητας διάφορα ποσά, τα οποία εξωφλούνταν με τόκο στους δανειστές, και έτσι κατέληγε να είναι πάντα χρεωμένο το χωριό και οι κατοικοί του.

Πολλούς δανειστές και απαιτητές χρημάτων, όλους σχεδόν τουρκαλβανούς, που καταπίεζαν το χωριό μας, απαντούμε από το 1825 ως το 1850. Ας αναφέρομε τα ονοματά των για την ιστορία: Χασάν μπέης Κονίτσας, Δερβίς μπέης Τσάτσος, Ιουσούφ Τσάτσος, Ντήκος Αβορίτσιανη, Νταλήπ Χαταχοβινός, Τάκος Πονταλής, Λιαλιούση Ελμίσης, Ιλιάτσαινα Στάρια, Ιουσούφ Χατίπ Σταριαλής, Γιούπε Σκούρτης, Σιέμος Μάλε Τουρμής, Ντεμίρ Ρουσιάνης, Χαμζάς Τάντζας, Τζερτζίτ Ψάρης, Ντάμτσες Ψάρης, Καγιάς Κόντρασης, Τζάκος Κοντράσης, Σαλή Ντίκος Πονταλής, Σουλεϊμάν Τάρες Φετή Σταριαλής, Χουσέν Σταριαλής, Σάχος Ζούφλος, Ντούμες Μάλε Ντουρμίσση, Τζαούσης Σκούρτης, Ιμπραχίμ Μαλιούσης, Ελμάζ Ατζέμης, Ισά Αγαλής, Οσμάν μπέης Ρούσης, Γιαγχιά μπέης Ρούσης, Καχριμάν μπέης Γιάτζες, Μάνε Ζαϊμης, Ισμαήλ Λιάμτζου Πούτζε, Μπακόμπεης Ελμίσι, Χότζας Κόνιτζας, Χασάν Γιούπε, Μαλιούση, Σουλεϊμάν μπέης Ζεϊνέλμπεη Κονίτσας.

Προ του 1845 η Κοινότητα είχε δανειστή από τον Κονιτσιώτη Νότη Σκουμπουρδή 9827 γρόσια.

Στα 1843 δανείστηκε 3960 γρόσια από τον Δημήτρη Ντόντην.

Πάλι το Μάρτιο του 1844 ο Γιώργος Γιόσης εδάνεισε 345 γρόσια στην Κοινότητα.

1845

Στα 1845 η Κοινότητα δανείστηκε 4000 γρόσια από τον Ισούφ Κατήν Ρεσίτην και 2000 από τον Ντούμε Μάλε Σταργιαλήν (από τη Στάργια της Κολώνιας). Δανείστηκε επίσης στις 21 Μαρτίου του

1845, 5000 γρόσια από τον Ιωάννην Σούρλαν Πυρσογιαννίτην και άλλες 5000 από τον Γεώργιο Κώτα Σούρλαν και τον Αύγουστο του 1845 πάλι άλλα 1069 γρόσια από τον Κυπαρισούλη Ζήση.

Οι οικογένειες της Βούρμπιανης στα 1845 ανερχόταν σε 215. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ήταν πατριαρχικές οικογένειες και αριθμούσαν από δυο και τρία τουλάχιστον ανδρόγυνα η κάθε μια.

1846

Στις 20 Μαΐου 1846 (σύμφωνα με επιστολή Γ. Ρεμπέλη) ο Νότη Σκουμπουρδής εφυλάκωσε πολλούς χωριανούς μας στην Κόνιτσα για να του εξωφλήσουν τα γρόσια που είχε δανείσει άλλοτε στην Κοινότητα.

Η Κρούσια νοικιάστηκε ως βοσκότοπος στον Στρατσιανίτη Δημήτρη Πρωτόπαππα για 850 γρόσια.

Τον Αύγουστο του 1846 η Κοινότητα δανείστηκε 2500 γρόσια από τον Τζιάγκα Αγαλήν Κολωνιάτην.

1847

Κατά το έτος 1847 η Βούρμπιανη είχε 2261 οικόσιτα γιδοπρόβατα κατά την επίσημη φορολογική δήλωση. Θα υπήρχαν όμως και αρκετά αδήλωτα...

Τον Αύγουστο του 1847 η Κοινότητα δανείστηκε 2724 γρόσια από τον Ντέμτσιε Ψάρην Κολωνιάτην.

1850

Κατά το 1849 - 1850 η Κρούσια νοικιάστηκε ως βοσκότοπος μόνον για 500 γρόσια ετησίως.

Και κατά το έτος 1850 πάλι ξαναδανείστηκε η Κοινότητα της Βούρμπιανης: 7.500 γρόσια από τον Μωχαμέτ μπέην Κονιτσιώτην, καθώς και άλλα 1800 από τον επίσης Κονιτσιώτην Αχμέτ μπέην Χασάν μπέην, και 900 από τον Ουμέρ Εφέντην.

1851

Το Μαΐο του 1851 η Κοινότητα δανείστηκε 2000 γρόσια από τον Ντερβίς μπέη Τζίτζη.

1853

Στα 1853, κατά τον Αραβαντινό (χρονογραφία τόμ Β σελ. 330), η Βούρμπιανη είχε 165 σπίτια (οικήματα) αλλά 384 ανδρόγυνα (στέφανα). Την ίδια εποχή, σύμφωνα με τα στοιχεία του ίδιου, παρμένα ασφαλώς από τους επισήμους Οθωμανικούς καταλόγους, η Κόνιτσα είχε μόνον 318 ανδρόγυνα και η Πυρσόγιαννη 288.

Άραγε λοιπόν η Βούρμπιανη είχε τον περισσότερο Χριστιανικό πληθυσμό και από την ίδια την Κόνιτσα και από κάθε άλλο χωριό της Επαρχίας μας.

1854

Τον Αύγουστο του 1854 η Κοινότητα δανείστηκε 1069 γρόσια από τον Νικόλα Παγούνην ή Πάλλαν.

Στις 10 Νοεμβρίου του 1854 η Κοινότητα δίνει εντολή στους πληρεξουσίους της Νικόλα Λιόλην και Δήμο Νάστον, να μετρήσουν 500 γρόσια στον δικαστικό κλητήρα (μπουμπασίρη) Αρήφ αγά, που είχε έρθει για να συνάξη τα οφειλόμενα στους Σουρλαίους γρόσια, για ατομικά του έξοδα που είχε κάνει στο Χάνι της Κόνιτσας (Το σχετικό έγγραφο δημοσιεύτηκε στην Ήπειρ. Εστία τόμ. 3ος σελ. 800 και θα αναδημοσιευθή κι εδώ στη σειρά του).

Στα 1854, όπως εξάγεται από ένα δευτέρι της δεκάτης που θα δημοσιευτή αλλού, η Βούρμπιανη είχε 233 οικογένειες.

Αυτές όμως ήταν πολυμελείς - όπως γράψαμε και αλλού διότι ανδρόγυνα είχε 384.

Κατά τα μέσα του περασμένου αιώνας (πιθανόν στα 1854) ενέσκηψε και στη Βούρμπιανη η τρομερή αρρώστεια η πανώλης ή πανούκλα. Όλοι οι χωριανοί φύγανε τότε, από τα σπίτια τους τρομοκρατημένοι και εγκαταστάθηκαν πέρα στο Κάστρο, στη Σιουμάρα και στο Βυρό, πιστεύοντας αφελώς ότι η αρρώστεια δεν ----- περνούσε το ποτάμι.

Μόνον η μάνα του δασκάλου Αποστόλη Βεζαδέ - που τον θυμούνται γέροντα οι συνομηλικοί μας - η Κατερίνα έμεινε στο χωριό και περιποιόταν τους παρατημένους στο έλεος του Θεού από τους συγγενείς των «πανουκλιασμένους» και έθαβε όσους πέθαιναν (σχεδόν όλοι).

Αυτή δεν είχε ανάγκη, διότι την είχε περάσει από τους πρώτους την τρομερή ασθένεια και την είχε νικήσει. Γι' αυτό και την είχαν βαφτίσει: «Πανούκλα» και στο εξής μ' αυτό το όνομα απόμεινε γνωστή. Και το γιό της ακόμη το δάσκαλο τον φώναζαν: «Πανούκκλη» και υπάρχει και σήμερα μια τοποθεσία πέρα από το ποτάμι προς το βυρό που λέγεται: Μαντένι (λατομείο) της Πανούκλας.

Τους νεκρούς, επειδή φοβόταν να τους πλησιάσουν, τους έσερναν μ' ένα μακρύ κλούτσο (αρπαγή) από μακριά και τους παραχώναν. Γι' αυτό έμεινε (δημιουργήθηκε) και η κατάρα: «Να σε σύρουν με τον κλούτσο» που σώζεται ακόμη στο χωριό μας.

Εκεί πέρα στο Βυρό που είχαν καταφύγει οι τρομοκρατημένοι από τη φοβερή επιδημία Βουρμπιανίτες, είτε κατά λάθος είτε κατόπι από λογομαχία, ο Γιάννη Στράτος σκότωσε το γειτονά του το Νάτση (Αθανάσιο) Γκιάτα και για αποζημίωση κατόπι έδωσε στην οικογένειά του ένα χωράφι στου Τούρκου το Πηγάδι.

1856

Κατά το έτος 1856, γράφει ο ιστορικός Ι. Λαμπρίδης: «Ο Χρήστος Χαρισιάδης εν Βουκουρεστίω διαμένων κατέλιπε υπέρ μεν της Ελληνικής Σχολής (Βουρμπιάνης) φλωριά καισαρικά 1000, υπέρ δε των πτωχών και τιμίων κορασίων προς υπανδρείαν φλωριά καισαρικά 500. Επειδή δε η διαθήκη αυτού προσεβλήθηκε αδιαφορούντων των ενδιαφερομένων, ευκταίον εστιν ίνα επέλθη συνενόησις μεταξύ της συζύγου και του υιού του ευεργέτου αφ' ενός και της Κοινότητος εφ' ετέρου». Όπως γράψαμε και στο σχετικό με τα σχολεία κεφάλαιο, η Κοινότητα δεν ενδιαφέρθηκε να διορίση πληρεξούσιον στο Βουκουρέστι, όπως φαίνεται, και οι κληρονόμοι του ευεργέτου ακύρωσαν ίσως τη διαθήκη του.

1858

Και στα 1858, πάλι κατά Λαμπρίδην, «ο Γεώργιος Χαρισιάδης αδελφιδούς (ανεψιός) του ειρημένου Χρήστου (Χαρισιάδου) κατέλιπε κλίβανον εν Γιουργιέβω ου την ετησίαν πρόσοδον εις 120 φλωριά καισαρικά ανερχομένην θα νέμηται η Σχολή μετά τον θάνατον της συζύγου αυτού». Και γι' αυτό το κληροδοτήμα αγνοούμε τι απέγινε. Σε νεώτερα χαρτιά 1876 - 1880 κ.λ. δεν το απαντήσαμε. Πολύ αργά, κατά το 1892 - 1893 κατέβαλε προσπάθειες η Φιλεκπαιδευτική μας Αδελφότητα να αποσπάση από τη Ρουμανική Κυβέρνηση αυτά τα κληροδοτήματα, αλλά στάθηκαν άκαρπες.

1861

Το έτος 1861, κατά τον ιστορικό. Ι. Λαμπρίδη, η Περιστερά Ζήκου Τσιούκαλη «Κατέλιπε γρόσια 1000 προς επισκευήν οδού, άπερ ανατοκιζόμενα μέχρι τούδε σχεδόν εδιπλασιάσθησαν. Αλλά διατί κατακρατούνται; »

Τα εν λόγω χίλια γρόσια τα κατεκράτησε ο γιός της δωρήτριας Νικόλαος Τσιούκαλης, ο οποίος αργότερα περί το έτος 1869 έδωσε και ομολογία προς την Κοινότητα για 1700 γρόσια (μαζί με τους τόκους του κεφαλαίου) με την προϋπόθεση να την εξωφλήση. Μέχρι το 1875 που πέρασε ο Λαμπρίδης από τη Βούρμπιανη δεν τα είχε εξωφλήσει και πιθανόν δεν τα εξώφλησε ----

Την πρώτη Σεπτεμβρίου 1861 επεσκέφθηκε τη Βούρμπιανη ο Μητροπολίτης Απολλωνιάδος Χριστόφορος.

1862

(Από τα Αγαθοεργήματα Ι. Λαμπρίδου). Η εκ Βουρμπιάνης Γεράκω Γ. Νάτσικου κατέλιπε (1862) γρόσια 500 προς τομήν οδού από του χωρίου τούτου (Ζέρμας) μέχρι του χωρίου Βουρβουτσικό.

1867

Γύρω στα 1867 -68 συνέβηκε στη Βούρμπιανη και το εξής επεισόδιο.

Περνώντας ο περίφημος Νταλιάν μπέης Κιαφζέζης από την

Κολώνια με τους άτακτους τουρκαλβανούς του για να πάνε για τον πόλεμο της Κρήτης, ξημερώσανε μια βραδιά στη Βούρμπιανη και τους τοποθέτησαν σε καταλύματα (κονάκια) στα σπίτια του χωριού.

Αφού όμως καλοφάγανε και ήπιαν, έκαναν και διάφορες μικροαρπαγές και φέρθηκαν άσχημα προς τους κατοίκους.

Αυτά όμως τα έλαβε όλα υπό σημείωσιν ο έξυπνος και γενναίος Μουχτάρης του χωριού ο περίφημος Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου, και με τα μέσα που διέθετε απέσπασε προστατευτικό για τη Βούρμπιανη σουλτανικό φερμάνι. Και όταν λοιπόν ο Νταλιάν μπέης με τους πλιατσικολόγους του επέστρεφαν, έπειτα από καιρό, από την εκστρατεία τους εξόπλισε όλα τα βουρμπιανίτικα παλληκάρια και τόπιασαν έξω από το χωριό από τον Άγιο Δημήτριο ως την Αγία Σωτήρα και τον Άγιο Παντελεήμονα μη επιτρέποντας στους τουρκαλβανούς να μπούνε στη Βούρμπιανη. Ερχόμενος ο Νταλιάν μπέης από πέρα από τη Σέλτση (Οξυρά) και συναντώντας αντίσταση σταμάτησε στο σταυροδρόμι στη Μεταμόρφωση (Αη - Σωτήρα).

— Γιατί ωρέ Κωτούλα δεν μας αφήνεις να μπούμε στο χωριό; θέλομε φαΐ και κονάκια.

— Όσο για φαΐ σας έχομε μαζωμένα, του αποκρίθηκε ο Κωτούλας, για κονάκια όμως όχι, δεν σας μπάζομε στα σπίτια μας.

— Και γιατί ωρέ δε μας μάζετε; ρώτησε αγριεμένος ο μπέης.

— Γιατί την άλλη φορά που σας μπάσαμε μας κάνεταν πολλά ζουλούμια (έκτροπα), και εκανάμαν αρζουάλι (αίτηση - αναφορά) στον πολυχρονημένο μας σουλτάνο κι έστειλε φερμάνι, να μη μάζομε κονάκια στα σπίτια, μόνο ψωμί και φαΐ να δίνομε.

— Αλήθεια ωρέ;

— Για το φερμάνι που τόχω.

Και ο Κωτούλας έβγαλε από τον κόρφο του το πολύτιμο έγγραφο, το ασπάστηκε, και τόδειξε στον κατάπληκτο Νταλιάν μπέη που το ασπάστηκε με τη σειρά του.

— Είσαι τρανό κεφάλι ωρέ Κωτούλα! του είπε με θαυμασμό.

Κατόπι οι Κολωνιάτες πήραν τα τρόφιμα και τράβηξαν για τα χωριά τους διότι ήταν ακόμη πολύ νωρίς, μεσημέρι, και αδικαιολό-

γητα ζητούσαν κονάκια.

Πόσα πολύτιμα όμως έγγραφα που περιείχαν τόσα και τόσα ιστορικά γεγονότα του χωριού μας χάθηκαν οριστικά, όταν γύρω στα 1929 - 30 κάϊκε το σπίτι του Κωτούλα που το είχε αγοράσει ο γιατρός Ιωάννης Παπαβασιλείου.

Την ίδια εποχή, ο Κωτούλας με τα βουρμπιανίτικα παλληκάρια έσωσαν και το χωριό Τούρνοβο (νυν Γοργοπόταμο) από τα νύχια των τουρκαλβανών κακούργων της Κολώνιας.

Ένα μπουλούκι απ' αυτούς, γυρίζοντας από κάποια εκστρατεία (πιθανόν της Κρήτης) τόπιασε εκεί. Κατέλυσαν στα σπίτια, όπου έτρωγαν, έπιναν, πλιατσικολογούσαν και άρχισαν να πειράζουν και τις γυναίκες.

Προσέφυγαν τότε κρυφά οι δημογέροντες του Τουρνόβου και ο ιερέας Παπαγιούνης στον Κωτούλα τον ισχυρό και επιτήδειο Προεστό και μουχτάρη της Βούρμπιανης (τον ειδοποίησαν) και αμέσως αυτός εξώπλισε διακόσια βουρμπιανίτικα παλληκάρια, μπήκε ο ίδιος επικεφαλής των και βάδισαν προς το Τούρνοβο. Οι δε θρασύδειλοι τουρκαλβανοί, μόλις τους αντιλήφθηκαν να πλησιάζουν, παράτησαν τα φαγητά και τα ψητά των και έσπευσαν τα εξαφανισθούν.

1868

Στα 1868 ένας Βουρμπιανίτης ευεργετεί το χωριό Τούρνοβο (νυν Γοργοπόταμο). Ο Ι. Λαμπρίδης γράφει: «Ο εκ Βουρμπιάνης Ζήκος Λάμπρου Τζομπάνος εκληροδότησεν /1868) στην Σχολήν Τουρνόβου λίρας οθωμανικάς 100 διων ηγοράσθη βουνόν και διατηρείται ο δάσκαλος».

Ο ευεργέτης δεν είχε ξεχάσει πως οι παλπούδες του καταδιωγμένοι από τους τούρκους της Βλαχοψηλοτέρας απ' όπου καταγόταν η οικογένεια των Λαμπραίων - Τζομπαναραίων, στο Τούρνοβο είχαν πρωτοβρή καταφύγιο πριν εγκατασταθούν στη Βούρμπιανη.

1870

Γύρω στα 1870 αρχίζει κιόλας η μετανάστευση των βουρμπια-

νίτικων οικογενειών. Είχε προηγηθεί βέβαια η εγκατάσταση μερικών οικογενειών στη Ρουμανία και προ του 1850, αλλά τώρα αρχίζει πλέον ο πραγματικός εκπατρισμός. Αρκετές οικογένειες εγκαθίστανται οριστικά στην Αθήνα, στο Λαύριο, στην Πάτρα και στα Γιάννενα. Αργότερα σε άλλο κεφάλαιο θα απαριθμήσωμε κατά το δυνατόν τις Βουρμπιανίτικες οικογένειες που εκπατρίστηκαν και εγκαταστάθηκαν στις πόλεις που προαναφέραμε, καθώς και σε άλλα μέρη.

Οι δε βουρμπιανίτες των Αθηνών συχνάζανε εκείνη την εποχή 1860 - 85 στο καφενείο του Βουρμπιανίτη Τσιακούμη που ήταν απέναντι από το Βαρβάκειο. Αργότερα το πήρε ο επίσης βουρμπιανίτης Κώτσιο Θύμιος (Ευθυμίου) και το κράτησε ως τα 1900 περίπου.

Τότε, γύρω στα 1870 αυτοκτόνησε και ο Γιαννόπουλος Λάμπρος στη Βούρμπιανη κάτω από τις εξής περιστάσεις. Πήγε μαζί με τους Μπαρκάδες να προσκυνήσουν τον Αγ. Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα και ενώ οι άλλοι μπήκαν μέσα στο κουβούκλιο, μόλις πήγε, να μπει κι αυτός έκλεισε, όπως λέγανε, απότομα μόνη της η θύρα και ο Άγιος δεν τον δέχτηκε. Ο Γιαννόπουλος στενοχωρήθηκε υπερβολικά και σε λίγον καιρό κρεμάστηκε μόνος του. Τότε λοιπόν οι Μπαρκάδες, βλέποντας το θαύμα, αποφασίσανε και εορτάζουν όλοι του Αγίου Σπυρίδωνος (όπως και η οικογένεια του γράφοντος) και άφησαν τον Άγιο Αθανάσιο στις 2 Μαΐου που εορτάζανε πρώτα.

1872

Κατά το έτος 1872, σύμφωνα με τον ιστορικό Λαμπρίδη, η Βούρμπιανη είχε 310 οικίας. Οικογένειες ασφαλώς θα είχε πολύ περισσότερες διότι κατοικούσαν πολλές φορές και από δύο και τρεις σε κάθε σπίτι.

Για το παλιό μας πέτρινο γεφύρι στο ποτάμι που το ανατίναξαν οι αντάρτες κατά το 1948 γράφει τα εξής ο ιστοριοδίφης Ι. Λαμπρίδης: «Την δε παρά τους αμπελώνας της Κοινότητος ταύτης γέφυραν υφ' ήν διέρχεται κλάδος τις του Σαρανταπόρου έκτισεν (1872) δια λίρες οθωμανικάς 40 ο Ιωάννης Τζουμπάνης».

Ο ευεργέτης υποθέτομε πως πρέπει να ήταν ο πατέρας του μετέπειτα μεγάλου ευργέτου μας Χαρίση Ι Τζομπάνου ή Ζηκού.

Τεχνίτες που την έχτισαν ήταν, κατά την Ελένη Χ. Ζήκου, ο Νικόλα Ζήκος από τους Σαρσάδες και οι δικοί του μαζί με τους Εξαρχάδες, κατά τον Αριστοτ. Θεοδοσιάδη όμως, την έχτισαν οι προγονοί του Γιοσαίοι. Πιθανόν να την έχτισαν όλοι μαζί.

1875

Γύρω στα 1875 σκοτώθηκε από εκπυρσοκρότηση κυνηγετικού όπλου η Ρήνα σύζυγος Ιωάννου Λάλου το γένος Κώτσιου Λάμπρου. Την έστειλε ο άντρας της και πήρε το τουφέκι του πρώτου ξαδερφού της Νικόλα Γιαννόπου Λάμπρου, και καθώς γύρισε έπιασε την ψιλοκουβέντα με μια γειτονισσά της έξω στην αυλή ακουμπώντας απάνω στην κάνη του όπλου. Αφοσιωμένη στην κουβέντα δεν πρόσεξε καθόλου ούτε πως το τουφέκι ήταν γεμάτο, ούτε πως ο μικρός της γιός ο Κολούσης (ο κατόπι σύζυγος της Ευδοκίας Χρ. Ρεμπέλη) το περιεργαζόταν και το σκάλιζε. Σε μια στιγμή το τουφέκι εκπυρσοκρότησε και τα χοντρά σκάγια την πήραν στο σαγόνι και στο κεφάλι αφηνοντάς την επί τόπου. Ο άντρας της ο Νάκος έφυγε για την Αθήνα όπου ξαναπαντρεύτηκε, αλλά δεν ξαναπάτησε στη Βούρμπιανη.

Την ίδια περίπου εποχή (ίσως και λίγο αργότερα) σκοτώθηκε κι ο Γιαννάκης Ψύλλας από εκπυρσοκρότηση του όπλου του, ενώ κυνηγούσαν μαζί με τον Μήτση Λάμπρο στην περιοχή του Αγίου Κωνσταντίνου. Ήταν νιόγαμπρος και τον θρήνησαν οι συγγενείς και φίλοι του, καθώς και η γυναίκα του η Αγαθή Λάμπρου που αργότερα παντρεύτηκε με τον Αντώνη Λύτη.



Κούλουμα εις Αγ. Σωτήρα επί τουρκοκρατίας

ΚΑΘΑΡΟΔΕΥΤΕΡΑ

Καθαροδευτέρα εις Αγία Σωτήρα επί τουρκοκρατίας. ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ από αριστερά προς δεξιά. Α' σειρά. 1, Γιώργο Μπούσης - Βλάχος με λευκό φέσι. 2, Ιωάν. Λ. Δημάρατος. 3, με κόκκινο φέσι Λουκάς Μ. Βηζαδές. 4, με κιοστέκι Βασίλ. Ν. Κατσένης. 5, Ξενοφ. Δ. Οικονόμου. 6, με φουστανέλλα ασκεπής ο Θεμιστοκλής Δ. Μούσιος. Β' σειρά 3, Χρήστος Γ. Βενέτης. 4, Νάκος Λαμ. Λιόλης. 5, Δημ. Ζαμάνης 7, με γραβάτα Νάκος Τσερμελής. 8, με φέσι στραβά Αλέξ. Κάτσαβος. 10, ασκεπής Γεώργ. Παπαχρήστος. 11, Βασίλ. Χ. Τέρτσης. Γ' σειρά 10 Βασίλ. Δ. Βλάχος 11, Βασ. Σιούντας (παιδάκι). 14, δίπλα στο δέντρο πίσω ο Λουκάς Ζαμάνης. 15, Χαράλ. Λέξης. Και εμπρός στο θέμ. Μούσιο παιδί με φέσι ο Ζήση Λαμπρινίδης.

ΕΓΓΡΑΦΑ

Επειδή τα έγγραφα αυτής της περιόδου 1841 - 1875 που ευρίσκονται στο αρχείο μας είναι αρκετά, θα δημοσιέψωμε αυτούσια μόνον τα πιο ενδιαφέροντα από ιστορική άποψη από δε τα υπόλοιπα συμφωνητικά, διαθήκες, τίτλους ιδιοκτησίας, πωλητήρια, ομολογίες κ.λ.π. θα κάνωμε μικρή περίληψη ή απλή αναφορά του περιεχομένου των.

1) Με ένα δωριτήριο της 9- 1 - 1841 η Αγότζω (Αντιγόννη) χήρα Ιωάννου Κωνσταντή, παραχωρεί όλη την περιουσία της στην κόρη της Χρύσω και στο γαμπρό της Νικόλαον Γεωργίου Ζήκου (Λιόλην - Πανταζήν), υπό τον όρον να αναθρέψει και να παντρέψει και αποκαταστήσει τες δυο ανήλικες θυγατέρες της Πούλα και Μαρία και να διαθρέψει και γηροκομήσει την ίδια μέχρι του θανάτου της. Συντάκτης του εγγράφου και μάρτυρας ο Σίμος Ζήκος. Συνυπογράφει ο Παπαζήκος Κεκέλης Πνευματικός.

2) Στις 18 - 10 - 1843 ο Βασίλης του Δημήτρη Αποστολόπουλου καταθέτει εγγράφως ότι ο Ρίζος Κούσης ως εγγυητής δεν εμέτρησε εις τον Νικ. Λιόλην - Πανταζήν γρόσια Κοινοτικής προελεύσεως.

3) Στις 12 - 11 - 1844 ο Δημήτρης Γιάννη Σούρης πουλάει ένα οικόπεδο στον Αποστολο μαχαλά, στους αδελφούς Νικόλαν, Δημήτρη και Χρήστον Λιόλη - Πανταζή. Συντάκτης και μάρτυρας ο Κοσμάς Γεωρ. Μπάρκης. Συνυπογράφουν άλλοι δώδεκα μάρτυρες.

4) Στις 17 - 5 - 1850, ο Γεώργη Μιχάλης - Τσουρτσούλης πουλάει ένα χωράφι στου Γκόγκου το μύλο (στον Πένταρη) στο Νικόλα μύλο. Αντίτιμο γρόσια 180. Συντάκτης του εγγράφου ο Δημήτρης Ι. Παπαρίζου.

— 5) Και πάλι, με πωλητήριο τώρα, στις 28 - 7 - 1851 η Γόνζω Ι. Κωνσταντή πουλάει για 3.000 γρόσια στη θυγατέρα της Χρύσω όλη σχεδόν την περιουσία της, υπό τον όρο όμως να διαθρέψει και γηρο-

κομήσει την ίδια και τη χήρα κόρη της Πούλα αν δεν θελήσει να «υπανδρευθή». Στην άλλη θυγατέρα της Μαρία αφήνει μέρος της περιουσίας για προίκα της. Ως επίτροπος υπογράφει ο αδερφός της Γότσιως Δήμο Τσιόκαρης. Συντάκτης του εγγράφου και μάρτυρας ο Παπαδημήτριος Παπασωτηρίου. Συνυπογράφει ο Μήτσης Μάνος και ακολουθεί κατάλογος της ακίνητης και κινητής περιουσίας που παραχωρείται στη Χρύσω και το σύζυγό της Νικόλα Λιόλη - Πανταζή.

6) Στις 30 - 7 - 1851 ο Νικόλας Λιόλης πληρώνει και όλα τα προς την Κοινότητα χρέη του από δέκα και πλέον πεθαμένου πεθερού του Γιάννη Κωσταντή άνω από χίλια γρόσια και παίρνει αποδεικτικό με τες υπογραφές των μουχτάρηδων, Ιωάννου Στεργίου Παπανίκου και Χρήστου Λάμπρου και άλλων) μαρτύρων.

7) Στις 15 - 8 - 1852 ο Γιώργος Τζήμου Ζερματινός δανείζεται με «ομολογίαν» 668,30 γρόσια από το βουρμπιανίτη Δημήτρη Γιόση.

8) Στις 3 - 4 - 1855 ο Δημήτρης Αποστόλου Πάνος πούλησε στο Νικόλα Λιόλη - Πανταζή ένα αμπέλι στου «Τόση». Αντίτιμο 115 γρόσια. Συντάκτης του πωλητηρίου ο Ιωάννης Χαρίση Μανέσης. Υπογράφουν 15 μάρτυρες.

9) 10 - 5 - 1855 Ο Δημήτρης Γιώργη Νούτσης πούλησε στο Νικ. Λιόλη - Πανταζή ένα χωράφι στο Μεγαλάκκο Αξία γρόσια 40. Συντάκτης του εγγράφου ο Χρήστος Δ. Γιόσης. Υπογράφουν τρεις ιερείς και άλλοι τέσσερις μάρτυρες.

10) Επειδή στα 1857 ο Νικόλαος Λιόλης απεβίωσε και είχε πεθάνει και η πεθερά του, ο αναπληρωτής του Μητροπολίτου αρχιμανδρίτης Ευάγγελος δίνει στις 10 - 3 - 1859 εντολή στους ιερείς: Παπαδημήτρη Παπαζήκου - Κεκέλην και Παπακώσταν Γκοντήν να συμβιβάσουν τις τρεις αδερφές: Χρύσω, Πούλα και Μαρία. Στο έγγραφο, συνταγμένο από τον Παπαδημήτρη, συνυπογράφουν πολλοί μάρτυρες, το επικυρώνουν δε και οι μουχτάρηδες: Απόστολος Γεωργ. Γιόσης και Χρήστος Κ. Κονίνης και ο Αρχιμανδρίτης Ευάγγελος εκ μέρους της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων και Βελλάς.

11) Άλλο έγγραφο με χρονολογία 20 - 5 - 1875 είναι οι μαρτυ-

ρικές καταθεσεις των αδελφων Δεσπως και Γιοκως Λαμπρου Γιωργου Λέξη για τη δίοδο χωραφιών στη θέση «Πορί», για να επέλθει συμβιβασμός μεταξύ των φιλονικούντων Γεωργίου ψύλλα και Βασιλείου Λούδου. Συντάκτης και μάρτυρας ο Δημήτριος Ι. Παπαρίζου (Δημάρατος), συγυπογράφουν ο Γιάννη Πάλας και Ζήσης Κώστα Παπά (Ιωάννου).

Και τώρα ακολουθούν τα έγγραφα που θεωρήσαμε απαραίτητα να δημοσιευθούν αυτούσια με τη σύνταξη και τη γραφή τους.

«Συμφωνητικόν»

Ο υποφαινόμενος εσυμφώνησα με τον μαστρονικόλαον Γεωργίου βουρμπιανίτην δια να φκιάση τους τοίχους του σπιτιού μου, και δια πληρωμήν θέλω του δίδη από Γρόσια πέντε και παράδες δέκα αριθ. 5,10 την κάθε ημέραν δια τους άνδρας, δια δε των παιδιών από Γρόσια δυο και παράδες εικοσιπέντε αρ. 2,25 και από έν γρόσι την κάθε εβδομάδαν δια Σαββατιάτικον εις τον καθένα.

Ο ειρημένος Νικόλας υποχρεούται να έχει και έως δέκα συντρόφους τεχνίτας καλούς και παιδιά όσα χρειάζονται καθώς και ζώα δια τα οποία θέλει πληρώνεται όσα και των παιδιών. Εις ένδειξιν της συμφωνίας μας ταύτης έγιναν δυο παρόμοια υπογεγραμμένα παρ' εμού και παρ' αυτού και ελάβομεν ανά ένα ο καθείς δι' ασφαλειάν του.

Τη 27 Σεπτεμβρίου 1843 Ιωάννινα

Αθανάσιος Μίσιος

νικολας μαστορας βουρμπιανιτις υποσκομενα του μαστορους και πεδία και πραματα δια ος ανοθεν.

Φορολογικός Κατάλογος (Δευτέρι)

του χωριού Βούρμπιανη, έτη 1844 - 1845 «και η δεκατη της χορας μας βουρμπιανης ηγουν η τιμη ης την οπιαν εμιρασθικαν προς 5 παραδες το ασπρον δηα τα γροσια του Παπαγιωργη τα οπια εσιναξεν ο κερκα κουσις και κυρκα ζησι».

1844 εως 1845 βουρπιανι

198 χαρισι μενεσις

136 γιανι μανεσις

120 παπακοστας τζημο κοτσης

236 παπαγιανις οικονομος

γκουκετας

48 γιανοβια κοσταντι

184 διμιτρι στεριος με στεργιουλην

112 γιοργι στεριος

153 γιανι στεριος

136 ζησι σελεκος

178 παπαγιοργι παπαχαρισις τσουντζος

315 γιανι σκουφιας

221 λαμπρο προυφος

147 νικολα τζοτζος

182 γιανι δουρβαρις

198 χαρισι δουρβαρις

93 γιοργι τζουβακας

137 γανουλι τζουκας

113 νικολα σεκουνας

113 ζησι σεκουνας

189 γιοργι λαγιος

154 θεοδορο λαγιος

200 χαρισι σαμαρας

98 γιανι σαμαρας

264 παπαδιμιτρις

173 μιτσι κατσενις

36 προκενα

120 νικολα νταβελος

120 ζησι νταβελος

122 γιοργι προκος

76 νικολα στρατος

219 σιμο πατηκας

146 διμιτρι στρατος

206 γιοργι σοτιρις (Ντόμκος)

124 μιτσι κοντος

114 νατζη γκιατας

118 ριζο χατζις

207 νικολα χατζις

299 γιανι σουλης

344 παπαναστασις με ζησιν

104 γιανι παπαγιωτις

112 τολι μιλονας

132 νικολενα κουλουρι ο καφτανης

175 γιανι τζοτζο κουλουρις

130 ζησενα κουλουρι

203 γιανι θανος

190 μιτρο νιτζας

244 γιοργι δουκας με νικολαν

262 ζηκος τζερμελις

299 ζηκο σουρλας (Μπίρμπας)

110 χριστο στεργιου θανου

247 γιοργι τζημου θανου

124 νικολα λισκατζητις

- 106 κριπατζις
 16 η σοφια
 374 γιοργι κοστα νατζκος με χαρισιν
 202 γιανι στρεκος
 116 νικολα μιχαλις
 175 ριζο νασιος με νικολαν
 263 νικολα παπουλις
 115 ζησι πεζεντες
 113 σοτιρι πεζεντες
 65 γιανι κατζιαμανις
 102 χαρισι ραφτις
 134 γιοργι τζογια
 34 χιρα τζιοτζιεννα τζογια
 284 νικολα νταλας
 140 κοτα νταλας
 128 νικολα λαμπρουδις
 99 χαρισι μιγιος
 177 γιανι κατζιαβος
 104 γιανι τερτζης
 139 κηπαρισι γηανι ζησι
 210 ζησι προφιρις
 226 μιχαλι σκεντος
 157 λαμπρος πεκουραρις
 403 γιοργι λαμπρος με ζηκον
 345 ζηκο τζιουκαλις
 283 μιτζη μουσιος
 139 διμο τζιοκαρις
 320 παγουνι μαντζακας
 134 γηανι γατζης
 392 παγουνι νικολας
 621 διμιτρις παπαηοανου
 140 ζηκουλις παπαζηκου
 258 χαρισι λουδος
 370 νικολα ψιλος με τα πεδια σιμου
 294 παπαζησις τζιοτζιοπλου
 134 κοτα κονινις
 396 γιανι δημοπλος
 262 χαρισι τζιομπανος με γιανιν
 430 χριστο λαμπρος
 174 παπαποστολις με μιτζην
 10 η νιτζοβια
 103 γιοργι (N) τιλις
 284 γιοργι ρενπελης
 209 μιτζη ζουνι πανος με
 τους αλους
 219 σοτιρι τουρλακις με χαρισιν
 231 ζησι πλαχουρας (Τζίλας)
 272 τζιοτζη πλαχούρας
 124 ζηκο τζιολενας (τσιόλης)
 285 νικολα τζηλας
 296 ζησι λιολις
 109 ζηκο σερετης
 196 μιτρος χιρας λαγου
 με γιανοβια
 124 θεοδορος γιοργι λαγου
 104 μιτζη λαγος
 137 νικολα λαλος
 101 γιανακος διμου ζουμη
 95 νικολα ρεπετζας
 106 σοτιρι τοβας (Λαγος)
 83 νικολα σιμος λαγου
 83 γιοργι τζιοτζιος
 214 ζησι παρτζηαλις
 106 γιοργι παρπας
 400 ζησι κερκα
 205 χαραλαμπος ιωαννου
 παπαριζου
 230 νικολακις κονστα
 (Γραμματικου)
 61 κοτζιος αντονι
 443 κουσις γεροριζου με λολον
 κε ριζον

- 118 ριζο κοτας κερκα
 101 ριζο γιανις
 129 γιοργι ριζουλις
 178 ριζο νικος
 79 διμιτρι νιτζκας
 282 χαρισι δοτις (Ντοντης)
 205 μιτζη μανος
 337 λιολι ζηκος
 66 κοτενα ζουμι
 105 μιτζη σουρις
 153 παπαγιοργις παπαζηκου
 221 μιτζη κοντογιανις
 110 νικολα κοντογιανις
 258 χριστο παρκις
 131 γιοργι νουτζης (Μπαρκης)
 191 κοτα γιαντζιος με θιμιον
 264 κοσμας γιοργι παρκις
 με διμιανον
 44 ριζος χριστου παρκις
 115 νατζιενα μανου
 52 τζιαμενος
 70 χαρισι στριπας
 20 ο γκαποτζης
 279 νικολα τζιτζης
 74 η ζηκουλενα τζιτζη
 255 βαγγελι δασκαλος κε
 κοτας πεδι του
 214 νικολα λιακος
 271 νικολα κισκας
 116 μιτζη νουτζης
 230 γιανι νουτζης
 165 ζησι τζιακουμις
 146 χαρισι τζιακουμις
 165 χριστο μανολις
 119 γιοργι κοτοτζης
 324 μιτζη λαμπρος λεζη
 με νικολαν κε κοτενα
 10 νικολα τζουτζου
 123 τολι πεζατις
 90 τολι καλοερος
 248 γιανι ζουκης
 100 γιοργι καραλις
 10 γιανοβια τζιαλι
 εκτος στεργιου
 204 γιανις τασος (Εξαρχος)
 260 ζησι κακαβας
 332 παπαδημος
 389 λαπρο κιπαρικος με
 κιπαρισιν ανεψιον του
 142 γιοργι τζοφολις
 244 νικολα κοκιнос
 48 γιανις κοτα γκαβου (γκουγκουτσης)
 281 βασιλι τραντας
 198 κιπαρισις ζηκου νικολα
 125 γιανι τζοκαρις
 123 τζιολα τζιανακας
 105 μιτζη μαντζουφας
 356 γιοργο γιοσις κοινος
 με τολιν
 356 μιτζη γιοσις με νικολαν
 203 χριστο κουλουρις
 230 γιανι κουλουρις με κλιτζιουρινα
 174 γιοργι λιτις
 240 ο παρλαπας (Λυτης)
 10 η πιτζενα
 150 γιοργι μιχαλις (Παπαγιαν/λος)
 228 διμιτρι ποστολοπλος
 265 νικολα ποστολοπλος
 113 νικολα γιοργος

- | | |
|--------------------------------|---------------------------------|
| 70 λανπρο βλαχος | 100 τζιοτζη ζηκο φουντος |
| 170 παπασπηρος | 201 μιχαλι φουντος τρανος |
| 10 η κουκουζελενα | 354 χαρισι σομπος |
| 10 τολι ριζου πεδι | 282 δημο ναστος |
| 248 ζιουνι ζιουλας | 294 νικολα παπατζημος |
| 228 μιτζι ζαμανις | 176 τασις μιτζη τασις (Μπίζιος) |
| 159 σπηρος θεοδορου | 174 τζιολα μίτζη τασις με την |
| 128 γιανι τζιουνις | χριστενα νιφι του |
| 215 μιτζι ποζονας | 128 χριστοβια τασι |
| 333 δαμο βλαχος με τους αλλους | 119 χριστος κοτα τζιακουμις |
| γιοργιν λιτζην | 10 χαρισις τολι παναγιοτη |
| 274 μιχαλι ζηκουλι φουντου | 70 ο κοτας αργαστιριαρις |
| | 10 ο κοτα σουντας |

Ομολογία κοινοτικού χρέους 1845

Γρόσια 5.000 ήτοι πέντε χιλιάδες γρόσια εδανήστημενη κοινότης του χωριού Βουρμπιάνης από τον κύριον Ιωάννην σούρλαν, τα οποία να τρέχουν με τον διαφορόν τους τα δέκα ένδεκα και μισόν τον καθέκαστον χρόνον, και εις κάθε καλήν του αναζήτησιν υποσχόμεθα να του τα πληρώσωμε άνευ λόγου. ηδέ και δυστροπήσωμε και πηγαίνη την ομολογίαν μας εις τον βαλήν ο ρηθείς, υποσχόμεθα να του το πληρώσωμε εμείς η κοινότης διο εδώσαμεν την παρούσαν μας ομολογίαν εις χείρας του κύρ Ιωάννη σούρλα και έστω εις ένδειξιν και ασφαλειάν του.

1845 σαράντα πέντε μαρτίου 21 Νικόλαος Κώνστα Γραμματικού υπόσχομαι δια Βούρμπιανην, γιόργι λάμπρου, Παπαδημήτριος	Παπαγιώργης Παπαχαρίση
Παπα Σωτήρης	Χαρισιούλης Νικ. Παπαχαρίση
Χρήστος Γ. Μανόλις	Κηπαρησις ζηκου
Δημήτρις Παπαϊοάννου	

Παπαγιώργης Παπαζήκου
 ζήκο δημο τζιούκαλης
 κηπαρισι βενετις
 Γεοργίως παπανασταση
 ζηση σοπος
 τζιοτζι μαντζακας
 Χρίστο μάρκης δια χειρός
 Παπαγιώργη Παπαχαρίση
 γιάνι μαντζακας
 κότα κονίνης
 γιάννης χαρίση δούρβαρη
 γεώργιος νικολάου δούκα
 Παπαποστολής (Ντίλης)
 Χαρίσης Ιωαν. Ράπτης
 δήμο Βλάχος
 δήμο ναστος

κώστας τζημου
 γηανης δημοπλος
 Παπαδημος
 ζήσης γεοργίου
 νικολα κοκινος
 χρήστο κουλούρης
 νικόλα τζημος
 διμο τσιοκαρης
 χαρίση γεοργιου
 λολη ζηκο Πανταζη
 γιάνη στρεκος
 κύρκα κουσις
 χρηστο γατσης
 Παπαγιανής
 ζήσι Χαρίσης
 γιοργι Παπασωτήρη
 Ιωάννης Στεργίου Παπανίκου

(Σημείωσις)

Παρόμοια ομολογία με την αυτή χρονολογία, το αυτό ποσόν και ίδιες υπογραφές, υπάρχει και επ' ονόματι του κυρίου Γεωργίου Κώτα Σούρλα

1845

Διορισμός πληρεξουσίου διαχειριστού της κοινότητος.

Εμείς η κοινότης Βούρπιανι μηκρί και μεγάλη εσημφονήσαμεν ηλτητζάμη (εργολαβικώς) τα τελέφια της χώρας μας και τα εδόσαμεν προς τον κύριον νικόλαν λιόλην προς δέκα ενηά παράδες το άσπρο νούμερον 19 να έχει και εις την εξουσίαν του τον ντασιλάν της κρούσιας κατά το περσινόν να το πουλή ο ύδιος. Τους δέκα ενέα παράδες έχει να τους συνάζη εις τρία ντέβρια. Το μεν πρώτον πρώτη απριλίου το δε δεύτερον πρότη αυγούστου, το δε τρίτον πρότη γεναρίου. και όποιος δεν τα πληρώση εις την διορίαν έχει να πληρόνι διά-

φορον τα δέκα ένδεκα και μισόν εις το καθένα κέση (δυσανάγνωστον) όπου να τα εμποδήση (καθυστερήση) δια τους άνοθεν δέκα ενέα παράδες όπου θέλει σινάξη. πρότον έχη να πληρόση όσα νά τελέφια προήλθαν της χρονιάς του βιλαετιού μας μαχτουλάτα αφεντικά η και νέα κάσα πληρώση το άλλο βιλαγέτη έχη να πληρόση και ο ίδιος έχη και να πληρώση το κεσίμη των σπαχήδον μας. Τρίτον έχη να πληρώσει διδάσκαλον όπου θέλει διορίση η χώρα μας. Τέταρτον έχη να πληρόση και τους δραγάτες όπου θέλη διορίση η χώρα. και έχη να τους σηφωνήση ο ίδιος μαζί με την χώραν. Έχη να πληρώνη και την λητουργήαν των ιερέων ακόμι και όσα κονάκια θέλουν απεράσι εις την χώραν μας χρονικά έχη να πηγένη εις την αράδα τακτικά και έχη να τα πληρώνι ο ηριμένος ηλτιτζαμτζής μας προς τρία γρόσια τον άνθρωπο γιόμα βράδη όπου φάγη ένα φαγή έχη να πληρώνι προς εξήντα παράδες τον δε χημώνα προς γρόσια τρία έχη να πληρώση. Ο μέν χαρατσιάρης πρότον τέβρη όπου θέλη έλθη εις την χώραν μας ήναι εις χρέος να του πληρώνη το φαγητόν του ο ηριμένος ηλτιτζαμτζής μας. ταις δε άλλες φορές όπου θέλη απεράσι έχη να τον κονέβη εις τα ονόματα που έχουν τα χαράτσηα τους απλήροτα από αυτό δεν έχη να ακολουθήση αλέως ακομι επηδή και η χώρα μας βρίσκετε εις τόπον ακατάστατον από κλέπτες και από ζορμπάδες και χριαστούν άνθρωποι μηστοτή δια προφίλαξη του χοριού μας έχη να τους πληρώνη η χώρα μας και όχι ο ηλτιτζαμτζής μας ακόμη και αν κανέννας πορτζηλής (πιστωτής) κηνός της χώρας μας ο ηλτιτζαμτζής δεν ενέχετε ήναι εις βάρος της χώρας να αποκρίνετε ακόμι έχη να σηνάξη τους δέκα ενέα παράδες το άσπρο κατά την ηπογεγραμένην δεκατιάν όπου θέλη του δόση η χώρα μας και αν κανέννας κακία φερόμενος θέλη κυνηθή και τον κατατρέξη δια το ηλτητζάμι δεν έχη να ξοδεύση κανέναν παράν ο ηλτιτζαμτζής και τον επηστηρίζουν ότι θέλη να κάμη η χόριανή ανίσως ο ηριμένος ηλτιτζαμτζής μας παρέβητες ανοτέρω σημφονίες του και να κηνηθή κανέννας δηκέος ότι έξοδα θέλη τρέξη ήναι όλα εις βάρος του και όχι της χώρας και από τους δέκα ενέα παράδες το άσπρο δεν έχη να αφήση πεκαέν εις βάρος της χώρας ήναι όλα εις βάρος του η τα πάρι η τα χαρίση. και όπιος μπορτζηλής της χώρας μας όπου θέλη έλθη η εις ονόματα η της κηνότητας

έχη να συμβουλευέτε ο ηλτιτζαμτζής μαζί με τους ευρισκομένους χο-
ριανούς και να τους δίδι το τέλος. Ταχτικόν ακόμη ακόμη και όσα
κονάκια πηγενη εις τα οσπιτια έχη να τους μπάζη μέσα εις το οσπίτι
του ο νικορκύρης. τους δε μπορτζηλήδες έχη να τους πηγένη εις την
χώραν και σε ονόματα όπου χροστούν. 1845 απρίλης 3 βούρμπιανη

μητσι λαμπρου λεξι

δημητρης λαμπρος

δημιτρις κοντογηανις

τζημο τζηλας

τζιοτζη μαντζακας

γιόργη παπασωτηρι

ρηζο τραντας (οζησι λαγος)

γηοργης μηχαλης

γηοργη ποστολοπλου

νικολα μητση ταση δηα χηρος τζημο τζηλα

ζηκος τζιοτζη λαγου

μιτση τολη ποζονας δηα χηρος τζιοτζιο φουντου

ζηκος γηοργης τσιολενας με το παρακατο

τζιοτζης ζηκουλη φουντου

κοσμας γιόργη μπάρκης

θεοδορος γιωργη λαγου

τζιοτζι χαρισι ζουμη

μητση σουρις δια χηρος μητση κοντογιανη με λόγου του

γιανης διμου ζουμη

γιανης ζιση χηρας

ζηση προφηρης

ζησης γεοργιου κε

το παρακατο

μήτρο νήτσκας

γιοργη λητης

νηκολας ζηκου (κηνακου)

λάμπρο δήμου βλαχου δια χήρος γιοργι παπασωτήρι με λογον του

λάμπρου ζίκο τσιαμένος δια χηρός του νηκόλα παπαναστάση νηκο-

λας σημος δηα χηρος ζηκος
 Τζημουλη λητης δια χηρος
 τολη κακαβα
 τολη καλοερος δηα χηρος
 μητση ταση σελτσιοτης
 κιπαρηση ζηκο νηκολας δηα χηρος του γηοργη αδαμου
 γηοργη τζογιας δηα χηρος
 γηοργη δαμου
 γηοργο παπαναστασης
 γιανη νικος
 γηοργη ντηλης
 μιτση τηλης δια χηρος θεόδωρου λαγου
 ζηση (μήπως μήτση;) γηανη
 ρενπελι (μαλλον ζηση)
 γηανις γιοργη κατσιαμανι
 δημητρης νηκολαου
 γηοργη τολη γεοργιου
 νηκολα γιοργος
 χηρος τολη γεοργιου
 νηκολα γιοργος
 λανπρος Χρήστο Βηλαχος
 γιοργη κισκας
 νηκολαος ζηση (ταβελος;)
 τασης πηζος δηα χηρος
 γηανοης παπατζημου με λογον του
 νηκολα τσανακα
 ζησης νηκου τσιακούμης
 μιτση γηανη ζαμανη
 κοτα ζηκος πλαχουρα
 γηανη χαρισης
 γηωργι δαμος
 σπηρο θοδωρος

τελέφια = φόροι

Ντασιλάς = βοσκότοπος

Ντέβρια = εποχές φορές

Κεσίμι = συμπεφωνημένος μισθός ή αμοιβή.

Μια επιστολή του έτους 1846 (Βούρμπιανη)

Τημηοτατε διμήτρι γιόσι κε τολι γιοσι κε νικολα λιωλη σας χερετο κε σας φανερωνο κε ης τον διμητρι λαμπρο λεζη κε λολον του κουσι κε μηχαλη φουντο κε οσι επιλιπη χοριανη ευρισκεστε ης γιανενα μεθετε οτι εμενα με φιλακοσαν δια ηποθεσιν του μηλου κε δεν τους εδοκα ηκραλη (κατάθεσιν) ομος να καμετε τροπον οπως να το βρείτε όλοι αντάμα νά με βγάλετε κε εμένα δεν μου χαλεβουν το μηλο μοναχα αλλά μου χαλέβουν το μηλο κε το σιουρη (κτήμα) κε αυτή είπαν του αφεντι μας του μουσελιμου (υποδιοικητού) ότι είναι ο μηλος απο δώδεκα χρόνια πουλιμένος δεν του είπαν ότι είναι απο εικοσιενα αλλά του είπαν απο δώδεκα κε του είπαν του μουσελιμου ότι μας τον εζαποσαν (αφηρησαν) το χοργιο ετσι ζαπομένον όπου είχαμε φύγη γιοργη ρεμπέλης γραφο απο φηλακή.-----

Να γενετε μουκαετιδες (ενεργήσετε) να σιασετε τι δουλια όο πορεσετε γρήγορα κε αν ερωτατε δια τους χοργιανούς τους εσικοσε ο νοτη σκουπουρδής κε τους εφερε στην κονιτζα.

Έτος 1846 μαγιου 20

Σε τούτο το κακόν όπου έκαμαν αυτοί ουτε βηλαέτη δεν το δέχτηκαν μονον αυτή η τεσερης μονάχα δε εσης να μη το δεχθητε αυτήν τη δουλειά ότι τωρα χαλασαν εμένα κε ταχιά είναι δικο σας χαλαζμος αδελφια μου δε δηα τουτο σας δηωπο ωσαν πατεράδες πρώτα ο Θηώς κε δεφτερον η αφεντια σας αδελφια μου να κάνετε τροπον να με βγάλετε το θεω τους βανο χαβαλεν κε ωχι αλλο.

«Ο επιστολογράφος Γεώργιος Ιωαν. Ρεμπέλης προσπάπος του νυν καθηγητού κ. Νικολάου Χ. Ρεμπέλη ήταν μυλωνάς στη Βούρμπιανη. Ποιοί ήταν αυτοί οι τέσσερις συγχωριανοί του που τον κατέτρεξαν δεν τους κατονομάζει δυστυχώς στην επιστολή του.

Ο Νότης Σκουμπουρδής πλούσιος Κονιτσιώτης είχε δανείσει -

όπως γνωρίζομε από άλλη πηγή - με ομολογία αρκετά γρόσια στην Κοινότητα της Βούρμπιανης. Δεν αποκλείεται λοιπόν να του χρεωστούσαν ορισμένο υπόλοιπο και γι' αυτό να είχε φέρει τους χρεωφειλέτες στην Κόνιτσα».

Συμφωνητικό μεταξύ πλουσίου Τουρκογιαννιώτου και Βουρμπιανίτου πρωτομάστορα.

Έτος 1848

Δίδω τον δεσκερέν μου του μαστρονικόλα γεοργίου βουρμπιανίτι ότι εσυμφόνισα να μου δουλέψη δι όποιαν δουλιαν μου χρειαστεί, και έχω να τον πλερώνω το μεγάλο μαστρονικό γρόσια 5,20 πέντε ήμισι γρόσια το μεργιάτικον των δε παιδιων προς εκατόν δέκα παράδες την ημέραν καθώς έχω και τους ταβαντζίδες και έχει να με δουλέψει παστρικά με φόβον θεού ακόμη εσυμφώνησα με τον ίδιον να μου κοβαλάη όσον λιθαρι μου χρειασθεί με τα πραματά του και έχω να τον πληρώνω προς ένδεκα παράδες το φόρτομα, και τα πράματα να τα φορτόνι παστρικά καθώς και εσυμφωνίσαμεν και έστω προς ένδηξιν 1848 γενναρίου 30

αυτούλ σελίμ

(Σφραγίδα τουργικη)

και το σαβατιάτικον κατά το ανάλογον τον ταβαντζίδων προς 45 σαρανταπέντε παράδες το κάθε άτομον και ο ίδιος υπόσχετε να φυλάξη την αυτήν συμφωνία απαρασάλευτον.

(η ίδια σφραγίδα)

1854

Το ακόλουθο δευτέρι (κατάλογος) υπάρχει εις διπλούν και ελάχιστα (εις μερικά πατρώνυμα) διαφέρει το ένα από το άλλο. Τα πατρώνυμα αυτά ελλείπουν εις το ένα. Οι αριθμοί των λογαριασμών είναι οι ίδιοι. Επίσης διαφέρει και η καλλιγραφία και ορθογραφία.

«Οιδου η τιμή ήγουν δεκατιά της χωρας μας βούρμπιανης εις την οποίαν μοιράζωμεν τους όπισθεν και αντικρης μπορτζηλίδες ήγουν του μουκαετίμ μπορτζη το οποίον είναι απλέρωτον μέχρι της σύμε-

ρον ομού τον τόκον του.

1854 τέσσερες Ιανουαρίου 29 Βούμπιανη προς εξήντα παράδες και μισόν το άσπρον και μισόν παράν.

237 Χαρίση μανέσης προς 601/2 παράδες το άσπρον

83 γεώργι νικόλα μανεσης

110 ο παπαγεώργι σωτήρης

131 ο παπακώστας τζήμο κοτσής

104 ο ρίζος σωτίρι

170 ο παπαγιάνι οικονόμος

105 ζίσης οικονόμου

131 ο Μίτσης κώντος

208 γιάνι στέργιος παπανίκου

126 ο νάτζιος γκιάτας

248 ο ζίσης σιελέκος

187 ο νικόλα χατζής

155 ο Παπαγεώργης τσουντζος

66 ο διδάσκαλος γεωργιος δολιανίτης

145 ο δημίτρης Ιωάννου σκούφιας

157 ο γιάνι σιούλης

125 ο λάμπρο μπρούφος

163 ο γιάνι γιάνι γκινάκος

253 ο Γιάνη Θάνος

20 η νικόλιενα τζίτζιου (τζότζου)

322 ο παπά Αναστάσης

274 ο γιώργης χαρίση δούρβαρι

97 ο ζίσι παπά αναστάση

116 ο γιάνι χαρίσι δούρβαρης

107 ο γιάνη παπαγιώτης

130 ο ζίση δούρβαρης

139 ο τόλις μιλωνάς

125 ο Γεώργι τζιουβάκας

164 ο Γιάνι τζιότζιος γκιόκας -

197 ο Θεόδωρος λαγίου

Κουλούρης

105 ο κώτα σαμαράς

101 ο τόλης ζίσι μυλωνάς

103 ο Γιάνη σαμαραάς

101 ο νικολα ζίσι μυλωνάς

327 ο παπαδημίτρης

138 ο χρίστο τζήμου θάνου

82 η προκενα

138 ο γεώργης τζήμου Θάνου

224 ο μίτση κατζιένης

119 ο γεώργι πρόκος

191 ο ζίκο νικόλα σούρλας

124 ο ζίσι νταβέλος

98 ο γιάνη νικόλα σούρλας

120 ο νικόλα νταβέλος

336 ο στάθι τζέρμελής

181 ο δημίτρι στράτος

166 ο γεώργι δούκας

119 ο νικόλα στράτος

160 ο νικόλα δούκας

244 ο σίμο πατίκας

123 ο νικόλα λισκατζίτης

127 ο νικόλα κριπάτσης

105 ο γεώργις σοφίας

- 142 ο γιάνη στρέκος (τα πεδιά)
- 129 ο νικόλα μιχάλης
- 110 ο ρίζο νάσιος
- 98 ο νικόλα νάσιος
- 190 ο γιάνι παπούλιας
- 231 ο σωτίρι μπεζεντές
- 176 ο ζίσι μπεζεντές
- 111 ο Χαρίσι γιάνι Μίγιος ράπτης
- 284 ο νικόλα ντάλας με τον Χρίστο
- 237 ο γεώργι τζόγιας
- 137 ο κότα ντάλας
- 190 Χαρίση νικόλα μίγιος
- 181 ο κιπαρισούλη ζίσης
- 150 ο κιπαρίσης Ιωανι ζίσης
- 100 Ιωάνι τέρτζης
- 99 ο λάμπρο τέρτζης
- 105 ο γιάνι κάτζιαβος
- 46 η τζιότζιεννα τζόγια
- 105 νικόλα λαμπρούδης
- 110 ο γιάνι σκέντος
- 106 ο χρίστος σκέντος
- 306 νικόλα τζιούκαλης
- 291 ο μίτση μούσιος
- 174 ο λαμπρο πεκουρέρος άσπρα
- 369 ο γεώργι λάμπρος
- 202 ο ζίκο λάμπρος (ταχταγιάνι;;)
- 163 ο χαρίσι λούδος
- 177 ο νικόλα ψύλος
- 207 Χρίστος Ψύλος να προστεθεί
ακόμα 30
- 1855 Ιανουαρίου ο γάμος
- 197 ο ζίση προφύρης
- 20 δίμο τζιόκαρης
- 186 ο τζιότζη μάντζακας
- 197 ο κόστας μάντζακας
- 198 γιάνι γάτσης
- 332 παγούνι νικόλας
- 477 ο δημίτρι παπαγιάνης
- 193 ο ζηκούλη παπαζίκος
- 184 ο κατσαμάνης
- 297 ο κόστας κονίτης
- 196 ο παπαζίσης τζιοτζιόπλου
- 307 ο γιάνι διμόπλος
- 180 ο χαρίση τζιομπάνος
- 190 Γιάνι τζιομπάνος
- 107 Γεωργι νίτζιος
- 388 Χρίστο λάμπρος
- 74 Γεώργι ντίλης (και ρίζος)
- 130 παπαποστόλης ντίλης
- 171 ο γεώργι ρεμπέλης
- 95 ο μίτση τόλη ζιούνη πάνος
- 160 ο Χρίστος ζιούνη πάνος
- 118 ο σωτίρη τουρλακης
- 121 ο χαρίσι τουρλάκης
- 111 ο τζιότζη πλιαχούρας
- 197 ο ζίκο τσιόλιενας
- 239 ο νικόλας τζίλας
- 202 ο νικόλας γεώργι τζίλα
- 324 ο ζίση γριγόριος
- 141 ο ζίκο σερέτης

- 120 ο μίτση λαγός
 99 ο μίτρο ζίση γεωργι λαγού
 168 ο θεόδωρος γεωργι λαγού
 161 ο νικόλα λάλος
- 60 ο νικόλας σιμου λαγού
 96 ο γιανακός
 95 ο νικόλας κώστα ρεπετσάς
 30 γεώργι τζιότζης (ή τσιότσης)
 202 γιάνις ζίσι παρτσιάλης
 344 ζίση κύρκας
 132 γιάνι κύρκας
- 185 ο Χαράλαμπος (ιωάννου Παπαρίζου)
 174 ο νικολάκης (κώστα Γραμματικού)
 113 ο κόστσιος γεωργίου αντώνι
 230 ο ρίζο κούσης
 110 ο κύρκα κούσης
 139 ο γεώργη κούσης (Λόλος)
 41 κότενα ζούμι
- 135 ο γιάνι ριζούλης
 101 ο ρίζο γιάνης
 121 ο μίτση σούρης
 157 ο παπαγεώργις παπαζίκου
 273 ο χαρίση ντόντης
 190 ο λάμπρο νίκος
 163 μίτση μάνος
 284 ο λιόλη πανταζής (ζίκος)
 260 ο μίτση κοντογιάνης με νικόλαν
 128 Χριστούλη μπάρκης
 122 ζίκο μπάρκης
 196 ο γεώργης νούτση μπάρκης
 112 ο ρίζος χρίστο μπάρκης
- 115 ο κοσμάς γεώργι μπάρκη
 98 ο δυμιανός γεώργι μπάρκη
 102 ο κώστας γιάντζιος (Μπάρκης)
 99 ο θύμιος γιάντζιος (Μπάρκης)
 128 ο ζίκο τσιαμένος
 120 ο χαρίση στρίμπας
- 99 ο γιάνι γκαμπότσης
 50 νάτσιενα μάνου
 311 διμίτρι κούση τζιτζής
 33 ζικούλιενα τζιτζή
 253 ο γεώργι νικόλα κίσκας
 196 ο νικόλα βαγκέλης
 102 ο κώστα βαγκέλης
- 194 ο νικόλα λιάκος
 121 ο μίτση ρούντας
 314 ο γιάνι νούτσης
 150 ο Χρίστο μανώλης
 216 ο ζίσι τζιακούμης
 95 ο Χαρίση τζιακούμης
 30 Θεωρή τάσιος
 212 ο Γεώργι γκοντότσης
 162 μίτση λέξης (απάνος)
 112 νικόλα λιέξης
 102 μίτρος κώστα λιέξη κα-
 ραλίκι (καραμίτση;)
 161 τα καλοερόπλα τόλις
 και κωτούλας
- 120 ο γιάνι ζούκης
 100 ο Χρίστο ζούκης
 103 ο γεώργι караλής
 205 ο γιάνις τάσιο εξάρχου

- 176 ο ζίσι κακαβάς
 215 ο παπαζίσης παπαδίμου
- 137 ο γεώργι τζοφόλις
 196 ο λάμπρο κυπαρίκος
 195 ο κυπαρίσι βενέτης
 242 ο διμίτρι κόκηνος
 117 ο γιάνις κώστα γκουγκούτσης
- 295 ο βασίλης τράντας
 257 ο κηπαρίσι ζίκου νικόλα
 64 ο γιάνι τζιόκαρης
 198 ο νικόλα τζιανάκας
- 133 ο μίτση μαντζούφας
 264 ο γιώργο γιόσης
 245 ο μίτση γιόσης
 140 ο νικόλα γιόσης
 109 κώστα κουλούρης
 100 Χρήστο ποτσιόλη κουλούρης
 79 Ιωανίκιος κουλούρης
 55 η πίτσενα με τα παιδιά της
 156 ο παρλαμπάς ο λάμπρος
 95 Χρήστο παρλαμπάς
- 118 γεώργις λήτης
 95 νικόλα λήτης
 125 ο μίτση ποστολόπλος
 255 ο νικόλα ποστολόπλος
 287 νικόλα γεώργος
 181 παπασπύρος
 246 ο ζιούνι ζούλας και πεδί του
 191 μίτση γιάνι ζαμάνη
- 174 ο σπύρος θεοδώρου (εις αντίγραφον
 φέρεται ζήσις Θεοδώρου Παπαράπτη)
 111 γιάνι τσιούνης το πεδί του
 (οι τσινόπλοι)
 189 μίτσης και κώστας και παιδί
 γιώργη μποζιόνα
- 157 ο χαρίσι δάμος
 143 τσάλη φούντος
 115 ο γεώργης ζικούλη φούντος
 104 ο Θεόδωρος φούντος
 162 ο Τσιόλας και ρίζος φούντου
 141 ο κώστας μιχάλη φούντου
- 102 ο κώστα γαλάνης
 193 ο τάσι μπίζιος
 99 ο τσιόλα μπίζιος
 274 ο Χαρίσι νάστος
 349 ο δίμο νάστος
- 99 ο κώστα ζαφύρης
 212 ο κιτσιαντώνης
 218 μίτσης παπατζήμος
 104 ο Χρήστο τσιακουμης
 64 ο Χαρίσις τόλη παναγιώτι
 110 γεώργη μιχάλης
 97 ο στέργιος δημητρίου
 60 ο λάμπρος ο βλάχος
- 22 γιανοβιά κωσταντί
 22 η τσούκενα
 22 νικόλενα σιεγκούνα
 22 ρίζο χατζής
 22 γιανοβιά νίτσα

Διορισμός πληρεξουσίων της Κοινότητας 1854

Η κοινότης του χωριου Βούρμπιανης δια του παρόντος μας δηλοποιούμεν επειδή και από τους χιλίους οκτακοσίους σαράντα τρεις απρίλλιος και εως σήμερον δεν ήχαμεν κάμη τακτικά δευτέρια τόσον από ημεργιάτικα χωριανών, όπου εδούλευσαν εις βασιλικήν δουλειάν ομοίως και από ημεργιάτικαπραματιών όπου επήγαν εις βασιλικήν ούρδιαν παρά της κοινότητος και άλλα δηκαιώματα όπου έχει ο καθείς να λαμβάνει, και επειδή δεν έγινεν τακτικόν δευτέρι να δικαιωθεί ο καθένας όπου έχει να λάβη, δια τούτο σήμερον αποφασίσαμεν και διορίζομεν τους Κυρίους Ιωάννην στέργιον, νικόλα λιόλην, δήμο νάστον, και χαρίση μανέση πληρεξουσίου διά να παρασταθούν να καταστρώσουν όλας τας παρτίδας των ονομάτων της κοινότητος από το δευτέρι το γραφθέν παρά του γιάνη στεργίου και χαρισούλη εις τους 852, και όσα γρόσια έχει να λαμβάνη ο καθείς απο την κατάστρωσιν όπου έχουν την ισχύν να τον ορκίζουν εις το Ιερόν Ευαγγέλιον πόσα έχει να λαμβάνει, και έπειτα αφού ορκισθεί, ο καθείς να του δίδουν αποδεικτικόν οι άνωθεν τέσερις και κατά τον όρκον τόσα γρόσια έχει να λάβη, και όσοι βγάλουν αποδείξεις από τους διορισμένους ότι έχουν να λάβουν υποσχόμεθα η κοινότης να τους πληρώνομεν άνευ λόγου προφάσεως. προσέτι έχουν να ξεκαθαρίσουν και όσους μπεκαγιέδες είναι απλήρωτοι από τους 843 και αφού ξεκαθαρίσουν να τον φορτώνουν εις την παρτίδα του ομού με τον τόκον των ομοίως και τα κατά καιρόν δευτέρια των καψιμάληδων όπου είναι είναι ριγμένα από τους 843 και εως σήμερον όσοι έχουν απλήρωτα από αυτά τα δευτέρια να τους φορτώνουν εις τας παρτίδας των άνευ τόκου, και έχομε να τους πληρώσωμεν αυτούς τους μπεκαγιέδες απροφασίστως και κατά τας αποδείξεις όπου θα κάμουν οι άνωθεν του καθενός, έχουν να κάμουν δευτέρι το οποίον να το αναλογίσουν εις την κοινότητα και όσα πιάση η αναλογία τον καθένα να τα πληρώνομεν άνευ λόγου, οι οποίοι αφού κάμουν το δευτέρι και το μοιράσουν να το εκτελούν δυνάμει του παρόντος μας

και να συνάξουν όλα τα έγγραφα της κοινότητας να μας τα παρουσιάσουν εξοφλημένα ομοίως και οι άνωθεν τέσσερις διορισμένοι επί παρρησία εις ημάς δια τα δικαιωμά των. δια δε τας παρτίδας των ιερέων να τας παραστήσουν οι άνωθεν και να ταις αποφασίσουν εν φόβω θεού όσα δε σπίτια αδύνατα χρεωστούν μεκαγιέν από τους 843 αν δεν τα πληρώνουν έχουν την άδειαν οι διορισμένοι να τα πωλούν επί δημοπρασία και η πώλησις αυτή να είναι δεκτή εις ημάς κατά την προσταγήν του Μουδیره μας. και εάν κανένας χωριανός κακία φερόμενος ήθελεν τους σηκώση εις Ιωάννινα ή Κόνιτζαν τους διορισμένους έχωμεν να δίδομεν λόγον η κοινότης αυτοί δε δεν έχουν να πηγαίνουν μήτε εις Κόνιτζαν μήτε εις Ιωάννινα. διότι έγινε το παρόν ευχαρίστως και αυτο θελήτως παρ' όλης της κοινότητος και εδόθει εις χείρας των και υποφαινόμεθα.

1854 Αύγουστος 12 Βούρμπιανη

ντζόντζο φούντος

κυπαρίσης Ιωάννου

Χρίστος Παπαδήμου (αδερφός Παπαζήση Οικονόμου

λάμπρος Δ. Λέξης

ρίζος Νίκου (Κούσης)

Γεώργιος Παπαποστόλης (Ντίλης)

Παγούνης νικόλας

Χρίστος Γ. Μανώλης

Δημήτριος Ι. Παπαρίζου (Δημάρατος)

Χρίστο λάμπρος

Δημήτρη ντόντης

γεώργι ντζουβάκας (Δούρβαρης)

ζήσης παπαγιάννης (ο Σιούτης)

Κωσταντίνος Γ. Αντωνίου (Δημάρατος)

Ιωάννης Ν. Παπατζήμου

γεώργο λάμπρος

τόλι μυλωνάς

ζηκούλης γεωργίου

γιώργη μιχάλης (Παπαγιαννόπουλος)

ζήσι σόμπος

γεώργι βενέτης
 νικόλας Παπαχαρίσης (χαρισιάδης)
 κώτα κονίνης
 Χαρίση μύγιος
 Λάμπρος Κ. Παπαϊωάννου
 τόλη ντζούκαλης
 γεώργιος παπαδημήτρη
 γιώργο γιώσης
 νικόλα γιώργη (Τσωλαγιώργος) διάχειρός ζήση χαρίση
 Κώστας γεώργη ντζήλας
 δημήτρι αποστόλη πάνος
 Χαρίση ράπτης
 τζήμο τζήλας
 ντζιότση μπλιαχούρας (Τζήλας)
 δημήτρη γιάνη τζημόπουλος
 τάση μίτσης, μπίζιος
 γεώργι χαρίσι δούρβαρης
 νικόλα ντάλας
 νικόλα νάτσκος
 ζήσι παπαναστάσης
 γιάνη χαρίση σαμαράς
 Κώστα σαμαράς
 Χριστούλη μπάρκης
 νικόλα τσιανάκας
 γεώργι παπαναστάσης
 ρίζος κώστα κύρκας (Κούσης)
 νικόλα γιώσης
 γιώργι ρεμπέλης
 λάμπρο παρλαμπάς (Λύτης) με λόγον του υπόγραψα ο γιαννη πα-
 πατζήμος.
 Γεώργι λύτης με λόγον του υπόγραψα γιάννη παπατζήμος
 νικόλα χατζής
 νικόλα Τζήμος
 γεώργι νικόλα δούκα

γεώργη νικόλα ψύλος
 Κώστα ψύλος
 Χαρίση μανέσης
 δήμο νάστος
 Ιωάννης στεργίου Παπανίκου
 νικόλα λιόλης
 γιάννη νούτσης
 Ιωάννης κυπαρίσης ζήση

854 αύγουστος 25 Βούρμπιανη δια το ακριβές της αντιγραφής.
 Κωσταντίνος Γ. Αντωνίου μαρτυρώ ότι ίσον εστί Παπαδημήτριος
 μαρτυρώ ότι είναι ίσον απaráλακτον παπα σπυρίδων πνευματικός
 μαρτυρώ πάπα Ιωάννης οικονόμος μαρτύριο ζήσι σόπος μαρτηρο
 Ιωάννης στεργίου παπά νίκου το πρωτότυπον το βαστώ εγώ.

(σημ) το έγγραφο είναι γραμμένο ιδιοχείρως από τον Κωσταντίνο Γεωργιάκη Ντούμαρη ή Δημάρατον (ανεψιόν του Νικολάκη Γραμματικού) ο οποίος διετέλεσε και δάσκαλος στην Βούρμπιανη.

1. Διαταγή 2 χρέη, οφειλαί 3 Έπαρχος.

Κοινοτικό πληρεξούσιο 1854

Νικόλα Λιόλη και δήμο Νάστο διορίζεσθε να δώσετε του αρήφαγα 1μπουρπασύρη του αυθεντός μας όπου ήλθεν δια 2 ταξίλη των γρόσιων σουρλαίων τα οποία έκαμεν έξοδα ο αρήφαγος εις το χάνι της Κόνιτζας όπου είχε καθίσει τόσον καιρόν γρόσια πεντακόσια Νο 500: τα οποία θέλετε να δώση απο τα γρόσια όπου χρεωστέι ο καθείς και βαστάται το παρόν προς αποδειξίν σας 1854 Νοεμβρίου 16 Βούρμπιανη

Νικόλαος Κώνστα γραμματικού μαρτυρώ
 κωτούλας Δ. Παπαϊωάνου μαρτυρώ
 Χαράλαμπος Ι. Παππαρίζου ομοίως
 Ιωάννης Στεργίου Παπανίκου
 Χαρίση μανέσις
 Δημίτρι στρατος

Χρίστος Γ. Μανόλι μαρτυρώ
 δημήτρι γηόσης
 δημίτρι ντοντης
 ζησι σόπος
 γιώργη τζουβακας
 Χαρισούλης Ν. Χαρισιάδη
 Παπαγιωργης σοτιρις
 γιανις μάντζακας
 Κωνσταντίνος Γ. Αντωνίου
 ιωάννης κηπαρηση
 Γεωργιος ζήση λαγος δια χηρος ηοανη κηπαρήση
 γεώργιος Παπαδημήτρη
 γιάνις γιοργη Παγούνη
 Βαγκελι διδασκαλου μαρτυρώ
 Κότα κονίνης δια χηρος τζουβακα
 γιάνι νούτση
 γιανι γηοργί νούτση
 Χρίστος Παππαδήμου

(Σημειώσεις)

Το ανωτέρω έγγραφο είναι συνταγμένο ιδιοχείρως από τον Νικολάκη Κ. Γραμματικό.

1. κλητήρας 2. είσπραξη

Ομολογία χρέους του έτους 1854 (Βούρμπιανη)

ΝΟ 320 ήγουν γρόσια τριακόσια είκοσι εδανίσθην ο υποφαινόμενος από τους κυρίους σουρλαίους γιάννην και κώσταν και υπόσχομαι να πληρώσω αυτά με τον τόκον τους προς δέκα πέντε τα εκατό τον Χρόνον όσος κερός ήθελεν απεράση και εις κάθε καλήν του ζήτησιν έχω να τα πλερόνω απροφασίστως κεφάλαιον και διάφορον, και υποφαίνομαι. τη 18 νοεμβρίου 854 πενήντα τέσερα Βούρμπιανη νικολας ληολης υποκοσμε τανοθεν
 Νικόλαος Κώνστα Γραμματικού μαρτυρώ

δημο ναστος μαρτηρώ

χαρίση μανεις μαρτηρώ.

(όπισθεν του εγγράφου) τα όπισθεν γρόσια κεπιπλέον τον διάφορον
εως σήμερα τα έλαβον δια χειρός Νικολάου λιόλιου τα οποία είναι
από την ομολογίαν των Χιλίων τετρακοσίων του κοινού Βούρμπια-
νης η οποία ομολογία εξοφλήθη με άλλας ομολογίας από ονόματα
Βούρμπιανης ομού με την παρούσαν. και την οποίαν την βαστά ο δή-
μος νάστου. η ομολογία των χιλίων τετρακοσίων ήτον δοσμένη από
μόνον τον Νικόλαον λιόλι! 1855 8βρίου 30 Ιωάννης Κύρκας Ιωαν.
Σούρλα.

1858

Απρίλιος

Βιβλιάριον εν ω σημιοθήσονται οι συνδρομηταί της ανακαινι-
σθησομένης εκκλησίας εν χωρίω Βουρμπιάνη της Επαρχίας Κονί-
τσης, της σεμνομένης επ' ονόματι του μαγαλομάρτυρος αγίου Δημη-
τρίου του μυροβλήτου, περιέχον φύλλα εκατόν ηριθμημένα, επιδίδε-
τε τω αιδεσίμω ιερεί κυρίω Ζήση παπαδήμου Βουρπιανίτη. Έκαστος
συνδρομητής εγγράφει ιδία χειρί το ποσόν της συνδρομής αυτού εις
το όνομα αυτού, επίσης έκαστον φύλλον του παρόντος σφραγίζεται
τη σφραγίδι της αυτής εκκλησίας και υπογράφεται παρά των προ-
κρίτων του χωρίου Βούρμπιανης.

(Σφραγίς εκκλησίας Αγίου Δημητρίου)

Νικόλαος Κώνστα Γραμματικού

Χαράλαμπος Ι. Παπαρίζου

Δημητρης λαμπρος τσοπάνος

δημητριος Χρ. κοντογιανης

γηοργηος μηχάλης

Νικολας Ζ. τσουκάλης

Μήτση Ν. Παπατζήμου

ρίζω νασου μπεζεντες

Ιωαννης νικολαου κησκα

κηπαριση Βενετης

Ιωαννης γαποτζης

γηοργος Χριστου γηοσης

μηχαλι ζηκο φουντος

Ζήση κακαβας

Γ. διμοπουλος

Ζωσιμας Ιωάννου

Κιπαρίσης Ζήκου

Ζήση σοπος

«Ακολουθεί κατάλογος διακοσίων πενήντα και πλέον συνδρομητών,
και με τα ποσά που καθένας προσέφερε».

Ομολογία Νικολάου Τζούκαλη 1869

Γρόσια 1000 χίλια το καφάληον Διαθίκης Ζηκοβιάς τζούκαλη (ως η διαθέτις).

700 επτακόσια ο τόκος αυτών.

1700 γρόσια χίλια επτακόσια. Τα άνωθεν γρόσια τα εβάσταξα εγώ ο υποφαινόμενος Νικόλαος τζούκαλης δια χρηάν μου, και δια τα ανωτέρω κεφάληον και τόκον, παρελθούσης της προθεσμίας θέλω πληρώνη τον καθ' έκαστον χρόνον τον ανάλογον τόκον εις τους κατά καιρούς επιτρόπους της κεντρικής εκκλησίας της κοιμήσεως Παναγίας, και θέλει εξωφληθή το ως άνω ποσόν εν καιρώ ως είναι εν γνώσει των τεσσάρων ατόμων όπου διαλαμβάνει η διαθήκη η οποία ευρίσκεται επί χείρας μου. Δια τούτο και έδωσα το παρόν μου ομόλογον εις χείρας των κυρίων επιτρόπων Παναγίας σήμεραν και ενώπιον των παρευρεθέντων αξιοπίστων μαρτύρων και υποφαινομαι.

Τη 18 ---1869 Βούρμπιανη.

Νικόλαος τζούκαλης βεβεότα άνωθεν.

Παπαδημήτριος Παπασωτηρίου παρών μαρτυρώ.

Κώσταντίνος Γ. Αντωνίου παρών μαρτυρώ

Ζίσης Χαρίσηντόνη μαρτυρώ.



Στην Πλατεία της Βούρμπιανης (πιθανόν το έτος 1926) Από αριστερά προς τα δεξιά. 1, Γρηγόριος Σκούφιας - Βεηζαδές. 2 όρθιος, Μιλτ. Βεηζαδές - Μαύρος. 3, ο Χαράλ. Ν. Ρεμπέλης. 4, Σιούλας Τζούκαλης. 5, Χρήστ. Παπαδημητρίου - Στρέκος. 6, Ιωάννης Δ. Γκιώκας. 7, Γεώργ. Χ. Φούντος. 8, όρθιος Νικ. Δ. Χαλκιάς. 9, Αλέξ. Κάτσαβος. 10, όρθιος Θεμιστ. Κόντος. 11, Ιωάν. Παπαβασιλείου. 12 όρθιος Μάρκος Τράντας. 13, Βασίλ. Ι. Δημάρατος. 14, όρθιος Νικ. Χαρ. Κονίνης. 15, Μάρκος Δ. Οικονόμου. 16, Αλέξιος Ν. Δόδης. 17, Μάνθος Βλάχος. 18. Απόστ. Δ. Μπάρκης. 19, Μιλτ. Δ. Τράντας. Ο-ΠΙΣΩ. Βασ. Χαλκιάς. Νικ. Ράπος, Ναπολ. Ι. Μπάρκης και Μίτσης Πορφύρης.

ΛΑΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΛΑΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ

Πολλοί και διάφοροι ήταν οι λαϊκοί τύποι της Βούρμπιανης καθώς και τα ανέκδοτά των, αλλά εμείς διαλέξαμε τα πιο ενδιαφέροντα και τα πιο σπαρταριστά, απ' όσα κατορθώσαμε να περισυλλέξουμε.

Ορισμένους βέβαια από τους λαϊκούς αυτούς τύπους τους ζήσαμε και εμείς στα παιδικά και νεανικά μας χρόνια, και άλλοι επιζούν ακόμη, και τα ανέκδοτά τους είναι γνωστά, αλλά για χάρη της νεώτερης Βουρμπιανίτηκης γενιάς, τους αποθανατίζουμε και αυτούς και τα ανέκδοτάτων.

Πολλοί επίσης από τους λαϊκούς τύπους του χωριού μας, και λαϊκά ανέκδοτα, παρελαύνουν μέσα από τις σελίδες των ηθογραφικών - λαο - γραφικών διηγημάτων μας στα οποία παραπέμπουμε τους αναγνώστες μας.

Ανέκδοτα του Μαντζούφα

Ο Μαντζούφας ήταν ένας από τους παλιότερους λαϊκούς τύπους της Βούρμπιανης του οποίου ελάχιστα ανέκδοτα έφτασαν μέχρι την εποχή μας.

Δεγόταν Μίτση Λύτης, και άκμασε στα μέσα περίπου του περασμένου αιώνα. Το παρατσούκλι «Μαντζούφας» το απόκτησε χάρη στις κακοριζικιές του. Δεν τον έφτανε που έκλεβε φρούτα, λαμπόκια, λαχανικά, και τα παρόμοια, αλλά συχνά άρπαζε και μανάρια και άλλα σφαχτά, και το χειρότερο, ξεμπαρμπάλευε και σπίτια.

Μια χρονιά είχαν παντρευτεί δυο αδέρφια Μποζιονάδικα, κι ο

Μαντζούφας έβαλε στο μάτι του τα φλωριά που φορούσαν οι δυο νιό-
 νυφες στα φέσια τους. Τον καιρό εκείνο τα νιόγαμπρα συνήθιζαν να
 κοιμούνται για κάμποσον καιρό στα κατώγια για ναστεργιώ-
 σουν, έτσι το ξέταζαν οι παληές γερόντισσες.

Ξέροντας λοιπόν ο Μαντζούφας αυτή τη συνήθεια, ανακατώ-
 θηκε αντάμα με τα γίδια ένα βραδάκι, και σκυφτά - σκυφτά χώθηκε
 κι αυτός μέσα στο κατώϊ το Μποζιονάδικο, ίσια με το μούρκισμα
 (λυκόφως).

Λούφαξε καμπόση ώρα και κατόπι άρχισε ν' ανακατώνει τα
 σεντούκια.

Έβρε τ' ένα φέσι με τα φλωριά και τόκρυψε μέσα στο βρακί
 του. Σε λίγο βρίσκει και το δεύτερο. Δεν πρόφτασε όμως να το καλο-
 πιάση στα χέρια του, και νάσου ανοίγει η γκλαβανή κι αρχίζει να κα-
 τεβαίνει στην ανεμόσκαλα μια από τες νυφάδες. ερχόταν να συγυρί-
 ση και να ετοιμάση τα γιατάκια για να πλαγιάσουν.

Ο Μαντζούφας τάχασε, σιάστηκε. Χωρίς να ξέρει τι κάνει αρ-
 πάζει ένα ξύλο που βρέθηκε μπροστά του και της τραβάει μια στα
 ποδάρια. Η νύφη ανάβλιαξε.

— Κλέ - μωρή, κλέ - κλέφτες!

Οι δυο νιόγαμπροι πετάχτηκαν στο πόδι. Ο ένας τράβηξε τη γυναίκα
 και χώθηκε ο ίδιος στη γκλαβανή, ενώ ο άλλος κόσιεψε όξω στον ο-
 βαρό.

Ο Μαντζούφας έτρεξε να φύγη και μπλατσιάστηκαν. Αρπά-
 χτηκαν αλλά στο τέλος τους ξέφυγε, και μόνο το ένα φέσι κατόρθω-
 σαν να του πάρουν που δεν είχε προφτάσει να το σιγουρέψη και τόχε
 πρόχειρα χωμένο στον κόρφο του.

Από τότες ο Μαντζούφας χάθηκε για χρόνια αρκετά, και γέ-
 ροντας πια ξαναγύρισε στο χωριό, όπου μη έχοντας άλλα παιδιά κα-
 τέφυγε στη χήρα θυγατέρα του την Πούλα (Γιώργαινα Λιόλη Παντα-
 ζή) και πέρασε τα στερνά του χρόνια.

Ήταν και αστείος και χωρατατζής ο γέρο - Μαντζούφας. Κά-
 ποτε που του είπαν «Βάλε μας καναδυό φασούλια να βράσουν» έβα-
 λε μονάχα δυο σπειριά στην κατσαρόλα (τέντζερη).

Επειδή δε η θυγατέρα του αυτή η Γιώργαινα, δεν τον περιποιό-

ταν και τόσο στα γεράμματα του, αναγκαζόταν ο δύστυχος και μπά-
λωνε ως και το βρακί του μοναχός του, καθισμένος απάνω στο κιό-
σκι του Λιολέϊκου σπιτιού, και τραγουδιώντας κάτι αδιάντροπους,
στίχους.

— Μωρέ βρακί, μωρέ βρακί, πούν' τα δυο και τομακρύ;

Η Σιούλα η Τζιούλντω (Δημήτραϊνα του Νίτσα) που τον ά-
κουγε από τον κήπο της του φώναζε.

— Την κακή σου και την πικρή. Τι τραγουδ' είν' αυτό που λιές γέρον-
τας άνθρωπος, δεν αντρέπεσαι, δε γκρύβεσαι, δεν καϊπιώνεσαι;

Και ένα τελευταίο ανέκδοτο του Μαντζούφα που μας το αφη-
γήθηκε ο αληθινά ακένωτος σε ιστορικά και λαϊκά ανέκδοτα θησαυ-
ρός ο αείμνηστος θείος μας εργολάβος Βασίλειος Διόλης, λίγους μή-
νες πριν από τον θανατό του.

Κάποτε ο μάστρο - Μίτσης ισχυρίστηκε πως κατείχε το μυστι-
κό των θησαυρών του Αλή Πασιά, και οι τουρκικές αρχές που το
πληροφορήθηκαν, του έδωσαν αρκετούς στρατιώτες (νιζάμηδες) και
τους έβαλε και σκάβανέ μέσα στο κάστρο των Γιαννίνων για να τους
ανακαλύψουν.

οι φουκαράδες οι νιζάμηδες κουρασμένοι διαμαρτυρόταν πι-
στεύοντας πως παιδεύονται άδικα, αλλά ο Μαντζούφας τους έδινε
θάρρος .

— 'Αϊντε παιδιά, τώρα φτάσαμε στον σεντεφί οντα. Κουράγιο, τώρα
είμαστε στον γυαλί οντά του Αλή Πασιά, κοντοζυγώνο με.

Κάποια μέρα όμως, ξεκόπηκε ένας τεράστιος όγκος από χώ-
ματα και πλάκωσε αρκετούς από τους ταλαίπωρους αυτούς σκα-
φτιάδες νιζάμηδες. Τρομοκρατημένος τότε ο Μαντζούφας τόσκασε
ευθίς και πήγε και κρύφτηκε για αρκετά χρόνια στο μοναστήρι της
Στούπαινας. Φόρεσε και ράσα, και ο -----διάβολος έγινε καλόγερος
για να γλυτώση από την μανία των Τουρκών που θα του ζητούσαν ευ-
θύνες. Στα χρόνια που έμεινε εκεί εφτίασε και το υδραγωγείο του μο-
ναστηριού σαν μάστορας που ήταν.

Χρωστώ δε μου Χρωστούν.

Η Πέπω (Δέσποινα) η Μήτσαινα του Ρούντα είχε το σπίτι της ανάμεσα στου Νούτση και στου Λιάκου.

Είχε ένα κουτσό μοναχοπαίδι τον Αριστείδη, και μια κόρη τη Λένκω που την πάντρεψε με το γειτονά της το Γιωργάκη Βαγγέλη. Ο Αριστείδης ήταν αρραβωνιασμένος με την Τασιά του Γιάννη Γκαμπότση. αλλά δεν πρόφτασε ο δύστυχος να την στεφανωθεί. Τον άρπαξε ο χάρος και η Τασιά παντρεύτηκε αργότερα με το Μήτρο Μουσιο.

Η Πέπω ήταν απαρηγόρητη για το χαμό του μοναχογιού της. Τόφιασε στεφάνι, τον αρμάτωσε με τα γαμπριάτικα σκουτιά του, και τέλος - πράγμα πρωτάκουστο - αρμάτωσε το μπαργιάκι, και τον πήγε στην εκκλησιά με τα βιολιά που βαρούσαν-λυπητερά - λυπητερά - σαν να ξεκινούσαν για νιόγαμπρο.....

Αλλά ας έρθομε στη θυγατέρα της τη Λένκω τη Γιωργάκαινα του Βαγγέλη ή Κωταλήγαινα όπως την έλεγαν αλλοιώς.

Ο άντρας της ο Γιώργης ήταν ταξιδεμένος στην Πάτρα, και ούτε θυμιόταν ναρθεί καμιά φορά στο χωριό ούτε να της στείλ' έναν παρά. Ήταν αχαϊρευτός κι ανεπρόκοπος, και τάτρωγε στο τσούξημο και στες πρεμαντόνες. Αναγκάζονταν λοιπόν η καψο - Γιώργαινα να ξενοδολεύη και ν' αργατεύεται για να ζήση και να φυλάξη και τα δυο τσιουπιά της, τη Λόπη που παντρεύτηκε με τον Γκολάτσκα (Νικόλα) του Γιαν' Κεκέλη, και τη Γαθή που πήρε ο Βασίλης Τζιούκαλης και ζούσε ως τες μέρες μας και ήταν αφαιρεμένη από μυαλό.

Όσο κι άν δούλευε όμως η κακομοίρα, δεν κατάφερνε να κάμη καμιά προκοπή και να στασιάση.

Όλο της το βιο ήταν ένα κακαβούλι, ένα τηγάνι, ένα ταψί, κάτι παλιότσιολα σκουτιά και στρωσίδια που δεν είχαν μολιτσιά οχπάνω τους κι ένα παληογόμαρο ο κολοβός πούχε ένα κεφάλι μικρό σαν κυδώνι και κομμένα τ' αυτιά και την ουρά του.

Ο άντρας της όπως είπαμε ταξίδευε πάντοτε στην Πάτρα, και δεν έρχονταν παρά στα δέκα ή δεκαπέντε χρόνια μια φορά. Κι άν

τύχαινε να της στείλη καμιά φορά καμιά δεκάρα, έκαμνε κατόπι χρόνια και χρονάκια να της ξαναστείλη.

Αλλά τα βασιλικά νοφούζια (φόροι στρατολογίας) και τα άλλα δοσίματα του Γιώργη μαζευόταν απανωτούρα, και οι Τούρκοι ταξιντάρηδες (δημόσιοι εισπράκτορες) χτυπούσαν κάθε λίγο τη θύρα του φτωχοκαλυβού της. Αυτή όμως είχε μια μικρή θυροπούλα από το πάνω μέρος, και μόλις έπαιρνε χαμπάρι πως ερχόταν οι Τούρκοι, άρπαζε το τηγάνι, τόχωνε στο κακαβούλι της, επαιρνε και στο άλλο χέρι το τεψί - τα μόνα πράγματα που είχαν κάποια αξία και φοβούνταν μην της τα κατασχέσουν - και τόκοβε λάσπη και κρυβόταν μέσα στο γειτονικό της σπίτι το Λιακαϊκό.

Κι' απ' εκεί αγνάτευε κρυφά απ' το παράθυρο το τι γινόταν στο δικό της σπίτι.

Ερχόταν οι Τούρκοι, έμπαιναν στην αυλή της, φώναζαν τη ζητούσαν αυτή πουθενά.

— Πω που πήγε ετούτο το υναίκα ωρέ; καμια φορά δεν το βρίσκομ' εδώ ρωτούσαν τη γειτονιά.

— Είν' εφτωχιά αφέντη μου και ξενοδουλεύει, πάνει και στα ξένα χωριά, δεν της στέλν' ο άντρας της.

Κοιτούσαν οι Τούρκοι να βρούν τίποτε να κατασχέσουν μέσα στο ορθάνοιχτο ετοιμοροπο παληοσπίτο, δεν εύρισκαν. Δυο τρία κουτσόγίδα που είχε βρισκόταν έξω στη βοσκή. Ο γαϊδαρος ο κολοβός πάλι δεν τους γέμιζε το μάτι. Τον κοιτούσαν απ' εδώ, τον κοιτούσαν απ' εκεί.

— Πω ετούτο δεν έκει ούτε ουρά, ούτε 'φτιά, ούτε τίποτα και είναι έτοιμο να ψοφάη, δεν πιάνει ούτε γκρόσι, μουρμούριζαν.

Και βλέποντας όλη τη φτώχεια και την κακομοιριά του σπιτιού σηκωνόταν κι έφευγαν.

Η Γιωργάκαινα, όπως είπαμε όση ώρα τριγύριζαν οι Τούρκοι στο καλυβοσπιτό της τους παραμόνευε από το Λιακαϊκό παράθυρο, και σαν αστεία και χωρατατζού που ήταν πάντα, αντί να στενοχωριέται, λαλούσε το τεψί και χοροπηδούσε τραγουδιώντας.

«Χρωστώ δε μου Χρωστούν,
Στη μπόρτα μ' έρουνται,

Ση μπόρτα τους δε μπάνω.

— Σκασμός μωρέ φαρμάκωμα, της έλεγαν οι Λιακαϊσες, θα σ' ακούσουν.

— Να μου φάν το σ... τα σκυλιά του κ.... απαντούσε η Γιωργάκαινα η Κωταλήγαινα.

Και καθώς τους έβλεπε να φεύγουν, συνέχιζε με περισσότερη ευθυμία το χορό της, λαλώντας το τεψί και τραγουδιώντας. «Χρωστώ δε μου Χρωστούν»....

Ανέκδοτα του Χαρίση Μήγιου (Ράπτη)

Ο Χαρίση Μήγιος ή Ράπτης έζησε τον περασμένο αιώνα, και πέθανε γύρω στα 1900.

Ήταν καλός ράφτης. Εφτιανε τσιπούνια φλοκάτες, ταλαγάνια, ποδιές, σταυρογέλεκα, κάλτσες διπτινες, κοντούσια, κ.τ.λ. αλλά ήταν και άριστος αμπελουργός δέντροκόμος, και σχεδόν πραχτικός γεωπόνος, όπως και διάφοροι άλλοι παλιοί Βουρμπιανίτες. Ήταν όμως και πολύ νευρικός και ευέξαπτος, και άφησε όνομα χάρη στις ιδιοτροπίες του. Τα παιδιά του και οι νυφάδες του τον έτρεμαν.

Κάποτε που δεν του άρεσε η φασολάδα που είχαν μαγειρέψει οι νυφάδες του, την πέταξε αντάμα με το σαχάνι απ' το παράθυρο έξω στο δρόμο.

Εκείνη τη στιγμή έτυχε να περνάη ο γειτονάς του ο Παπαχρήστος, και του έλουσε το καλυμμαύχι και τα ράσα πατόκορφα.

— Ωρέ ευλογημένε Χαρίση, τ' είναι αυτό απο τ' εσένα; μ' έκανες χάλια, του φώναξε.

Και ο Χαρίσης βγαίνοντας στο παράθυρο.

— Παπά μου να με συμπαθάς, να με σχωρέσεις, δεν τόξερα πως πέραγε η αφεντιά σου. Κάτι ντραβαλίζουμουν με τούτες τες αντίχριστες, (εννούσε τις νυφάδες του) που δε νοιώθουν να φιάκουν μια φορά φαϊ της προκοπής και το πέταξα.

— Άϊντε, δεν πειράζει, ο θεός να σου δώση φώτισιν και φρόνησιν, εί-

πε ο αγαθός λευίτης και τράβηξε για το σπίτι του.

Ακόμη και τις τελευταίες ώρες της ζωής του όταν ξεψυχούσε ο Χαρίσης δεν άφηνε τις ιδιοτροπίες του. Μη όντας ευχαριστημένος από τες περιποιήσεις που του έκαναν οι νυφάδες του, δάγκωνε τη μια απ' αυτές την τριγιώτσα (τρίδυμη) από το μπράτσο.

Παρ' όλους τους θυμούς και τα γινάτια του όμως δεν είχε κακή καρδιά.

Μια φορά μάλωσε με τη νύφη του τη Βασιλική την αδερφή της γιαγιάς μου Στεφανήγαινας, και της έβγαλε όξω το σαντούκι της για να την διώξη.

Ειδοποιημένη από τη Μακριγιά (Χρήσταινα του Ντάλα) κατέφθασε σε λίγο η μάνα της η Γιαννοβιά του Λιάκου. Μπαίνοντας μέσα έκανε την αδιάφορη. Καλημέρισε τον συμπέθερο κι άρχισε να τον ρωτάη τι γίνεται και πως τα περνάει.

— Ξέρεις συμπέθερα τι έκαμα; της λέει αυτός.

— Τι έκαμες συμπέθερε;

— Μάλωσα με την τσιούπω σου και της έβγαλε το σαντούκ' όξω. Δεν υποφέρεται είναι σκεμποκέφαλη θέλει να γιένεται ότι θα πη αυτή εδώ μέσα κι όχ' εγώ που ειμ' αφέντης και νοικοκύρης. Η θα βάλ' μυαλό, ή θα την κάμω ξικ' από το σπίτι μου.

Και η συμπέθερα Γιαννοβιά που ήξερε τα χούγια του, είπε.

— Καλά κάμες συμπέθερε, θα σχωρέσ' το πατέρα σου τέτοια πούναι καλά τις έκαμες.

— Μπράβο μώρ' συμπέθερα μου χρυσή, έλα να σε φιλήσω.

Και σε λίγο ο γέρο - Χαρίσης μαλακωμένος πια της λέει.

— Έλα συμπέθερα, πιάσε να ξαναβάλωμε πάλι το... σαντούκι στον τόπο του.

Μ' όλες τις ιδιοτροπίες του όμως ο Χαρίσης ήταν καλός νοικοκύρης. Εργατικός τίμιος ήξερε λίγα γράμματα, και ήταν και αρκετά ευτράπελος.

Σας παραθέτομε εδώ κατά προσέγγιση το περιεχόμενο ενός προσκλητηρίου που έστειλε στους κοτζαμπασήδες της Βούρμπιανης και των γύρω χωριών όταν επρόκειτο να κάνη το γάμο του γιού του

του Δημήτρη.

«Εντιμότατοι κύριοι Δημαραταίοι, Τζιοτζιαίοι, Γιοσαίοι, Σουρλαίοι, Πρωτοπαπαδαίοι, και λοιποί Κοτζαμπασήδες, Μουχτάρηδες, και Αζάδες, την ερχομένην Κυριακήν νυμφεύω τον υιόν μου τον πρωτότοκον Δημήτριον, και σας προσκαλώ όπως τιμήσετε δια της παρουσίας σας τους γάμους του μετά τιμής.

Ο φίλος σας Χαρίσης Ράπτης, πτωχός μὲν ἀπὸ χρήματα ἀλλὰ πλουσιώτατος ἀπὸ φίλους».

Το ανέκδοτο του Ζ ντρήμπα

Οι Ζντρημπαίοι είχαν το σπίτι τους πίσω ἀπὸ τοῦ Τσιαμένου στον Ἀπόστολο μαχαλά.

Ἐνας ἀπ' αὐτοῦς, Χαρίσης ἢ Γιάννης δε συγκράτησα καλά τ' ὀνομά του, παντρεύτηκε και πήρε μια κόρη ἀπὸ τους Σαρσάδες. Νοικοκύρης καλός, εργατικός, με ὅλα του τα ἔχοντα, ἀλλὰ δύστυχος ἦταν χαντούμης ἀνίκανος για γυναίκα.

Σαν εἶδε και ἀπέειδε η δύστυχη κοπέλα πως δε γινόταν τίποτε, ἀφοῦ κοιμόταν πάντοτε στο ἴδιο στρώμμα σαν ἀδέρφια, αποφάσισε να τον ἀπαρτήση και να ξαναπάει στη μάνα της. Εκείνη ὅμως δεν τη δεχόταν με κανέναν τρόπο να γυρίση πίσω στο γονικό της, και το περισσότερο επειδή δεν της φανέρωνε και την αἰτία για ποιόν λόγο ἀπαρτούσε τον ἄντρα της. Η κόρη ντρεπόταν να το μολογήση και βασανίζονταν. Ἐπαιρνε την τσέργα της και κοιμόταν ἔξω στο φούρνο και στην αχυρώνα της μάνας της.

Απὸ τα πολλά, μαζώθηκαν οι παπάδες και οι δημογέροντες του χωριού για να ξεδιαλέξουν την υπόθεση. Φώναξαν και την κοπέλα κι ἀρχίνησαν να την ὀρμηνεύουν.

«Γιατί μὴ τσιούπρα μου το κάνς αυτό; Γιατί φεύγ'ς ἀπὸ το σπίτι σου; Δε γλιέπ'ς, ο ἄντρα'ς εἶναι νοικοκύρης και κουβαλητής. Με τα γεννηματά του, με τους παστρεμάδες του, με τα μαξούλια του».

Κι ἔδειξαν τα ασκιά με τα τυριά, τα βουτύρατα και τες γκίζες που ἦταν ἀραδιασμένα στον πάτο της ογνίστας.

Ἐχασε κι αὐτή η δύστυχη την υπομονή της. Παραμέρησε και ναρκώ-

θηκε προσωρινά η ντροπή, και επικράτησε η φύση και το ένστικτο. Καβάλησε η προ ολίγου ντροπαλή και ενάρετη κόρη ένα από τ' ασκιά, και γυρίζοντας προς τους σεβάσμιους Λευίτες και δημογέροντες.

— Τι να τα κάμω τα καλά και τα έχοντα; τους είπε
Και συνέχισε.

— Φάε! μ...ι τυρί, φάε μ...ι βούτουρο....

Περισσότερο από την κόρη ντραπήκανε οι κοτζαμπασήδες. Και γυρίζοντας προς τον ταλαίπωρο νιόγαμπρο.

— Τι την ήθελες την παντρεία μωρέ χαντακωμένη αφού δεν ήσουν άξιος; του είπανε.

Εκείνος έσκυψε το κεφάλι και βουβάθηκε.

Η κόρη γύρσιε στα γονικά της και ξαναπαντρεύτηκε και ο δύστυχος ο Ζντρήμπας ταξιδεύτηκε και δεν ξαναπάτησε στο χωριό.

Ανέκδοτα θύμιου Γιάντσιου - Μπάρκη

Ο Θύμιος Γιάντσιος ήταν προσπάπος του γράφοντος.

Ήταν κοντούλης και λιγόσωμος, αλλά έξυπνος και ευτράπελος. Έσερνε ολόκληρο μπουλούκι χτιστάδων κοντά του σαν πρωτομάστορας, και δούλευε κυρίως μέσα στην Αρβανιτιά.

Κάποτε που εφίανε το σπίτι ενός μπέη στο Λεσκοβίκι, έτυχε να πεθάνη ένα παιδί του αφεντικού, ένα μπεγόπουλο ως είκοσι χρονών παλληκάρι κι ο μάστρο - Θύμιος υποκρινόταν πως λυπόταν κι αυτός και έκλαιγε λέγοντας.

— Ώϊ, ωϊ μπέη μου, όλοι όλοι μπέη μου, (δηλαδή όλοι οι Τούρκοι να κόψετε το λαιμό σας).

«Πώ, ωρέ μάστρο - θύμιο, του λέει ο μπέης, πω εμείς δεν το κλαίμε το παλληκάρια, τόχωμε σ' αντροπή, 'Αιντε, στείλε ένα παιδί να πααίνη στο κοπάδι μου, νά φέρνει ένα κριάρι, να το σφάζετε να το τρώτε για να το σχωρνάντε».

Και πραγματικά, το κριάρι ήρθε και σφάχτηκε. Και όταν ύστερα από ώρες οι μαστόροι το ξεκοκκάλιζαν και ρουφούσαν και το κρασί που τους είχε στείλει το αφεντικό, ο μάστρο - Θύμιος σηκώ-

νοντας την κανάτα του έλεγε.

«Αϊντε, θα σχωρέσ' το μακαρίτη, και σ' άλλα με γειά, να τσιολνιέται (πεθαίνει) κι από κανέννας για να μανεύουν (τρώνε) ορμάτα (καλά) κι οι καψο - κουδαραίοι (μαστόροι).

Μια φορά πάλι είχαν τσακωθεί η Κώσταινα και η Γιώργαινα του Τσιάρη οι δυο συννυφάδες, γειτόνισσες του μάρμπα - Θύμιου, και τις έπαιξαν για καλά και μαλλιοτραβήχτηκαν. Στο τέλος η Κώσταινα, πιο πονηρή ξαπλώθηκε καταγής και υποκρινόταν την πεθαμένη.

Μαζώθηκαν όλη η γειτονιά, την έτριψαν την έκαναν, πορθενά να συνέλθη. Νάσου καταφθάνει κι ο μάστρο - Θύμιος. Κοιτάζει απ' εδώ κοιτάζει απ' εκεί, κατάλαβε τι συνέβαινε. Κοσιεύει τότε και φέρνει ένα τενεκάκι που είχε μέσα ψιλοκοπανισμένο στρουγκάνι (δηλητηριώδες χορτάρι), και πιάνει μια πρέζα και της βάζει στη μύτη. Αμέσως εκείνη δίνει σημεία ζωής κι αρχίζει να στραφνίζεται τζίφ, τζούφ, και συνάμα να της... ξεφεύγουν κι όλας από πίσω, μπάμ - μπούμ.

— Βάλε τη φτέρνα στον πέρδικο (πισινό) περδικούλα μου, της κάνει ο μάρμπα Θύμιος.

— Αχ! γλυκόστομε και πικράντερε, του αποκρίνεται τότες εκείνη, και πετάζεται όρθια.

Όταν είχε γεράσει πια ο μάστρο - Θύμιος και δεν ταξίδευε, έκανε και το μάγειρο στους γάμους και στις χαρές.

Μια μέρα καθώς γύριζε από κάποιο γάμο τον ρώτησε μια συμπεθέρα του.

— Πήρεταν καλή νύφη συμπεθέρε;

Κι εκείνος.

— Θηλυκιά συμπεθερέτσα μου, θηλυκιά, αποκρίθηκε φιλοσοφικώτατα.

Τα εβδομήντα και μισό της Καραλιέσιως

Η Καραλιέσω καταγόταν από την οικογένεια Καραλή ή Γκόγ-

κη από τους Σαρσάδες και ήταν παντρεμένη στου Κίσκα, ήταν συν-
 νυφάδα της Γιαννοβιάς και λεγόταν νομίζω. Γιώργαινα.

Ήταν πολύ αθώα απονήρευτη και τεβεκέλισσα; Κάποτε που η
 Γιαννοβιά την έστειλε να φέρη αυγά για να φιάσουν πίττα, εκείνη σαν
 δε βρήκε κανένα στη φωλιά έτρεξε στα σελιά και κυνηγούσε τις κότ-
 τες για να πιάση καμιά να της το ... βγάλη από τον πισινό...

Άλλοτε πάλι είχε έρθει ο Τούρκος ταξιντάρης και τους ζητού-
 σε εξήντα γρόσια και μισό για βασιλικά δοσίματα.

— Μπομπώ μώρ Γιαννοβιά! έκανε η Καραλιέσιω, πολλά μας γυρεύ-
 ει. εβδομήντα....και μισό να του δώκωμε, εξήντα και μισό είναι...
 πολλά.

— Πω όκι ωρέ κυρά, εξήντα και μισό κάνει, είπε ο ταξιντάρης.

— Τι λιές αφεντάκη μου! εβδομήντα και μισό να σου δώκωμε, έκανε
 πάλι κλαψουρίζοντας η Καραλιέσιω που δεν είχε όπως φαίνεται κα-
 θόλου ιδέα από αριθμούς.

— Σκάσε δύ τσώπα, της είπε η συννυφάδα της η Γιαννοβιά, που ξέρξ
 εσύ τι σου γιένται τα εβδομήντα και μισό είναι δέκα γρόσια παραπά-
 νω μωρέ κούτσουρο.

Και πλήρωσε τα εξήντα γρόσια και μισό, ενώ η Καραλιέσιω εξακό-
 λουθούσε να διαμαρτύρεται και να επαναλαμβάνει πως πρέπει να
 δώσουν.... εβδομήντα και μισό, και ο Τούρκος εισπράκτορας μαζί
 με τους άλλους παρισταμένους χαμογελούσαν.

Το επεισόδιο αυτό συνέβηκε γύρω στα 1870, και από τότε ό-
 ταν βλέπομε στη βούρμπανη κάποιον να υποστηρίζει με μεγάλη επι-
 μονή και συνεχώς μια εσφαλμένη γνώμη, του λέμε.

«Στο μισό και στο μισό, σαν η Καραλιέσιω».

Ο Σίμος ο γκαβός.

Ο Σίμος ο γκαβός καταγόταν από τη μεγάλη και πλούσια οι-
 κογένεια των Σουραίων - Τζιτζαίων. Αλλά όλοι οι συγγενείς του χά-
 θηκαν στη Ρουμανία, κι αυτός ζούσε ολομόναχος και δυστυχισμένος
 στο φτωχόσπιτό του εκεί μπροστά στον Αηπόστολο.

Είχε τυφλωθεί σε ηλικία 16 χρονών, και αργότερα σταν πέθα-

ναν οι γονήδες του διορίστηκε ισόβιος κλητήρας του χωριού. Περπατούσε στους μαχαλάδες και φώναζε.

«Ακούστε χωριό, αύριγιο θα πάτε για ξύλα ξερά στη Λιανούρα», ή «απόλυκαν για οξυά» ή «θα πάτε για κλαδί στο βυρό» κ.τ.λ.

Άλλοτε πάλι έπαιρνε τα μουλάρια με το γέννημα απ' τ' αργαστήρια και τα πήγαινε στα διάφορα σπίτια που τάβρισκε όλα και τα γνώριζε ψηλαφώντας τις πέτρες τα αγκωνάρια και τις πόρτες των.

Τους χωριανούς όλους (ως και τα μικρά παιδιά ακόμη) τους γνώριζε από τη φωνή, και τους ξεπροβοδούσε όταν έφευγαν για το ταξίδι, ή τους καλοσώριζε όταν ξαναγύριζαν.

Δρόμους, γεφύρια λάκκους σπίτια όλα τα γνώριζε και ήξαιρε πάντοτε σε ποιο ακριβώς σημείο του χωριού βρισκόταν.

Όταν τον πειράζανε τα παιδιά (κυρίως δε όταν καθόταν ο δύστυχος πουθενά για σωματική του ανάγκη) στριφογύριζε με μανία τη μαγκούρα του την περίφημη «λαγουσία» και κείνα απομακρυνόταν τρομαγμένα.

Είχε και μερικές κόττες, και τες γνώριζε όλες με τα ονοματά τους ψηλαφώντας τες.

— Μόκλιεψαν την πάρδαλη τη γκόττα. Η τζιούφκω μου ξενογενάει και μου παίρνουν τ' αυγά που να τους κλειστεί το σπίτι, έλεγε στις γειτόνισσες.

Κάποτε που ήταν αποκρίες τον ρώτησαν

— Τι απόκρεψες Σίμο;

Κι αυτός γελώντας.

— Χα χα χα, έντεκα αυγά.

Έμπιστη σε όλα είχε τη γειτονισσά του την Κυρκούλαινα του Κούση. Αν συμμάζεψε κανέναν παρά εκεί θα τον έδειχνε, τα μυστικά του εκεί θα τα εμπιστευόταν.

Ο κοντόχοντρος και γκαβός Σίμος ήταν και ο ρεπόρτερ του χωριού, και μετέδινε όλα τα νέα και τα κουτσομπολιά από σπίτι σε σπίτι.

— Τομαθέταν μωρέ;

— Τι μωρέ Σίμο;

«Το τσουπί της Κύρτσως το πήραν οι οξωτικές και το πήγαν

στο λάκκο στον Απαντελέημονο. Ο τάδε έδωκε λόγο και αρραβωνιάστηκε με την δείνα, η τάδε έκαμε κοπέλι». Και τα παρόμοια.

Ο Σίμος δεν πρόφτασε να ιδή το Ελληνικό πέθανε κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας ξημερώνοντας του Αγίου Χαραλάμπου. Είχε αρκετές μέρες που ήταν άρρωστος, και από βραδίσ μοιρολογούσε επειδή δεν θα μπορούσε να σηκωθεί για να πάει στην εκκλησία. Το πρωί οι γείτονες του τον βρήκαν νεκρό και τον ενταφίασανε.

Το μνήμα του είναι άγνωστο, και κανείς ασφαλώς δεν θα του έριξε τρισάγιο ούτε θα του έκαναν μνημόσυνα. Αλλά να που ύστερα από εξήντα και πλέον περίπου χρόνια αφιερώνομε εμείς λίγες σελίδες στη μνήμη του.

Ο Τσιόλα Τσερμελής και τα ανεκδοτά του

Ο Τσιόλα Τσερμελής ήταν ένας ντόμπρος και αφελής τύπος που έζησε στη Βούρμπιανη τον περασμένο αιώνα, και πέθανε στις αρχές του παρόντος. Πολλές ήταν οι γκάφες και τα ανεκδοτά του, αλλά πολύ λίγα φτάσανε ως τ' εμάς.

Όταν ο Τσιόλας πρωτοταξίδεύτηκε τον ξεπροβόδησε η μάνα του, όπως όλες οι Βουρμπιανίτισσες, μέχρι το ποτάμι το Πρυσογιαννίτικο. Αλλά εκεί σαν ήρθε η ώρα να χωριστούν ο Τσιόλας έβαλες τα κλάματα.

— Μωρ' μάνα α, α, που με στέλξ μωρή, έλα κι εσύ, θέλω νάρθξ και εσύ κοντά. Δε μπάνω.

— Άιντε Νικόλα μου, άιντε καμάρι μου, περβάτα και θάρθω.

— Έλα μάνα, έλα μωρή σου λιέω.

Κι ο Νικόλας κλαψούριζε, ενώ ο πρωτομάστορας τον έσερνε μέσα στο ποτάμι για να τον περάση αντίπερα.

Και σαν τον έβγαλε πέρα τόδωσε και καναδυό κλωτσιές.

— Άιντε κερατά, τράβα μου θέλεις και τη μάν' από κοντά να σε βυζάνη....ε!

Κι ο φτωχός Νικόλας υποτάχτηκε στη μοίρα του.

Όταν ο Τσιόλας μεγάλωσε κι έγινε άντρας ήταν ακοινώνη-

τος, άσμιχτος κι άκοινόβιαστος. Απόφευγε τον κόσμο και σύχναζε πάντοτε τον κατήφορο στα χωράφια του και πέρα προς τον Άγιο Παντελεήμονα.

Μια φορά δεν ξέρω πως έγινε και βγήκε κι αυτός στ' αργαστήρια. Αλλά μόλις τον είδαν οι κοτζαμπασήδες του χωριού τον άρπαξαν αμέσως και τον αγγάρεψαν. Τον φόρτωσαν ένα ασκί με ξύδι για να το πάει σε κάτι φίλους των μπέηδες στην Κολώνια που είχαν Ραμαζάνι και ήθελαν να φιάσουν σκορδαλιές και σαλάτες.

Ο Τσιόλας εκτέλεσε την αγγαρεία αυτή, αλλά από τότε ούτε ξαπάτησε στο παζάρι, κρυβόταν σαν ο διάβολος από το θυμιάμα.

Και όχι μόνον στην αγορά δεν πατούσε ο Τσιόλας, αλλά ούτε στην κεντρική εκκλησιά της Παναγιάς δεν πήγαινε. Όλες τις Κυριακές και τις γιορτές τραβούσε για τον Αη - Παντελεήμονα, κι εκεί κουτσόψελνε ή μόνος του ή με το γείτονά του το Μήτρο Μπατσιέ που είχε σταυρόν στο δεκανίκι του και στον κόρφο του φύλαγε από τη μια μεριά μια παμπάλαια Σύνοψη κι από την άλλη ένα μικρό εικόνισμα, και σύχναζε ταχτικά κι αυτός εκεί.

Μάρα και καϊμόν τότε ένας άλλος γειτονάς του ο Γκατζίβελος ο Λιωνίδας ο πατέρας της Κύρτσως να τον καταφέρη να πάει μια φορά στην Παναγία, αλλά στο τέλος το κατόρθωσε. Έβαλε κάποιους άλλους και τον παρέσυραν με τρόπο μέσα στην εκκλησία της παλιάς Παναγιάς ενώ αυτός κρύφτηκε από νωρίτερα μέσα στο ιερό.

Σαν μπήκε μέσα ο Τσιόλας άρχισε να ασπάζεται τες εικόνες. Μόλις όμως έφτασε μπροστά στην Παναγία κι έσκυψε να την προσκυνήση, νάσου και πέφτει η εικόνα από τη θέση της και τórχεται του δόλιου του Τσιόλα -----κατακέφαλα.

— Θαύμα! θαύμα, ανάκραξαν οι συνοδοί του, ωρέ Τσιόλα δε σε θέλ' η Παναγιά, θάσεις' αμαρτωλός φαίνεται μωρέ καψαρέ.

Και ο ταλαίπωρος ο Τσιόλας τρίβοντας με τόνα χέρι το χτυπημένο του κεφάλι, και χειρονομώντας ζωηρά με το άλλο προς την εικόνα.

— Να μου γ..... τη μάνα μώρ Παναγιά αν ξαναπατήσω στην εκκλησία σου, της είπε, να μου ζήσ' ... Αη - Πεντελεημονάς μου.

Κι έφυγε τρέχοντας.

Όπως θα κατάλαβε ο αναγνώστης, η Παναγιά δεν είχε πέσει μόνη της. Την είχε σπρώξει ο παμπόνηρος Γκατζίβελος που ήταν κρυμμένος μέσα στο ιερό, όπως είδαμε, και που είχε εμπνευστεί και σκαρώσει όλη αυτή τη φάρσα, όπως σκαρώνει κι άλλες διάφορες.

Ανέκδοτα Αγγέλωσ και Παπαμούσαινας

Με την Αγγέλω και την Παπαμούσαινα ασχοληθήκαμε εκτεταμένα στο διηγημά μας «Της γριάς Γκογκάκως τα φλωριά», αλλά θα γράψωνε λίγα κι εδώ σταχυολογώντας αρκετά και απ' αυτό!

Η Αγγέλω ήταν η μεγαλύτερη καλπουζάνα και χωρατατζού του χωριού. Την έβρισκες παντού να διασκεδάζει όλον τον κόσμο με τα αστεία και τα χωρατά της, και με τα πολύ τολμηρά και ξεδιάντροπα πειράγματά της. Στο πηγάδι, στα ξύλα, στα καζάνια, στο ξεφώκισμα του καλαμποκιού έκαμνε και έλεγε λογιαστα σιακάδια. Και σ' αυτά ακόμα τ' αργαστήρια του χωριού, όπου δεν πατούσε γυναίκα, πείραζε όλους τους άντρες, και περισσότερο το φουκαρά το Μπούμη. (Γιώργη Κουμπουρόζο ή Παπαχαρίση), που ήταν ανύπαντρο γεροντοπαλλήκαρο και οι κακές γλώσσες ήλιεγαν πως ήταν χαντούμης (ανίκανος ή ερμαφρόδιτος).

Αν θα πεις και για τα νέα του Χωριού τάξαιρε όλα απ' έξω κι ανακατωτά ήταν σωστή εφημερίδα. Ποιός γεννήθηκε, ποιός πέθανε, ποιός αρραβωνιάστηκε, ποιός παντρεύεται, ποιός χάλασε την αρραβώνα κι έριξε πίσω τα ειδήσματα, ποιά έκαμε κοπέλι (νόθο και με ποιόν τόχε και το τόκαμε, ποια νιόγαμπρα αποδέθηκαν και δεν μπορούσαν να κάμουν τίποτα, ποιές συννυφάδες ή γειτόνισσες ή πεθερόνυφες μάλωσαν, και τι λόγια φωνάχτηκαν συνατές τους όλα αυτά τα μάθαινε και τα διαλαλούσε.

Κάθε λίγο πάλι τόχε μανία να σκαρώνη διάφορα χουτζιούμια και φάρσες στους δικούς και γνωστούς της, και κατόπι γελούσε με ταύτους κα τους κοροϊδευε, αλλά όχι με κακία, δεν ήταν κακόψυχη. Ήθελε να γελάη και να αστειεύεται γιατί τέτοια ήταν η φιασιά της.

Είχε κι ένα άλλο ελάττωμα η κυρά Αγγέλω. Έκλεβε που και που από κανένα φρούτο ή σταφύλι από τα ξένα χτήματα. Και όταν

πάλι περνούσαν την άνοιξη ή το χινόπωρο τα βλάχικα κοπάδια από το στενό σοκάκι της, αυτή καθισμένη στην πόρτα της έκοβε με το ψαλίδι λίγους φλόκους μαλλί απ' όσα πρόφτανε. «Ναι φιάκω κανένα ζευγάρ' τσιεράπια για τα παιδιά, έλεγε, έχουν οι μπουρντζόβλαχοι δεντουςσώνω, είμ' εφτωχιά».

Η Αγγέλω ήξαιρε και λογιαστά γιατροσόφια, αλλά η μεγάλη της ειδικότητα ήταν το μάσιμο του οφαλού.

Έπαιρνε μια πυκνάδα, την έδενε με το ζουνάρι ψηλά στην κοιλιά του αρρώστου, τη στριφογύριζε κάμποσο, και κατόπι βουτούσε ένα μποτσόνι (πήλινο βάζο) στο βραστό νερό και τόβαζε σαν βεντούζα απάνω στον οφαλό για να μαζευτεί στη θέση του.

Κάποτε πάλι ντραβαλίζονταν με την πεθερά της την Κυπαρίσσαινα, όπως μολογούσαν, και η Αγγέλω της είπε.

— Όλα στα φέρνω, όλα στα κουβαλώ. Ξύλα, οξυά, κλαδιά, δαδί, χορτάρια, καλαμπόκια, και πάλιε δεν έχεις ευχαρίστηση κι όλο σκούεις κι όλο φωνάεις.

«Σαν τι μου φέρς μωρή, απόκρένονταν η γρηά. Το γομάρι μου που τόχ' αγορασμένο ο γιός μου, και το σαμάρι μου κι η τριχιά μου τα κουβαλούν. Κι ο τροβάς και το ψωμί που παίρς κοντά, όλα δικά μ' είναι. Και το τσεκούρι μου, κι η κοσόρα μου, και το δερπάνι μου, και τα τσαρούχια που φοράς».

Δε χασομεράει λοιπόν η Αγγέλω κι ένα καλό πρωϊ φορτώνει στο γαϊδοβρι όλα της τα σύνεργα τσεκούρι, κοσόρα, τον τροβά με το ψωμί, κρεμάει και τα τσαρούχια της στο σαμάρι, και κατόπι το αμολάει στο δρόμο, και η ίδια κρύβεται για να ιδή τι θ' απογίνει.

Αργά πολύ, είχε πάει ο ήλιος δυό οργιές όταν το πήρε χαμπέρι η γρηά.

— Μπά! τι γυρεύ' εδώ το γομάρι; άρχισε να μουρμουρίζει. Δεν πήγ' η νύφη στο λόγγο ή θα τς έφυγε και το γυρεύει;

Άρχισε να ρωτάει τες γειτόνισσες μην είδαν τη νύφη της, αλλά καμιά δεν την είχε ιδή να πηγαίνει τον ανήφορο όπως κάθε μέρα αντάμα με τη συντροφιά.

«Μπα μολόημα να μολογιέται!... Το γομάρ' με όλα τα τσιακαμίκια φορτωμένο γύρδε σπίτι κι αυτή π'θε να..... Για τήρα! έχ' και τα τσα-

ρούχια κρεμασμένα... Τι μπελιά, ξυπόλυτ' έφυγε; Μπα Χριστός και Παναγιά». Και σταυροκοπιούνται η γρηά Κυπαρίσαινα.

Οι γειτόν ισσες είχαν μαζευτεί κι έκαμαν χάζι. 'Αξαφνα, νάσου και παρουσιάζετ' η Αγγέλω μπροστά τους χοροπηδόντας ξυπόλυτη.

— 'Αιντε μάνα, κάνει στην πεθερά της, γιατί δεν πάεινε το γομάρι σου στο λόγγο μοναχό του για να σου φέρει ξύλα; Γιατι δεν πάεινε το σαμάρι σου, η τριχιά σου, το τσικούρι σου, η κοσόρα, και τα τσαρούχια σου, γιατί δεν πάειναν μοναχά τους;»

'Εσκασαν όλ' η γειτονια στα γέλια, κι η γρηά ούτε που της ξανάειπε κουβέντα. πια.

'Αλλοτε πάλι η Αγγέλω σαν έφερνε καλό δαδί ρετσινάτο, πήγαινε από τον πέρα μαχαλά απ' τους Σαρσάδες και διέσχιζε όλο το χωριό καταμεσής για να την ιδούν ο κόσμος.

'Αν θα πης και για τα πανηγύρια τους γάμους και τις χαρές, η Αγγέλω ήταν πρώτη και καλλίτερη.

'Ετρωγε με το σωρό, ρουφούσε τον περιδρομο, και ήταν ικανή να χορεύη ώρες ολόκληρες! Η μανία της ήταν να τα πίνη κόντρα με τους άντρες, και όποιοι δεν ήταν παλαιοί μπεκρήδες δεν μπορούσαν να τα βγάλουν πέρα μαζί της. Τους μεθούσε και τους έκαμνε κουρέπετα, και κατόπι τους έστρωνε στην κοροϊδία και στο περγέλιο. Και τα πειραγματά της ήταν τόσο τολμηρά, που έκαμναν τους άντρες να ξεκαρδίζονται στα γέλια, και τες γυναίκες να ντρέπονται και να κοκκινίζουν.

«Για άντρα σ' είχε να σε καμ' ο θεός, της έλεγαν, κι αλάθεψε και σ' έκαμε γυναίκα».

Και η Παπαμούσαινα όμως η γειτόνισσα της Αγγέλως δεν ήταν μικρή. Μ' όλο που ήταν χήρα και παπαδιά αντάμα, της άρεζαν κι αυτηνής τα γλέντια τα χωρατά και τα χουτζιούμια (φάρσες).

Μολογούσαν οι παλαιοί, πως συχνά τες αποκριές ντυνόταν μασκαράδες αντάμα με την Αγγέλω (πράγμα που καμιά σχεδόν γυναίκα δεν τόκαμνε την εποχή εκείνη) και τριγύριζαν στα σπίτια του μαχαλά και σ' αλλονών δικών τους και γνωστών. Μια φορά μάλιστα, τες αποκριές το βραδάκι, η παπαδιά μεταμφιέστηκε σε Τούρκο

ταξιντάρη (εισπράκτορα), και καβαλώντας ένα άλογο πήγε ίσια και ξεπέζεψε στο σπίτι του μεγάλου κοτζάμπαση γειτονά της του Κωτούλα που ήταν και αζάς στο Μεχκεμέ (Τουρκ. δικαστήριο) της Κόνιτσας, και του ζήτησε κονάκι και τα ρέστα.

Ο γέρο Κωτούλας την υποδέχτηκε όπως συνήθως υποδεχόταν όλους τους Τούρκους υπαλλήλους, γιατί ήταν και μουχτάρης εκείνη τη χρονιά, και επειδή ήταν αποκριές τη φώναξε και στο τραπέζι να τηφιλοξενήσει. Και δε θα την καταλάβαινε ασφαλώς ως το τέλος γιατί ήταν βαμένη φτιασιδωμένη και με γένεια και μουστάκια μια χαρά, αν δεν πρόδιναν το μυστικό οι γειτονίσσες που τους είχαν λυθεί τ' αντερά τους και δεν μπορούσαν να κρατηθούν κολαίι από τα γέλια όπως και η μασκαρεμένη παπαδιά. Στο τέλος γέλασε και ο ίδιος ο πάντοτε σοβαρός και αξιοπρεπής γέρο - Κωτούλας καταλαβαίνοντας τη γκάφα του.

Ήταν λοιπόν και οι δυο τους Αγγέλω και Παπαμούσιανα όμοιες και ταιριασμένες σαν ο τεντζερής με το καπάκι. Αλλά ας αφηγηθούμε με λίγα λόγια και την ιστορία της γρηά - Γκογκάκως.

Η Γκογκάκω ήταν μια κορακοζώητη γρηά από το σπίτι το ψυλάδικο. Βαστούσε παλιά φλωριά, και μόλο που είχε περάσει τα ενενήντα χρόνια και ήταν επόμενο να πεθάνει ξαφνικά από τη μια ώρα στην άλλη, δεν τα μαρτυρούσε με κανένα τρόπο στις νυφάδες της γιατί ήταν πολύ τσιγγούνα και σπαγγοραμμένη.

Αφού μεταχειρίστηκαν διάφορα κόλπα οι νυφάδες και δεν κατάφεραν τίποτα, κατέφυγαν εν τέλει στα φώτα της Αγγέλως. Και να ιδής εκείνη τι μεθοδεύτηκε. Παίρνει και την Παπαμούσιανα, ντύνονται, με φουστανέλλαις, μαυρίζουν τα μούτρα τους, βάζουν ψεύτικα γένεια και μουστάκια, οπλίζονται με κουμπούρες και γιαταγάνια, και χώνονται μια βραδιά παριστάνοντας τους ληστές στο σπίτι το ψυλάδικο αφού συνεννοήθηκαν πρώτα με τις δυο νυφάδες. Εκεί αρπάζουν τη γρηά Γκογκάκω, τη φοβερίζουν, την αλαποτινάζουν, και στο τέλος την αναγκάζουν να φανερώση τον τενεκέ με τα φλωριά που είχε παραχωμένον στο κατώγι. Για αμοιβή τους πήραν από ένα ζευγάρι τσαρούχια, απ' ένα φουστάνι λαρσινό, κι από ένα φλωρί.

Η Αγγέλω και η Παπαμούσια έκαμναν κι άλλο ένα χουνέρι α-

κόμα στους χαζούτσικους και τεβεκέληδες άντρες. Όταν τύχαινε να γιορτάζουν ή και τα Πασχαλόγιορτα που επισκεπτόνταν οι άντρες παρέες - παρέες όλα τα σπίτια του χωριού, όπως συνήθιζαν τον παλιό εκείνο αξέχαστο καιρό, αυτές διάλεγαν το θύμα τους, και μόλις ξεκινούσαν οι άλλοι άντρες να φύγουν το κράταγαν σφιχτά από το χέρι και του έλεγαν.

— Γιώργη, (π.χ) εσύ μη φεύγεις, κάτσε, κάτι θέλω να σου πω.

— Τι με θελς άλλη ώρα μου λιές.

— Όχι τώρα σε θέλω, κάτσε.

— Μα φεύγ' η παρέα, άφσε με.

— Όχι, τώρα που σ' εύρα δε σ' αφήνω, κάτσε.

Και συνέχιζαν δήθεν σιγανά, αλλά έτσι που να τις ακούν οι άλλοι.

— Ξέρεις πως σόβαλα σεβντά μεγάλο και σ' αγαπώ και δε σε βγαζ' από το νου μου ούτ' ώρα και στιγμή;

Ο κακομοίρης ο άντρας που ήταν συνήθως χήρος ή ζωντοχήρος ή γεροντοπαλλήκαρο, τραβιόταν ντροπιασμένος να φύγει, κι αυτές δεν τον αφήνανε, και οι κωμικές σκηνές συνεχιζόταν αρκετά ενώ οι παριστάμενοι ξεκαρδιζόταν στα γέλια.

Άλλη μια φορά πάλι, η χήρα παπαδιά στολίστηκε με τα καλά νυφικά φορεματά της, μάζεψε μερικές γυναίκες και κορίτσια στο σπίτι της, και κατόπι η Αγγέλω τρέχει κοσιάτη και φωνάζει το Γιάννη Σκέντο.

— Έλα, του λέει να ιδής την ξαδέρφη σου, παντρεύεται, παίρν' έναν Πρυσογιαννίτη και μας το φύλαγε κρυφό η παλιόσκυλα.

Κοσιεύει ο κάψο - Γιάννης, τι να ιδή! Την παπαδιά στολισμένη αστρακαλιά, και τριγύρω της τες γυναίκες και τα τσιουπουρούδια.

— Μωρ' ξαδέρφη, τι είν' αυτό που κανς μωρή; Παντρεύεσαι δίχως να ξέρωμε, και που ακούσκ' αυτό;

— Τι να κάνω ξάδερφε να είμ' ακόμα δε γέρασα, ήβρα άντρα να ζήσω θα το μπάρω δε ρωτώ κανέναν.

Απάντησε σοβαρή - σοβαρή η παπαδιά, ενώ οι άλλες που ήταν τριγύρω με το στανιό κρατούσαν τα γέλια και βούλωναν τα στόματα με τα μάντήλια τους.

— Καλά μώρ' ξάδερφη αλλά δεν ήλιεγες κάνεμ να μη τον βάλωμε το μακαρίτη τον παπά.... καθιστόν να τον εβανάμαν δίπλα αφού 'χες σκοπόν να ξαναπαντρευτείς; έκανε αφέλέστατα ο ντόμπρος και απονήρευτος ξάδερφος.

— Αυτό χολιάζεις κάψο - Γιάννη; πάνομε και τον ξεθάφτομε και στρώνομε τα κοκκαλά του ίσια, έκανε η κυρά Αγγέλω.

— Ά πα, πα, τέτοιες αμαρτίες δεν κάμνω 'γω, το κρίμα στο λαιμό της ότι κι άν κάμη. Από δω κι εμπρός ξεξαδερφούμ, δε ντήν έχω πια ξάδερφη.

Και κατα στεναχωρημένος ο φτωχός ξάδερφος ξεκίνησε να φύγη, ενώ τριγύρω του ξεσπούσαν όλοι σε γέλια, ακράτητα, και στην πόρτα παρουσιαζόταν κάτι γρηούλες.

Ερχόταν οι μανάδες των τσιουπιών και οι πεθερές των νυφάδων να τες μαλώσουν.

— Δεν αντρέπεστε, άρχισαν να τους λένε, γίνκεταν ένα ταράφι (εξομοιωθήκατε) με την Αγγέλω και με την παπαδιά και περγελάτε με τον πατέρα σας;

Τα διαβολοθύλκα όμως ξεκαρδιζόταν στα γέλια συνέχεια χωρίς να απαντούν.

Και τότε έγινε φως μέσα στο μυαλό του φτωχού του Γιάννη, και κατάλαβε το χουνέρι που του είχαν παίξει.

— Άχ διαλοξάδερφη! άχ παληο - Αγγέλω, τι μου κάμεταν.

Έσκουξε κι έτρεξε να εξαφανιστεί, ενώ πίσω του το σπίτι ολόκληρο άναταράζονταν από τα πολλά και ακατάπαυστα γέλια.

Τέτοιες ήταν λοιπόν οι δυο αυτές φιλενάδες και γειτόνισσες που είχαν κάνει και άλλα ακόμη παρόμοια κατορθώματα αλλά λησμονήθηκαν με την πάροδο του χρόνου.

Ο γέρο - Νικόλα Ντόντης (Σιαπκάλης) και τα ανεκδοτά του.

Ο γέρο - Σιαπκαλής ήταν ένας απλοϊκός και παλαιακός γέροντας που πέθανε τον Δεκέμβριο του 1933.

Τον θυμάμαι πολύ καλά σαν να τον έχω μπροστά μου. Ψηλός και γεροδεμένος άντρας, παληό κόκκαλο, αλλά λίγο καμπουρια-

σμένος από τα χρόνια με αφελείς τρόπους και πρόσχαρο χαμογελαστό πρόσωπο. Συχνά εγώ έβρισκα τα κατσίκια μου στον Αγιώργη, κι αυτός κατηφόριζε από το βουνό φορτωμένος το μακρύ του δίκαννο, τη Νταλιάνα όπως το έλεγε, δεμένο με κόκκινο τσαρουχόσχοινο, με τις φυσιγοθήκες και τα μαχαίρια του, με την κοκκινωπή σκύλα του την Κανέλω δεμένη κι αυτή με τσαρουχόσχοινο, και με το απαραίτητο τραγιομαλλίσιο στρώμα του στην πλάτη που του χρησίμευε για κάπα.

Καθόταν πολλές φορές δίπλα μου στον ίσκιο για να ξεκουραστεί και μου διηγόταν παληές κυνηγετικές ιστορίες. Μου έλεγε πως πρωτοκυνήγησε στην αρχή με τις στερνάρες και τα καρυοφίλλια των προγόνων του, πως βγήκαν κατόπι τα καψουλάτα, τα σασεπώ, τα μαρτίνια, οι γκράδες, τα πιστογιομιά με φουσιέκια κυνηγετικά, και τέλος τα μαουζέρια και τα μανλινχέρια που ήταν μανά για τα ζαρκάδια και τ'αγριόγιδα. Μου μολογούσε πως οι Γάλλοι στα 1917 του είχαν πάρει δεκάξη -----ντουφέκια κυνηγετικά από στερνάρα μέχρι δίκαννο, και εξόν πολεμικά και κάτι βοβόλια (ρεβόλβερ) και κουμπούρες, και πως κατόπι τον άφησαν στο Σαλονίκι μέσα στην αποθήκη να πάρει μόνον τέσσερα κυνηγετικά, κι αυτός είχε διαλέξει τα πιο μακρύκαννα (αλλά ξεχαρβαλιασμένα). Μου διηγόταν ότι τα παλιά χρόνια βαστούσε πολλά αγριόγιδα στο Νταμπόρι και στον Καμινίκο, και πως υπήρχαν ακόμα και πλατώνια με πλατιά κέρατα στο βουνό μας αλλά ξεπατώθηκαν και άλλα πολλά παρόμοια μου έλεγε ο μπάμπας Νικόλας που δεν τα θυμάμαι πια.

Αλλά ας αφηγηθούμε τα ανεκδοτά του, και αρχικά λίγα πράγματα από τη ζωή και τις συνήθειες του.

Ο μπάμπας Νικόλας καταγόταν από μεγάλο τζάκι, το Ντονταϊϊκο. Οι προγονοί του είχαν δημιουργήσει μεγάλη περιουσία στην Πρέβεζα και είχαν όνομα και φήμη, αλλά αυτός δεν τους έμοιασε. Έμαθε από μικρός το επάγγελμα του μαραγκού και συχνά πήγαινε στο ταξίδι και το εξασκούσε, αλλά ότι γρόσια έβγαζε τ' αγόραζε ντουφέκια, ροβόλια, κουμπούρες, μολύβια, μπαρούτια, μαχαίρια, παλάσκες, και λογιαστά άλλα σύνεργα του κυνηγιού. Στη Νικόλαινα δεν έστελνε παρά μόνον ελάχιστα, ψίχουλα. Είχε όμως ακίνητη

περιουσία στην Πρέβεζα που την κουμαντάριζαν συνήθως τα αδερφοξαδερφά του, κι έτσι έστελναν αυτοί γρόσια στη Νικόλαινα και αμπάριαζε και δεν πεινούσε η φαμίλια της.

Σαν γύριζε λοιπόν από το ταξίδι ο Σιαπκαλής που τον έχανε που τον εύρισκες στο κυνήγι. Φορτωνόταν συνήθως με δυο ντουφέκια. Στον έναν ώμο κρεμούσε το βαρύ σεσεπώ για τα γουρούνια, και στον άλλο την περίφημη νταλιάνα που η κάνη της έφτανε για να καθήσουν σαράντα κοράκια απάνω της. Στην πλάτη είχε τον κυνηγετικό του σάκκο γεμάτον με διάφορα σύνεργα, με αλατοπίπερο για να φτιάνη τα κοκορέτσια σαν τύχαινε να βαρέση τίποτε, με τριχιές να κατεβαίνη στους βράχους, με τσαγκαροσουβλια και σπάγγους για να μπαλώνη τα τρίσολα και τετράσθλα και οπλισμένα με αλογόκαρφα αρβυλά του, με ψωμί μπόλικο ή και αλεύριακόμα για να φιάνη τσιακαμάκια και σταχτοκούλουργες, και με άλλα διάφορα. Στηζώνη του είχε περασμένες διάφορες παλάσκες και φυσιγγοθήκες, καναδύο μαχαίρια, κι ένα τεράστιο μαυροβουνιώτικο πιστόλι που του χρησίμευε, όπως έλεγε για να δίνη τη χαριστική βολή αν χρειαζόταν στα θηραματά του και για εσχάτη άμυνα αν τύχαινε να του ριχτεί κατεπάνω κανένα λαβωμένο αγριογούρουνο καμιά αρκούδα ή και ζουλάπι ακόμη. Συνήθως κρεμούσε και στο στήθος του όπως οι αντάρτες μιά ή δυό φυσιγγοθήκες χιαστί, και γέμιζε και τες πολλές τσέπες του ιδιόρρυθμου σακκακιού - αμπεχωνού του με διάφορα μπαρουτόβολα και σφαίρες.

Μεταμορφωμένος λοιπόν σε κινητό οπλοστάσιο, και έχοντας ριγμένο στην πλάτη του το απαραίτητο τραγιομάλλινο στρώμα, και το σκυλί του σερνάμενο με το κόκκινο τσαρουχόσχοινο, ξεκινούσε ο μπάρμπα Νικόλας για το πολυήμερο κυνήγι του, και τριγύριζε όλα τα βουνά από τη Μπάντρα μέχρι τον Καμινίκο και την Κρούσια. Πολλές φορές γύριζε φορτωμένος και έφερνε κρέας στη Νικόλαινα, αλλά όχι σπάνια ερχόταν και αδειανός, και τότε άκουγε απ' αυτή τον εξάψαλμο.

Αν και αγαπούσε τη μοναξιά, πήγαινε όμως πολλές φορές παρέα και με τους κυνηγούς τον, Καλιαμάνη, τον Καρανάσιο, το Μπαραγκαντάνα, το Λουκά Ζαμάνη, και άλλους. Στα στερνά του

χρόνια που είχε γεράσει έπαιρνε για παρέα το Λάμπρο της Τσιάντας της γελαδαρούς. Τον έβαζε για χουγιαχτή, και πολλές φορές όταν δεν είχαν σκυλί ο Λάμπρος αλυχτούσε από κέδρο σε κέδρο για να του πετάξει κανέναν λαγό. Όταν ήρθε το Ελληνικό και απαγορευόταν το κυνήγι. κατά τη θερινή περίοδο, ο γερο - Σιαπκαλής έκρυβε τρία τέσσερα ντουφέκια, στη Στανιά, στο Ανήλιο, στου Γκιώνη τη μηλιά, στα Μπεζούλικα, κι έβγαινε κρυφά άοπλος τάπαιρνε κυνηγούσε και πάλι τα ξανάκρυβε. Τραγομαλλίσια σκεπάσματα (στρώματα) και αντίσκηνα είχε αφήσει μερικά έξω στα βουνά που τάκρυβε και τάπιανε ο χειμώνας και σαπίζανε. Κάπα δυστυχώς δε χάρηκε ποτέ του ο μπάρμπα Νικόλας, γιατί η Νικόλαινα μη χωνεύοντας τα καμωματά του και την παθολογική αφοσιωσή του στο κυνήγι δεν ήθελε να του υφάνη και να του φιάση.

Τα ανέκδοτα του μακαρίτη μπάρμπα Νικόλα του Σιαπκαλή είναι πολλά αλλά εμείς θα αφηγηθούμε όσα ξέρομε και θυμόμαστε. Και πρώτα - πρώτα ας αναφέρουμε πως απόχτησε το παρατσούκλι Σιαπκαλής.

Ο μπάρμπα Νικόλας - όπως και όλη η γενιά των Ντονταίων - δε χώνευε με κανέναν τρόπο τους Τούρκους. Και δεν ήταν μεν τρομερός τουρκομάχος σαν ο ξαδερφός του ο Αλέξης και ο μπάρμπα του - πατέρας του Αλέξη - ο Τσιόλα Ντόντης που ήταν το φόβητρο των φτωχών Τούρκων ζαπτιέδων και τον είχαν βγάλει Τούρκο - Τσιόλα επειδή έδερνε Τούρκους και Ρωμιούς όταν ήταν Μουχτάρης αλλά είχε κι αυτός τον τρόπο του να τους δείχνη το μίσος του και την απεχθειά του. Όταν γύριζε από το ταξίδι του (και ταξίδευε συνήθως μέσα στο Ελληνικό) αγόραζε πάντοτε από μισή ντουζίνα καπέλλα φράγκικα, κούκους όπως τα έλεγαν τότες ή σιάπκες. Μόλις λοιπόν έβγαινε ο Νικόλας στην Πρέβεζα και τον έβλεπαν οι Τουρκαλβανοί ζαπτιέδες με το φράγκικο καπέλο στο κεφάλι τον σταματούσαν.

— Πω πω πααίνεις εσύ ωρέ με το σιάπκα;

Εκείνος παρίστανε τον ανίδεο.

— Ποιό σιάπκα;

— Πω για αυτό το σιάπκα που έκεις στο κεφάλι.

Πω εδώ δεν είναι φράγκικο ούτε Γιουνάνικο που μου φοράς το

σιάπκα, εδώ είναι Τούρκικο γλήγορα να βάνεις φέσι.

— Να με συμπαθάτ' αγάδες μου, έρχομαι από το Ελληνικό και δεν τόξαιρα.

— Να το ξέρεις και να ξεραίνεσαι.

Και οι αγάδες άρπαζαν τη δύστυχη σιάπκα και την καταξέσχιζαν και την ποδοπατούσαν.

Ο μπάρμπα Νικόλας ξαναφορούσε δεύτερη, αλλά στο Καρακόλι (φυλάκιο) της φιλιππιάδας ή των Γιαννίνων τον ξανασταματούσαν.

— Πω που πας εσύ ωρέ λιανέτ σιαπκαλή (καπελοφόρε). Και επαναλαμβανόταν κι εκεί τα ίδια, και ξαναγινόταν κομμάτια και η δεύτερη σιάπκα.

Άν τύχαινε να ξαναπεράση και από άλλο καρακόλι στην Κόντιτσα ή στο Βουργοπόταμο ή αλλού ξαναγινόταν πάλι τα ίδια. Αλλά ως το τέλος γλύτωναν καναδυό τρία καπέλα ή σιάπκες, κι έτσι ο μπάρμπα Νικόλας τα έφερνε στο χωριό και τα φορούσε με καμάρι τις γιορτές και όταν πάληωναν στη δουλειά ή στο κυνήγι. Έλαχε όμως και στο χωριό να του ξεσχίσουν μερικές φορές τη σιάπκα του τίποτε περαστικοί άγριοι ζαπτιέδες, και έτσι απ' αυτά τα επεισόδια πήρε το παρατσούκλι Σιαπκαλής που του κόλλησε για καλά σιγά - σιγά και σχεδόν αντικατέστησε το βαφτιστικό του όνομα.

Κι ένα ακόμα επεισόδιο σχετικό με τη σιάπκα ή κούκο του μπάρμπα Νικόλα.

Ένα Τουρκικό απόσπασμα στάθμευε στο αμιλιακό (ξενώνα) του χωριού στο σπίτι του Στέργιου ή Μπαλιάση εκεί που είναι τώρα τα Χατζαϊϊκα κοντά στην αγορά, και ο τσιαούσης τα κουτσόπινε με τους χωριανούς. Έξαφνα έρχεται ένας ζαπτιές και του ανακοινώνει Αρβανίτικα πως κάποιος μ' ένα κούκο στο κεφάλι κατηφορούσε από τον Αηπόστολο μαχαλά. «Καρτερέστε τον, του απαντάει ο τσιαούσης, και φέρτε τον εδώ να τον σιάσω με το κορμπάτσι».

Ο Γιαννάκη Μανώλης όμως ο παληός δάσκαλος που ήξαιρε τ' Αρβανίτικα τα κατάλαβε, και γυρίζοντας σε κάποιον άλλον του λέει με τρόπο στα κουδαρίτικα για να μην πάρει χαμπέρι ο τσιαούσης.

«Στείλτε γρήγορα ένα παιδί να πει στο Νικόλα που κατεβαίνει από το Σκολειό με το καπέλο στο κεφάλι να μην έρθει κατά δω γιατί θα τον πετσοκόψουν οι Τούρκοι».

Η παραγγελία του εκτελέστηκε και ο Νικόλας που κατέβαινε για τ' αργαστήρια τόστριψε και άλλαξε δρόμο. Αλλά οι ζαπτιέδες περίμεναν. Ο τσιαούσης μη βλέποντάς τον να παρουσιάζεται από το δρόμο του Παρλαμπά άρχισε να ρωτάει.

— Πω που είναι ωρέ εκείνο το κούκο που ερχόταν από σιαπάνω;

Και ο Γιαννάκη Μανώλης.

— Που κούκος τώρα το χειμών' αφέντη μου (ήταν Δεκέμβριος) θα σου παραφάνηκε.

— Πω ήταν ένα κούκο και κατέβαινε σιακάτω.

— Με τα σωστά σου το λιας τσιαούσ' αφέντη μου ή χωρατεύεις; συνέχισε σε σοβαρό ύφος ο αμίμητος και ευτρόπελος Γιαννάκη Μανώλης.

— Πω για ωρέ τζιάνομ' ήταν ένα άνθρωπο με φράγκικο κούκο στο κεφάλι.

— Άμ έτσι πες! αλλά πάλι θα σου παραφάνηκε γιατί εδώ στο χωριό μας είμαστε όλοι πιστοί ραγιάδες του πολυχρονημένου μας Σουλτάνου και κανένας δε φοράει κούκον, έχομ' όλοι τα φέσια μας αν ήταν κανένας ξενοχωρίτης δεν ξέρω.....

Και ο τσιαούσης κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία το κατάπιε και σώπασε.

και τώρα ένα άλλο ανέκδοτο του μπάρμπα Νικόλα με πρωταγωνιστή όμως το Γάκη Παπαναστάση ή Γκελέκα.

Κάποτε που είχαν πάει κυνήγι για αγριογούρουνα στην Κρούσια, ο μπάρμπα Νικόλας τοποθέτησε τα καϊτέρια και το Γάκη τον έβαλε στο αμέσως πιο κάτω από το δικό του καϊτέρι για να τον παρακολουθεί. Σαν έσκουξαν οι χουγιαχτάδες, νάσου και πετάγονται τρία εξαίσια ζαρκάδια και το ένα κοντά στο άλλο τραβάνε ίσια για το καρτέρι του Γάκη. Εκείνος οπλισμένος με μια καψουλάτη (εμπροσθογεμή) καραμπίνα, σημαδεύει το πρώτο, το παρακολουθάει καθώς φεύγει, αλλά δε ρίχνει.

Το ίδιο κάνει και με το δεύτερο. Το τρίτο το παρακολουθάει

κι αυτό σκοπευοντάς το, και όταν πια έχει απομακρυνθεί αρκετά, τότε μόνο τραβάει τη σκανδάλη. Η καραμπίνα εκपुरσοκροτεί, αλλά το ζαρκάδι φεύγει ανέπαφο.

Ο Σιαπκαλής που τον παρακολουθεί τόση ώρα πάει να σκάσει από το κακό του. Τέλος χάνει την υπομονή του και αφήνοντας το καρτέρι του τρέχει κι έρχεται κοντά.

— Καλά ωρέ χαντακωμένε Γάκη, του λεί, τ' ήταν αυτό από τ' εσένα, να τ' αφήκης να σου φύγουν από μέσ' από τα χέρια σου; Γιατί δεν έριχνες τόση ώρα;

— Τι να σου πω ωρέ Νικόλα, απαντά ο Γάκης. Πέρασε το πρώτο, όσο να το ιδώ να το.... χαρώ μόφυγε. Το ίδιο έπαθα και με το δεύτερο. Ήταν τόσοόμορφα τα κερατένια. Στο τρίτο όμως έριξα....— Τι κι αν έριξες, αφού δεν το βάρεσες.....

— Δεν το βάρεσα, αλλά είδες όμως τι....βρόντον έκανε η γκαραμπίνα; Είναι ντουφέκι! όχι ψέματα.

— Είναι το γκακό σου τον καιρό.

Και ο μπάρμπα Νικόλας τον φασκέλωσε.-

Κάποτε του μπάρμπα Νικόλα του χάθηκε μια προβατίνα από το κοπάδι του χωριού. Επειδή ο Κότσιο Βλάχος ο τζομπάνος του έλεγε πως την έφαγε ο λύκος, αλλά δεν του έφερνε σημάδια, ο Σιαπκαλής του έκανε νταβά (μήνυση) στον Κατή στην Κόνιτσα, και έβαλε για μάρτυρες τες γειτονισσές του τη Νικόλαινα του Μάνου και τη Στεφανήγαινα του Λιόλη.

Σαν προσδιορίστηκε η ημέρα της δίκης και παρουσιάστηκαν οι αντιδικοί και οι μάρτυρες στο διακαστήριο, οι μεν γυναίκες απάντησαν με σαφήνεια στις ερωτήσεις του Κατή, και είπαν ότι πραγματικά ο γειτονάς των ο Νικόλας είχε μια προβατίνα που χάθηκε, αλλά δεν μπορούσαν όμως να βεβαιώσουν ή να ξέρουν αν την έφαγε ο λύκος ή Κότσιο Βλάχος.

Ο δε μπάρμπα Νικόλας άρχισε να αραδιάζει τα εξής.

«Η προβατίνα η δική μου κατή εφέντη είχε παρδαλά ποδάρια, είχε φεγγάρ' στη μπάλα (μέτωπο), πλουμπίδια στο λαιμό, ήταν και γραφάτη στην ουρά, και την είχα παρμέν' από την Κύρτσω προβατίν' απασήμαδη, δεν ήταν άλλη στο κοπάδι σαν κι αυτή».

Οι παριστάμενοι χαμογελούσαν.

«Ωρέ Νικόλα, του λέει ο Κατής, δεν σε ρώτησα ωρέ χαντακωμένε αν η προβατίνα σου είχε πάρδαλα ποδάρια κι αν ήταν γραφάτη στην ουρά σε ρώτησα να μου πεις αν είδες με τα μάτια σου ή αν άκουσες, αν σου είπε κανένας, ότι την έφαγε ο κατηγορούμενος, αυτό θέλω να μου πεις. Πως ξέρεις ότι την έφαγε ο Κότσιο Βλάχος; απαντησέ μου».

— Μ' αυτός τη βοσκούσε, αυτός θα την έφαγε, έκανε αφελέστατα ο μπάρμπα Νικόλας.

— Και δεν μπορεί να την έφαγε κανένας άλλος, ή ο λύκος;

— Μ... που ξέρω κι εγώ, η αφεντιά σου που είσαι Κατής να το.... βρείς.

— Κρίμα σου καψο - Νικόλα που έκανες και στο Ελληνικό και δεν ξέρεις να μιλήσεις, του είπε ο Κατής, οι γυναίκες τα είπαν πολύ ωραία, σε ντρόπιασαν.

Και στο τέλος απάλλαξε τον Κότσιο Βλάχο. Και ο μπάρμπα Νικόλας έχασε και την προβατίνα, έκανε και τα έξοδα του δικαστηρίου στο βρόντο.

Καθώς γυρίζανε πίσω για το χωριό, ο Κότσιο Νταβέλος, ή Κότσιο Αλεύρης όπως τον είχαν παρατσουκλιάσει από τον καιρό που έκλεψε το αλεύρι του γερο Θάνου, σχολίαζε συνέχεια το γεγονός. «Η προβατίνα του Νικόλα είχε παρδαλά τσιεράπια στα ποδάρια, κι ήταν γραφάτη στην ουρά»..

Οι άλλοι έσκαζαν στα γέλια, κι ο μπάρμπα Νικόλας κατσούφιαζε.

Και μερικά ακόμα ανέκδοτα του γέρο - Σιαπκιαλή. Όταν είχε γεράσει τα τελευταία χρόνια τον βάρεσε ημιπληγία αλλά δεν τόβαζε κάτω. Πήγαινε ταχτικά στα караπούλια για να βοσκήσει το μοσχόρι του, κι ας ήταν εκείνο γερότερο και τον σβάρνιζε με την τριχιά στα πλάγια. Έπαιρνε πάλι τη νταλιάνα του, την ακουμπούσε στις σιδεριές του παραθύρου ή στα κάγκελα του μπαλκονιού, κι έριχνε στα κοτσύφια και στις ζέλινες (συκοφάγους) . Κι έτσι του περνούσε ο σεβντάς μια και δεν τον άκουγαν πλέον τα τρεμάμενα πόδια του για να πάει σε μακρινό κυνήγι.

Είχε πέσει εξ' άλλου και αρκετές φορές στους πάγους και στα πλάγια, μια φορά στο Σύνоро που τον βρήκε ο Λάμπρος της Τσιάντας, μια στον Ψεμματάρη που τον σήκωσε η χρήσταινα του Τσόλη, και σ' άλλες μεριές είχε πέσει και χτυπήσει πρώτου παραιτηθεί εντελώς από το ωραίο αυτό σπόρ (το κυνήγι) που του είχε καταντήσει ψύχωση και μονομανία.

Στα στερνά του χρόνια είδε και τα όπλα - πολυβόλα και τα πολυβόλα. θυμάμαι που πήγαινε τρεμουλιαστά - τρεμουλιαστά πέρα στη Διμοιρία και βλέποντας τους στρατιώτες να λύνουν και να δένουν το όπλο - πολυβόλο, έλεγε.

— Άχ! μωρέ παιδιά, να ήμουν ψια νεώτερος και να τόχα αυτό σε κανένα καϊτέρι, νάγλιε πες πόσα γουρούνια θα ξαπλώνα.....

— Να στο δώκουμ' ωρέ μάρμπα για λίγες μέρες να πας τούλεγε ένας λεβέντης Λοχίας των Ευζώνων, ο Αντρέας Κολιοπάνος, δήθεν στα σοβαρά.

Και ο μάρμπα Νικόλας.

— Με τι ποδάρια να βγώ μωρέ παιδί στην κρούσια και στο Νταμπόρι, κόπηκαν τα έρημα....

Και λίγα ακόμη για το γέρο Σιαπλαλή. Όταν πέθανε, μερικοί για ν' αστερευθούν μάλλον, φώναζαν.

— Να του βάλωμ' ένα ντουφέκι στην κάσα.

Η γρηά Νικόλαινα όμως αγρίεψε.

— Δεν φτάνει που δεν είχε άλλη προκοπή από τα ντουφέκια σαν ήταν ζουντανός, να του τα βάλωμε και τώρα, πεθαμένος....

Και έτσι ο μάρμπα Νικόλας που ξεκινούσε μεταμορφωμένος σε αληθινό οπλοστάσιο για το κυνήγι, έφυγε εντελώς άοπλος για τον άλλο κόσμο.

Ο Μπατσιές

Ένας ακόμη από τους παληούς λαϊκούς τύπους της Βούρμπιανης ήταν και ο Μήτρος Κότα Μπατσιές ο πατέρας της Αντρέγαινας Βενέτη και παπούς του Λάμπρου που ζει επί των ημερών μας. (1965).

Ο Μπατσιές ήταν τύπος ιδιόρρυθμος, ιδιότροπος, και ακοινωνητος. Σπάνια έβγαινε στα αργαστήρια (αγορά), και ούτε πήγαινε σε καμιά άλλη εκκλησιά εκτός από τον Άη - Παντελεήμονα.

Εκεί σύχναζε ταχτικά και διάβαζε συνεχώς διάφορες ευχές και ψαλμωδίες από ένα μικρό ευχολόγιο που τόσερνε πάντοτε στον κόρφο του, ακουμπισμένος στο δεκανίκι του στο οποίο είχε καρφωμένον ένα σταυρό.

Άλλοτε πάλι, κατέβαινε προς το Πούσι, ή στην Πέστερη και τις Αρατροβιές, και βγάζοντας ένα μικρό εικόνισμα που το φύλαγε κι αυτό πάντοτε κρυμμένο στον κόρφο του, τόστηνε απάνω σε κανένα πεζούλι, και καθόταν γονατιστός και διάβαζε τα συνηθισμένα του τροπάρια από το ευχολόγι.

Όταν όμως ήταν στις καλές του δούλευε και στα χωράφια του, και έσιαχνε τίποτε σταλαματιές ή άλλα μερεμέτια σε διάφορα σπίτια.

Για το γέρο Μπατσιέ κυκλοφορούσαν διάφορα ανέκδοτα, αλλά σιγά - σιγά λησμονήθηκαν και χάθηκαν, και μόνον το παρακάτω κατορθώσαμε να καταγράψωμε.

Ήταν φθινόπωρο του 1912 και οι Τούρκοι του Κυρήμ Τσιαούση και του Μουχτάρ μπέη Σέβρανη μαθαίνοντας ότι τα χωριά μας είχαν επαναστατήσει και οπλισθεί και διέτρεφαν ανταρικά σώματα, είχαν ξεκινήσει κι έρχόταν πολυάριθμοι και με κακούς σκοπούς, για να κάνουν «τερμπιέδες» τους άπιστους και Χαΐνηδες (αποστάτες) ραγιαδες.

Μόλις μάθανε οι Βουρμπανίτες ότι έρχονται οι Τούρκοι, οι μεν οπλισμένοι έπιασαν το Βυρό και την Κοκκινόπετρα και Μελισσόπετρα, ο δε άμαχος πληθυσμός άρχισε να φεύγη. Οι μουχτάρηδες όμως και άλλοι παλαιοί δημογέροντες, μαζί με τον Μιλτιάδη Μαύρο και το Νικολάκη Νούτση που ήξεραν τα Τουρκικά αποφάσισαν να καθήσουν και να τους υποδεχτούν για να γλυτώσουν το χωριό από το πλιάτσικο και την πυρπόληση, όπως και το γλυτώσανε. Αλλά ας έρθωμε στο κυρίως περί Μπατσιέ θέμα μας.

Περίτρομος ο κόσμος καθόταν έξω στο αλώνι του Δούκα στο Μπούκη μαχαλά, και καρτερούσε με αγωνία να ιδεί τι θ' απογίνη.

Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν και ο γέρο Μπατσιές και η Κυρά Βασιλικούδα η Γιανάκαινα του Μήγιου με την ανάλαφρη και γρήγορη περπατησιά που την φώναζαν πέρδικα.

— Έρχονται! έρχονται οι αντίχριστοι, έρχονται οι καταραμμένοι Αγαρηνοί; στέναζε ο γέρο Μπατσιές.

— Δεν πιάνομε έναν ανάποδα χορό, λέει η κυρά Βασιλικούδα, για να τους κάνωμε να γυρίσουν πίσω και πισόκωλα;

— Τι μπανταλομάρες είν' αυτές που λες, της αποκρίνεται ο Μπατσιές, οι διαόλοι χορεύουν ανάποδα.

— Τόχω ακουστά από τους παληούς επιμένει η Βασιλικούδαας το δόκιμάσωμε.

— Το γκακό σου τον καιρό, δε λίες καλλότερα να βρούμε τίποτα κουμπούρες και γιαταγάνια να τους βαρέσωμε, μον λίες τα μπανταλά και τα ξωπαρμένα.

— Αλήθεια πάπο, επεμβαίνουν τότε κάτι νεαροί μόρτηδες έχεις καμιά κουμπούρα, κανένα γιαταγάνι να τους σκοτώσωμε τους παληότουρκους;

— Κάπου έχω ένα.

Και ο γέρο Μπατσιές εξαφανίζεται, και σε λίγο ξαναπαρουσιάζεται κραδαίνοντας στο δεξί του χέρι ένα παμπάλαιο χιλιοσκουριασμένο γιαταγάνι.

Ένας από τους νεαρούς, ο Γιώργο Τέρτσης τρέχει στο σπίτι του, και σε λίγο γυρίζει κι αυτός μ' ένα παληό χασάπικο χαντζάρι.

— Έλα πάπο, του λέει, μ' αυτά θα σκοτώσωμε τους Τούρκους.

— Για έτσι θα χτυπάμε, κάνει ο ξεμωραμένος γέροντας, κι αρχίζει να το ανεβοκατεβάζει.

— Κάντε μονομαχία μονομαχία, αρχίζουν να φωνάζουν έν χορώ οι άλλοι νεαροί και πιτσιρίκοι.

— Εσύ Τούρκος κι εγώ Έλληνας, του λέει ο Γιώργος.

— Όχι παληόπαιδο, εγώ Έλληνας κι εσύ Τούρκος, του κάνει ο Μπατσιές.

— Όχι εσύ που είσαι γέροντας Τούρκος, οι Τούρκοι θα πεθάνουν, θα σβήσουν όπως θα πεθάνεις κι εσύ, ενώ εγώ είμαι παιδί και θα ζήσω όπως η Ελλάδα.

— Το γκακό σου τον καιρό, εγώ πρωτόφερα το γιαταγάνι, εγώ Έλληνας.

Ουρλιάζει αγριεμένος ο Μπατσιές και ξαμώνει τάχα να χτυπήσει το παιδί με το παληογιατάγανο.

Εκείνο απαντά στο χτυπημά του, και προς μεγάλη χαρά της τριγύρω μαρίδας που παρακολουθούσε αρχίζουν να χτυπούνε τα χανζιάρια τους, τσιάγκ, τσιούγκ, τσίγκ, τίγκ.

— Ο κόσμος εθρηνίζονταν κι οι κούρβες εστολίζονταν, τους κάνει η κυρά Βασιλικούδα.

Οι δύο κωμικοί μονομάχοι όμως εξακολουθούν τον αγώνα τους, όσπου ξαφινκά το παληοσκουριασμένο γιαταγάνι του γέρο Μπατσιέ χωρίζεται σε δυο κομμάτια.

Αφρίζει τότε ο μισοξεκουτιασμένος γέροντας από το γινάτι του, και σηκώνοντας το δεκανίκι του το καταφέρει εναντίον του νεαρού αντιπαλού του.

— Να παλιόπαιδο του κ....

Το παληόπαιδο όμως κατορθώνει και του το αρπάζει από τα χέρια, και κατόπι το βάζει στα πόδια τρέχοντας προς του Τούρκου το πηγάδι.

Τρέχει ο Μπατσιές από κοντά, αλλά που να τον φτάσει.

— Το δακανίκι μου μωρέ κερατόπαιδο! το δακανίκι.

— Πάρτο, του αποκρίνεται ο Γιώργος.

Και χτυπώντας το στον τοίχο δυνατά το τσακίζει, και ξαναφεύγει πηλαλώντας.

— Άχ! τι μόκαμες μωρέ αντίχριστο, τι μόκανες.

Άχ! πάει ο σταυρός, μου τον τσάκισες, θρηνολογάει ο ταλαίπωρος γέροντας.

Και κραδαίνοντας στο χέρι του το σπασμένο κομμάτι του παληογιαταγανιού, τρέχει από κοντά στον νεαρό δαίμονα για να τον φτάσει, ενώ η μαρίδα ακολουθεί ξοπίσω του γιουχαϊζοντας.

Ο Γιώργος όμως χάθηκε πέρα στα κηπώματα, και ο γέρο Μπατσιές άδικα πασχίζει να τον φτάσει.

Τα γεροντικά ποδάρια του απόστασαν, κλονίζονται και τρέμουν, αλλά δεν εννοεί και να παρατηθεί από τον αγώνα.

Ο αντιπαλός του περνάει τώρα τον λάκκο του Αγιάννη, και παίρνοντας τον ανήφορο γυρίζει προς τα πίσω ανεμίζοντας επιδεικτικά το χαντζάρι του και αρχίζει να τον περιγελάει.

— Έλα παληότουρκε, έλα παληόγερε άν σου βαστάει ο κ...ς.

Εξαγριώνεται περισσότερο ο άθλιος χαζο - γέροντας και τρέχει να πηδήσει το λάκκο. Αλλά τα αδύναμα ποδάρια του μπερδεύονται, σκονταφτεί, παραπατάει, και τέλος βρίσκεται πεσμένος μέσα σε ένα χούχλακα.

Τόσο ο αντιπαλός του, όσο και οι υπόλοιποι νεαροί μόρτηδες που ακολουθούσαν μαζεύονται γύρω από την οβίρα και ξεκαρδίζονται στα γέλια.

Ο γέροντας όμως, σαν καινούργιος Ανταίος, ανορθώνεται μουσκεμένος σαν παπί, και κραδαίνοντας το σπασμένο γιαταγάνι του, αρχίζει να βρίζη ολουνούς τριγύρω του. Ίσως η κυρά Βασιλικούδα, η Τσερμελέσιω, κι άλλες πονόψυχες γειτόνισσες έρχονται και τον τραβούν, τον βγάζουν από το χούχλακα, και τον οδηγούν στο σπίτι του.

Κώτσιο Ρεμπέλης ο «Σουρής» της Βούρμπιανης

Ο Κώτσιο Ρεμπέλης ήταν γιός του Τσιόλα Ρεμπέλη και της καστανιαντισσας Πανάγιως. Γεννήθηκε στη Βούρμπιανη στα 1870 και πέθανε στα Γιάννενα γύρω στα 1938 - 39 νομίζω. Εκεί τον γνώρισα κι εγώ γέροντα ασπορμάλη αλλά παιδάκι αμούστακο ακόμα τότε δεν είχα νου και γνώση να καταγράψω τα διάφορα ανέκδοτα και τα σατυρικά ποιηματά του που τα σκάρωνε όπου και όπως τύχαινε ο ευτράπελος (ποιητής εκ του προχείρου έχων την μορφήν του χοίρου) όπως συνήθιζε να αυτοτιτλοφορείται, ο αστείος και χωρατατζής μπάρμπα Κώτσιος.

Η μεγάλη αδυναμία, η μανία του Κώτσιου Ρεμπέλη ήταν να ντύνεται μασκαράς και να σατυρίζει τους πάντας και τα πάντα. Κάποια φορά τις αποκριές που έτυχε στα Γιάννινα - ντυμένος μασκαράς - να συναντήσει μια παρέα απο γιατρούς και δικηγόρους άρχισε να λέη

«Για ιδές γιατρούς και δικηγόρους που κατάντησαν περδσότερ' από τους μαστόρους».

Πρωτού παραθέσωμε όμως τους λίγους στίχουςν του Κώτσιου οι οποίοι περισωθήκανε, ας αναφέρωμε κι ένα επεισόδιο από το γάμο της μάνας του.

Η κοντούλα και λιγοςωμη Πανάγιω ήταν όπως είπαμε καστα-
νιανίτισσα. Όταν λοιπόν έγινε ο γάμος της και ήρθαν οι καστανιανί-
τες συμπέθεροι - λαγκιτάδες στη Βούρμπιανη, συνεννοήθηκαν μετα-
ξύ τους και είπαν. «Να μην πούμε το τραγούδι, κόρακας*
εκάθουνταν* σι' ένα κσιερό κλωνάρι, και μας γελάσουν οι βουρ-
μπιανίτες» Κάποια συμπεθέρα όμως λησμόνησε το τι είχαν συμφω-
νήσει και το άρχισε.

— Κόρακας ν' εκάθουνταν.

άει σι' ένα κσιερό κλωνάρι..

Οι Βουρμπιανίτες άρχισαν να χαμογελούν.

Αλλά δεν πρόφτασε η καλλίφωνη σαν τον κόρακα του τρα-
γουδιού της συμπεθερά να συνεχίση. Πετάχτηκε ο πρωτοσυμπέθερος
καστανιανίτης.

— Να ξεραθεί ό κ...ς της μάνας σου, της λείει θυμωμένος, δεν είπα-
μαν να μην το πούμ' αυτό το τραγούδι; Έσκασαν όλοι στα γέλια.

Αλλά την πρώτη γκάφα ακολούθησε και δεύτερη. Ενώ όλοι
τραγουδούσαν, χορεύαν και τρωγόπιναν, ο πρωτοσυμπέθερος που α-
ναφέραμε καθόταν σκεπτικός και συλλογισμένος με χαλασμένο το
κέφι του.

Τον πλησιάζει τότε μια άλλη Καστανιανίτισσα και του λείει.
«Τι κάθεσ' έτσι σιά μαραγκιασμένος στην κώχη καψιαφέντη; Χά-
ψιε καμιά λαγκίτα, ξιεκώλοσ' και τη μπίττα, τσιούκσιε και τη γκό-
φα, και σιούκ' στο χορό ρίκσιε και συ κανέναν κλώτσικο πως ρί-
χνουν κι οι γ' άλλοι».

Τα γέλια επαναλήφτηκαν και η στενοχώρια του Καστανιανίτη
πρωτοσυμπέθερου αυγάτισε.

Και τώρα ξανά στους στίχους του μάρμπα Κώτσιου.

***ως γνωστόν στην Καστάνιανη, Μόλιστα, Σταρίτσιαη κ.λ. προφέ-
ρουν το σίγμα παχύ σαν το Γαλλικό CH

Όταν περί το 1885 σκοτώθηκε το πρωτοπαλλήκαρο του Νικόλα Λιάκου ο περίφημος Κρικόνης, που στην Αλβανική γλώσσα σημαίνει ψυχογιός ο Κώτσιος νεαρός τότε ως δεκαπέντε χρονών, αποθανάτισε το γεγονός με τους εξής στίχους.

Τον καϋμένο τον Κρικόνη,

τον σκοτώσανε στο χιόνι.

Του αφήσαν το κουφάρι

και του πήραν το κεφάλι.

Και το πήγαν μάνι-μάνι,

και το κρέμασαν στου Θάνου το ντουβάνι.

Ο Μήτρο Θάνος ήταν μουχτάρης του χωριού (Πρόεδρος) την εποχή εκείνη.

Στα 1896 πάλι παίζανε το γαϊτανάκι στο σιάδι της Παναγίας στη Βούρμπιανη, όπως γράφει και ο αείμνηστος δασκαλος μας Χ. Ρεμπέλης στα Κονιτσιπτικά του σελ. 176, και αρχηγός της παρέας (καπετάνος) ήταν ο Βασίλη Μανέσης. Αλλά από κάποιο λάθος ενός ζευγαριού το γαϊτανάκι μπλέχτηκε και δεν ξεμπλεκόταν. Ο καπετάνος όμως δεν είχε πάρει χαμπάρι τι γινόταν, και σφύριζε με τη σφυρίχτρα του. Αρχισαν ο κόσμος να γελάνε κι ο Κώτσιο Ρεμπέλης σταματάει τα όργανα κι αρχίζει να στιχουργή εκ του προχείρου.

«Όλ' οι μπούφοι κι οι κοράκοι

έπαιζαν το γαϊτανάκι.

Κι έβαλαν και Κατεπάνω,

το Μανέση καπετάνο.

Σιουρίζ' ο έρμος σιουρίζει,

αλλά ντίπου δε γυαλίζει (βλέπει)

(Στο δικό μας κείμενο οι στίχοι διαφέρουν λίγο από του Χ. Ρεμπέλη διότι έτσι μας τους μετέδωσαν οι παλαιότεροι Βουρμπανιανίτες). Ο κόσμος έσβυσε στα γέλια, και ο Κώτσιος δείχνοντας το γαϊτανάκι συνέχισε.

«Τι γελάτε κύριοι έτσι;

Όλοι σας θα φάτε απ' αυτό το γκουγκουρέτσι». Και πραγματικά σαν κοκορέτσι είχε πλεχτεί το αξέμπλεχτο πλέον γαϊτανάκι.

Όταν πάλι ο Κώτσιος ήταν αρραβωνιασμένος με την γυναίκα

του τη Ρήνα την κόρη της περίφημης Αγγέλωσ του Κιούρη, έλεγε.

«Θέλω δε θέλω, περνώ κι' απ' την Αγγέλω.

Με τούτα και με τ' άλλα, περνώ κι' από του Ντάλα, Που μου τηγανίζ' αυγά μεγάλα».

Η Ντάλαινα ήταν παραπεθερά του.

Κάποτε πάλι, ο Κωνσταντούλας Τσιούνης στην Αθήνα, θέλοντας να οικονομίσει τα έξοδα για να φύγει για τη Ρουμανία σοφίστηκε το εξής κόλπο. Διέδωσε πως φεύγει για το χωριό, και πήρε χρήματα από τον Τσιανάκα και το Λαγό για να τα δώσει στη Βούρμπιανη στις οικογένειές των. Αντί να πάει όμως στο χωριό έφυγε για αλλού, και ο Τσιανάκας κι ο Λαγός έψαχναν εναγωνίως. Η δε μούσα του Κώτσιου Ρεμπέλη σατύρησε το γεγονός με τους εξής στίχους.

Ο Τσιανάκας κι' ο Λαγός,
εις τας δύο της νυχτός,
κυνηγούν τον Κωνσταντούλα,
να του πάρουν τη σακκούλα.

— Κωνσταντούλα, Κωνσταντούλα,
Τ' έκαμες τα γρόσια, πούντα;

Η μάνα του Κώτσιου ήταν κοντούλα, κι αυτός της έλεγε.

Πούεισε μωρ' μάνα μου κοντή,
που σε περνάει στο μπόϊ και τ' άντί.

Να και ένα άλλο έπεισόδιο από την παιδική ηλικία του Κώτσιου Ρεμπέλη κατά αφήγηση του αιμνήστου γηραιού θείου μας Βασιλείου Α. Λιόλη δεινού αφηγητού ιστοριών και ανεκδότων της παλιάς Βούρμπιανης.

Κάποτε ο Κώτσιος, όταν ήταν παιδάκι δώδεκα ως δεκατρία χρονών, είχε αρρωστήσει και καθόταν στην κορφή τυλιγμένος με την βελέντζα. Η μάνα του η κυρά Πανάγιω τούχε κάνει λογιαστά γιατροσόφια, αλλά η αρρώστεια που μπαίν' με το σακκί και βγαίν' με το βελόνι αργούσε να υποχωρήσει και καθώς είδε κατά τύχη να περνάει απ' έξω από το σπίτι της ο Παπακώστας ο κάτωσ του Παπαγιάννη Οικονόμου, τον φώναξε κι ανέβηκε απάνω, και τον παρακάλεσε να διαβάσει καμιά ευχή του παιδιού μη λάχει και γίνει καλά.

Κι ο παπάς, αφού έβγαλε το ευχολόγιο από τον κόρφο του

και διάβασε την κατάλληλη ευχή απάνω από τον άρρωστο Κώτσιο που τυλιγμένος μέσα στη βελέντζα του δεν έβγαζε μήτε τσιμουδιά, γύρισ κατόπι προς την κυρά Πανάγιω.

«Καλά τον διάβασα ευλογημένη, αλλά εντός εκεί (συνηθισμένη φράση του παπά) πρέπει να του φιάκεις κι ένα μαντζούνι, της λεί. Να πάρ'ς έναν πόδαρο από τον πέτνο του Δημήτρη Στέργιου, ψιά παστρεμά από το κριγιάρ' του Γιάν' Κεκέλη, λειτουργιές από τ' έμένα, και κρασί 'πό το βαένι μου από το σελτσιώτικο, και ψιά σκ... από τη λαγονίκα τη Τζιοτζέϊκη, και να τ' άνακατώεις καλά, και να του δώκεις έτσιγια»!

Και φράπ! ο παπάς τραβάει με τη λαγούσιω (δεκανίκι) καναδιό τρεις ξυλιές στον τυλιγμένο Κώτσιο.

Αλλά δεν πρόφτασε να δώσει περισσότερες. Αρπάζει ο άρρωστος την βελέντζα του στην πλάτη και πετάζεται με μιας από την κορφή στον πάτο, και ροβολάει και κουτροβαλιάζεται στη σκάλα, μπροστά στα μάτια της κατάπληκτης Πανάγιως που γυρίζουν ερωτηματικά προς τον παπά. Και τότε εκείνος της εξηγεί.

Ο προκομένος της μαζί με το γιό του το Χαρίση και με το Γιώργη Κεκέλη, πήραν κρυφά κρέας από το κριάρι (παστρεμά) του Κεκέλη, πρόσφορα και κρασί από το σπίτι του παπά, έκλεψαν και τον πέτεινο του Δημήτρη Στέργιου, και έκαναν ζιαφέτι.

— Τον γιό μου τον συγύρισα, του γιόμωσα τη στωματιά, και τον δικό σου λίγο, τώρα χρειάζεται ψια μερεμέτι κι ο γιός του Γιάν' Κεκέλη, κατέληξε ο Παπακώστας.

Ο δάσκαλος ο Γιαννάκη Μανώλης ήταν τόσο ταχύς και γρήγορος στο βάδισμα, που πήγαινε μονομερίς στα Γιάννενα, ή κατέβαινε ως την Κόνιτσα και ξαναγύριζε πάλι πεζός ως το βράδυ στη Βούρμπιανη. Όταν πάλι ήταν δάσκαλος στους Χιονιάδες που απέχουν μιάμιση ώρα από το χωριό μας, πήγαινε το πρωί, γύριζε το μεσημέρι και γιομάτιζε στη Βούρμπιανη, ξαναπήγαινε, και πάλι το βράδυ ξαναρχόταν για ύπνο· πράγμα που κανένας άλλος δεν το έκανε, «όποιος δεν έχ' μυαλό έχ' ποδάρια» έλεγαν πολλοί για να τον πειράζουν. Ο δέ Κώτσιο Ρεμπέλης του είχε σκαρώσει τους παρακάτω στίχους.

Ποιός ολίγο ποιός πολύ
 όλ' οι Γιάννηδες ζουρλοί.
 Κι ο Γιαννάκης του Μανώλη,
 έμασε την τρέλλα όλη.

Πολλά ακόμη ήταν τα ανέκδοτα καθώς και οι στίχοι του Κώτσιου Ρεμπέλη, αλλά μέχρι στιγμής αυτά μονάχα κατορθώσαμε να περισυλλέξουμε.

Να όμως που συνεχίζουμε και με νεώτερα. Και πρώτο είναι το ακόλουθο που μας διηγήθηκε ο συμπατριώτης μας Ανδρέας Μπίζιος.

Κάποτε ο Κώτσιος για να διασκεδάσει σε βάρος της μάνας του και της γυναίκας του και για να βεβαιωθεί αν ήταν τέλειος ηθοποιός και ικανός στο να αλλάζει τη φωνή του και να μεταμφιέζεται ταυτόχρονα και να γίνεται αγνώριστος, σοφίστηκε το ακόλουθο τέχνασμα. Μεταμφιέστηκε σε τέλειο Αρβανίτη (τουρκαλβανό) Κολωνιάτη, έβαλε και ψεύτικα γένια και μεγάλα μουστάκια. Ντύθηκε ακριβώς σαν οι αγάδες και σέρνοντας ένα μουλάρι από το καπίστρι, φορτωμένο με καλούδια, παρουσιάστηκε με τομούργκισμα (ανάμεσα μέρας και νύχτας) το βραδάκι στο σπίτι του και βρόντιζε την πόρτα.

Βγήκε στο μπαλκόνι η μάνα του η Πανάγιω.

— Ποιός είναι ρώτησε.

— Πω εδώ είναι το σπίτι το Κώτσιο Ρεμπέλη; έκανε με αλλοιωμένη φωνή ο γιός της.

— Εδώ αφέντη μου τι θέλεις;

«Πω εγώ είμαι από το Κολώνια και δουλεύω στα Γιάννενα, είμαι σιούμπασης (επιστάτης) σ' ένα μπέη και με το Κώτσιο είμαστε πρώτοι φίλοι. Μου είπε να περνάω να σας γλιέπω και μου έδωσε και πολλά καλούδια να σας δίνω και παράδες σας στέλλει. Αλήθεια δε σε ρώτησα, το μάνα του είσαι η αφεντιά σου ωρέ μπάμπω»;

— Ναι αγά μου η μάνα του, είναι το καλά το παιδάκι μου;

«Μια χαρά είναι κι' έχει και δουλειά πολλή. Δεν θα έρχεται τώρα, μου είπε, για το μικρό Πασκαλιά το Χριστούγεννα που το έχετε' εσείς· δεν του γιένεται και θάρχεται αργότερα. Και μούειπε το φίλο του — Άμα νυχτώσεις Μέτσιο, να πααίνεις στο σπίτι μου να

κοιμάσαι».

— Ορίστε αγά μου, κόπιασε μπουγιούρουμ:

Είπε η κυρά - Πανάγιω και κατέβηκε να τον βοηθήσει να ξεφορτώσει το μουλάρι.

Ακούγοντας την κουβέντα πετάχτηκε και η Κώτσαινα και μ' εντολή της πεθεράς της βοήθησε να μπάσουν τα πράγματα στο σπίτι και πήρε και το μουλάρι (κάποιου λισκατσιίτη κερατζή που θα περνούσε την άλλη μέρα το πρωί να το πάρει) για να το ταΐσει και να το περιποιηθεί.

Ο ψεύτικος αγάς τόπιασε στην κορφή δίπλα στο ανάμμένο τζάκι και άρχισε να ρουφάει την παγούρα με το ρακί και τ'όστρωσε με τες γυναίκες στο μασιλάτι (κουβεντολόϊ), χωρίς καν αυτές να καταλάβουν με ποιόν είχαν να κάνουν.

Έβγαλε κι έδωσε στη μάνα του ένα ναπολιόνι, που το έστελγε τάχα ο φίλος του ο Κώτσιος και τους έδωσε και διάφορα καλούδια. Τσαρούχια, μαντήλια, πανί για φορέματα και φαγουλάτα, όλα δήθεν από τον Κώτσιο....

Με την κουβέντα πέρασε η ώρα. Δείπνησαν και η κυρα - Πανάγιω έδωσε εντολή στην Κώτσαινα.

— Σύρε μα νύφη στρώσε μέσα στον οντά για να κοιμηθεί η αφεντιά του ο αγάς θα είναι κι αποσταμένος από το δρόμο.

Επεμβαίνει τότε ο ψευτο - αγάς.

«Πω καλά, μοναχό μου θα κοιμάμαι εγώ; Εγώ με το Κώτσιο είμαστε πρώτοι φίλοι και μου είπε πως αν λάχει να κοιμηθώ στο σπίτι του, να κοιμάμ' αντάμα με το νούσε το νύφα το κυρά του. Είναι το ίδιο σαν να είμ' εγώ μου είπε».

Αγρίεψαν τότε με μιας και οι δυο γυναίκες κι έγιναν θεριά.

Πως είπες! πως είπες μωρέ παλιάρβανε; Κι αρπάζουν η μια το φτυάρι κι η άλλη το μασιά από τη βάτρα και τον αρχίζουν να και τούτη, να κι εκείνη.

Τα χρειάστηκε ο Κώτσιος Πετάει στα γρήγορα τα ψεύτικα γένεια και μουστάκια, ξαναβρίσκει τη δική του φωνή και φωνάζει.

Σταθήτε ωρέ, σταθήτε! Είμ' εγώ ο Κώτσιος, μη βαράτε. Μένουν και οι δυο κάταπληκτες.

— Μώρ' ανεπρόκοπο! τ' είν' αυτό το χουνέρι που μας έπαιξες ανα-

κράζει η μάνα του, θέλησες να κάμεις τζιενενέ (φάρσα) με τ' εμας;

— Είπα να δοκιμάσω άν με γνωρίσετε;

— Άμ που να σε γνωρίσωμε, εσύ γίνκες σωστός Αρβανίτης....

Και είχε φυσικό ταλέντο ηθοποιού ο μπάρμπα - Κώστας.

Αργότερα κατά το 1916 - 17 που παίζανε το θεατρικό έργο «Η Γκόλφω» στη Βούρμπιανη, αυτός υποκρίθηκε θαυμάσια το ρόλο του γέρο - Χρόνη· ήταν δε και προσφωνητής (κομφερανσιέ) και πείραζε τους συγχωριανούς μας με δίστιχα που επινοούσε εκείνη τη στιγμή π.χ.

— Να κι' ο Κώτσιος ο Τζοφώλης που είναι του χωριού ο πρώτος παντοπώλης.

— Γλιέπω και τομ Παναγιώτ' Βενέτη όπου κάθεται στο μπάτο και φουμάρει το νταμπάκο.

— Όμως δε λιέω τίποτα για το γαμπρό του Λύτη, πόχει λίγο στραβή τη μύτη.

Όπως είναι γνωστό ο μπάρμπα - Κώτσιος δεν είχε και τόσο καλή όραση και υπέφερε τελευταία από τα ματια του. Πήγε λοιπόν κάποτε στην' Αθήνα στον μεγάλο οφθαλμολόγο συγχωριανό μας τον Τράντα και μόλις τον αντίκρουσε του είπε.

— Τώρα πούρθα στον Αλέξη θα κάνει το μάτι μου να φέξει. Περιττό να προσθέσωμε, ότι τον περιποιήθηκε δωρεάν.

Τόκαμα αγά μου κι' άλλα θα του.....κάμω

Στην Καλλιθέα, λίγο πιο πέρα από το Γαϊδαρο, μολογούσε ο μπάρμπα Βασίλης ο Λιόλης, σε μια συμπλοκή με τους κλέφτες είχε σκοτωθεί κάποιος Τούρκος τσιαούσης που σαν αποσπασματάρχης είχε κάψει κόσμο και κοσμάκη γιατί ήταν φίδι κολοβό, και όλοι οι χριστιανοί είχαν χαρεί για τον ξεπατωμό του. Τον είχαν θάψει δε εκεί κάπου δίπλα από το δρόμο σ' ένα υψωματάκι, και πολλές φορές οι ομοπιστοί του και παλαιοί φίλοι του περνώντας απ' εκεί χαιρετίζαν τον τάφο του με ντουφεκιές.

Κάποτε έτυχε να γυρίζουν οι μαστόροι οι βουρμπιανίτες από το ταξίδι τους, κι' ένας απ' αυτούς ο πιο ζωηρός (η παράδοση δεν διέσωσε τ' όνομά του) είπε στους άλλους.

— Θα πάω να του Χ..ω τον τάφο του παληόσκυλου. Και άμ' έπος άμ' έργον τότεπε και τόκανε.

Αλλά κατά διαβολική σύμπτωση, νάσου και παρουσιάζεται εκείνη τη στιγμή ένας Τούρκος σουφαρής (ιππέας) καλπάζοντας και μόλις τον είδε απάνω στον τάφο του ομοπιστού του σταμάτησε.

Οι άλλοι μαστόροι γίνανε κίτρινοι σαν το λειμόνι από το φόβο τους. Αλλά ο έξυπνος και θαρραλέος συντροφός των δεν έχασε καθόλου την ψυχραιμία του. Άπλωσε καλά το τσιπούνι του για να μην φαίνεται τι έκανε, και αμέσως προσποιήθηκε πως έκλαιγε.

— Πω τι κάνεις αυτού ωρέ; ρωτάει ο σουφαρής.

— Άχ! ήταν φίλος μου ο μερχούμικος (μακαρίτης) απαντάει ετοιμόλογα ο άλλος, και τον αγαπούσα πολύ.

Και συνάμα με την ανάποδη του χεριού του προσποιόταν πως σκούπιζε τα δακρυά του....

— Πω, δεν θέλει κλιάματα αυτός, δεν τα κλαίν τα παλληκάρια · άλλα πράγματα θέλει να του κάμνης για να σχωρνιέται.

— Τόκανα αγά μου, τόκαμα, κι άλλα θα του ...κάμω.

Και ενώ ο Τούρκος ευχαριστημένος σπηρουνίζει το αλογό του και εξαφανίζεται, ο Ρωμιός αποτελείωσε το....έργο του ξεπληρώνοντας την παροιμία ή μάλλον την κατάρα που λεί σ....α στο λάκκο (τάφο) του.

Τα εργαλεία του Λιωνίδα

Στα Γιάννενα είχε πεθάνει ένα εικοσάχρονο βουρμπιανίτικο παλληκάρι, παιδί του Αλέξη Τζόγια, και κατά τη σηνήθεια και το έθιμο του τόπου μας είχαν μαζευτεί όλες οι Βουρμπιανίτισσες για να ξημερώσουν δίπλα στο νεκρό. Αφού απόστασαν από τα κλάματα και τα μοιρολόγια το γύρισαν καπόπι στο κουτσομπολιό και στο μασλατί.

Ανάμεσα στα άλλα, θυμήθηκαν και τη γριά Μότσω τη Νικόλαινα που είχε το σπίτι της δίπλα στα Μυλωνάδικα (ήταν αδερφομοίρια), που ήταν χήρα πάμφτωχη, και καθόταν συνήθως έξω από την πόρτα της με τη φλοκάτα της βαλμένη σαν κατσιούλα στο κεφάλι,

και βλαστήμαγε και καταρούσε συνέχεια τις δυο της θυγατέρες την Τσιάντα και τη Λένη λεγοντάς τους.

«Σαραντοβάτρες και σαραντοθύρες, στο Μπληθούκι και στην Τσαπουρνιά να καταντήσετε».

Και η μεν Λένη πέθανε νωρίς ανύπαντρη. Η δε Τσιάντα είχε παντρευτεί στο Πληκάτι και είχε πρίει έναν γεροντάκο συγγενή νομίζω κάποιου Τέγου που επιζεί ακόμη εκεί. Είχε κουτσομάθει ή καιμένη και τα αρβανίτικα και τα μιλούσε ανάκατα με τα Ελληνικά. Κάποτε που είχε έρθει στη Βούρμπιανη και τη ρώτησε ο μακαρίτης Παπαβασίλης ο γειτονάς της, άν είχε βιο και ζωντανά στο Πληκάτι, απάντησε.

— Μωρέ παππά μωρέ πρίφτη, έ κίσιμ (είχαμε)δέκα ζευγάρια κόττες εδέ (αλλά) αυγά ίτσ' κανένα.

Τέλος, σχολιάζοντας οι γυναίκες τα του γάμου της Τσιάντας, ανάφεραν και το ότι δεν είχε παιδιά, και για ποιό λόγο δεν έκανε.

— με τι να κάμει, είπε κάποια από την παρέα, ο άντρας της ήταν χαντούμης (ανίκανος - ενούχος), δεν είχ' εργαλεία.

Πετάζεται τότε η Λιωνίδα του Βενέτη - Πολίτη (η πρώτη), που μισοκοιμισμένη δεν είχε παρακολουθήσει από την αρχή την ιστορία αλλά είχε αρπάξει το αυτί της μόνο τις τελευταίες λέξεις «δεν είχ' εργαλεία» και που νόμισε πως κάποιος φουκαράς μάστορας έχασε το μεροκαματό του επειδή δεν είχε εργαλεία και λέει.

— Και δεν έρχουνταν να πάρει τα εργαλεία του Λιωνίδα μου;

— Τάδινες μωρ' τάδινες;

Ρώτησαν οι άλλες που δεν είχαν καταλάβει πως η Λιωνίδα μισοκοιμόταν.

— Και γιατί δεν τάδινα, τι θα πάθαιναν;

Κού, κου, κου, αντήχησαν τότε τα γέλια γύρω από το νεκρό παλληκάρι όπου νωρίτερα ακουγόταν το μοιρολόγι.

Χαμογέλασε ως και η δύστυχη, Αλέξαινα η μάνα του πεθαμένου. Αλλά ευθύς συνήλθε και τους λέει.

— Τι μου κάνεταν μωρές κουρούνες, πάεινε στ' εμένα να γελάσω με το λεβέντη ξαπλωμένον μπροστά μου;

Και ξανάρχισε το μοιρολόγι αναγκάζοντας και τις άλλες να

την ακολουθήσουν· ενώ κάποια απ' αυτές εξηγούσε χαμηλόφωνα στην αποσβολωμένη και απορεμένη Λιωνίδαίνα τι ακριβώς είχε συμβή και για ποιό λόγο είχαν γελάσει.

Γιάννη Γκαμπότσης

Ο Γιάννης Γκαμπότσης είχε το σπίτι του στον Αηπόστολο μαχαλά πίσω προς το λάκκο στην ομώνυμη τοποθεσία. Τον λέγανε και Γκαμποτσιάραγα γιατί ήταν ψηλός μαυριδερός και αγριωπός σαν Τούρκος.

Κάποτε που ερχόταν από το ταξίδι του, έφτασε πολύ αργά, τα μεσάνυχτα στο σπίτι του και βρήκε τη γυναίκα και τις θυγατέρες του (παιδιά αρσενικά δεν είχε) να κοιμούνται. Χτυπάει τη θύρα, βροντάει ξαναχτυπάει, φωνάζει ξαναφωνάζει· πουθενά ν' ακούσουν και να σηκωθούν να του ανοίξουν. Οι νοικοκυρές κοιμόταν του καλού καιρού σαν πεθαμένες.

Τέλος πάντων, σαν είδε κι' απόειδε ο άνθρωπος, σκαρφάλωσε από κάποιο παράθυρο ή θυροπούλα και μπήκε μέσα και άναψε φέξη. Δεν τους μίλησε τότε καθόλου, ούτε τις ξύπνησε.

Τράβηξε πρώτα εκεί που έβαζαν τ' αυγά, πήρε πέντ' έξη, και τα τηγάνισε κι' έφαγε. Έβγαλε και κρασί από το βαένι και ρούφηξε· και κατόπι πήρε μια λούρα (βέργα) καλή, και άρχισε μ' αυτή τις κοιμισμένες. Βάπ', βούπ. Αλαφιασμένες και ανατρομαγμένες πατάχτηκαν οι φτωχές από τον ύπνο, και σαν γνώρισαν το νοικοκύρη τους άρχισαν να τον παρακαλούν να τες συγχωρήση και να τες λυπηθεί. «Δυο ώρες χτυπώ και φωνάζω τους λέει ο Γιάννης Γκαμπότσης, Τι σόϊ ύπνος είν' αυτός; Αν ήταν ένας ξένος θα σας σήκωνε ολόκληρο το σπίτι και το βιό σας, και θα σας έκαμνε κι εσάς ότι κι αν ήθελε»....

Και τους τις έβρεξε αρκετά ώσπου ξεθύμανε.

Μου μυρίζει τσιγαρίλες.

Κάποτε οι σαρσαδίτισσες κόβαν ξύλα στο Μαυρορούμανο.

— Μωρέ γυναίκες, σάμα τι μου μυρίζει τσιγαρίλες (μυρωδιά από τσιγάρο), τους λέει η Λένη η Τόλαινα του Κακαβά.

Και τότε ακούγεται μια φωνή μέσα από τις πυκνές οξυές.

— Κι εμένα μου μυρίζει (εδώ πρόσθεσε μια πολύ σόκιν λέξη).

Ήταν κλέφτες κρυμμένοι μέσα στο λόγγο. Έφυγαν μαρούκοτες κι ακόμα φεύγουν οι γυναίκες.

Κώτσιο Αλεύρης

Ξένος, γαμπρός από το Λούψικο στη Βούρμπιανη ήταν ο Κώτσιος ο άντρας της Ματούλως του Νταβέλου. Ήταν όμως κάλτσα του διαβόλου. Αστείος, χωρατατζής, αλλά και ξαφριστής πρώτης τάξεως.

Το παρατσούκλι Αλεύρης τόχε αποκτήσει από το εξής επεισόδιο. Ένα χειμώνα που είχε στρωθεί το χιόνι για καλά έξω και ο Κώτσιος δεν είχε καρβέλι, τρύπωσε μια γύχτα στο κατώγι του γέρο- Δημήτρη Θάνου του γειτονά του, και φορτώθηκε ένα σακκί αλεύρι από τ' αμπάρι του. Μ' όλο που φρόντισε να ποδέσει τα τσαρούχια του ανάποδα, οι νοικοκυρταί κατάλαβαν το κόλπο του, και ακολουθώντας τα ίχνη του στο χιόνι πήγαν στο σπίτι του και τον έπιασαν γνωρίζοντας και το σακκί τους. Έτσι λοιπόν του κόλλησε το παρατσούκλι Κώτσιο Αλεύρης, κι' έμεινε γνωστός μ' αυτό ώσπου πέθανε.

Έχει κι άλλα ανέκδοτα ο Κώτσιος, αλλά δυστυχώς μόνον το ακόλουθο γνωρίζομε ακόμη.

Ο Κώτσιος έκαμνε κάποτε και τον ψευτοκερατζή, και κατέβαινε στην Κόνιτσα και στα Γιάννενα.

Ένα βράδυ λοιπόν που ξενυχτούσαν μαζί με το Μάνθο Βλάχο, με τον Τσιαμένο και άλλους στη Βράνιστα στο χάνι του Τόλη του Χαντζή, αυτός ο τελευταίος τους παινούσε εξαιρετικά την καλή ράτσα των προβάτων του.

— Έχω πρόβατα απασήμαδα που λέτε, από ένα κι ένα, τους έλεγε.

— Έτσι που μας τα παινάς μας βάνεις στον πειρασμό να σου

την ακολουθήσουν· ενώ κάποια απ' αυτές εξηγούσε χαμηλόφωνα στην αποσβολωμένη και απορεμένη Λιωνίδαίνα τι ακριβώς είχε συμβή και για ποιό λόγο είχαν γελάσει.

Γιάννη Γκαμπότσης

Ο Γιάννης Γκαμπότσης είχε το σπίτι του στον Αηπόστολο μαχαλά πίσω προς το λάκκο στην ομώνυμη τοποθεσία. Τον λέγανε και Γκαμποτσιάραγα γιατί ήταν ψηλός μαυριδερός και αγριωπός σαν Τούρκος.

Κάποτε που ερχόταν από το ταξίδι του, έφτασε πολύ αργά, τα μεσάνυχτα στο σπίτι του και βρήκε τη γυναίκα και τις θυγατέρες του (παιδιά αρσενικά δεν είχε) να κοιμούνται. Χτυπάει τη θύρα, βροντάει ξαναχτυπάει, φωνάζει ξαναφωνάζει· πουθενά ν' ακούσουν και να σηκωθούν να του ανοίξουν. Οι νοικοκυρές κοιμόταν του καλού καιρού σαν πεθαμένες.

Τέλος πάντων, σαν είδε κι' απόειδε ο άνθρωπος, σκαρφάλωσε από κάποιο παράθυρο ή θυροπούλα και μπήκε μέσα και άναψε φέξη. Δεν τους μίλησε τότε καθόλου, ούτε τις ξύπνησε.

Τράβηξε πρώτα εκεί που έβαζαν τ' αυγά, πήρε πέντ' έξη, και τα τηγάνισε κι' έφαγε. Έβγαλε και κρασί από το βαένι και ρούφηξε· και κατόπι πήρε μια λούρα (βέργα) καλή, και άρχισε μ' αυτή τις κοιμισμένες. Βάπ', βούπ. Αλαφιασμένες και ανατρομαγμένες πατάχτηκαν οι φτωχές από τον ύπνο, και σαν γνώρισαν το νοικοκύρη τους άρχισαν να τον παρακαλούν να τες συγχωρήση και να τες λυπηθεί. «Δυο ώρες χτυπώ και φωνάζω τους λέει ο Γιάννης Γκαμπότσης, Τι σοί ύπνος είν' αυτός; Αν ήταν ένας ξένος θα σας σήκωνε ολόκληρο το σπίτι και το βió σας, και θα σας έκαμνε κι εσάς ότι κι αν ήθελε»....

Και τους τις έβρεξε αρκετά ώσπου ξεθύμανε.

Μου μυρίζει τσιγαρίλες.

Κάποτε οι σαρσαδίτισσες κόβαν ξύλα στο Μαυρορούμανο.

— Μωρέ γυναίκες, σάμα τι μου μυρίζει τσιγαρίλες (μυρωδιά από τσιγάρο), τους λέει η Λένη η Τόλαινα του Κακαβά.

Και τότε ακούγεται μια φωνή μέσα από τις πυκνές οξυές.

— Κι εμένα μου μυρίζει (εδώ πρόσθεσε μια πολύ σόκιν λέξη).

Ήταν κλέφτες κρυμμένοι μέσα στο λόγγο. Έφυγαν μαρούκοτες κι ακόμα φεύγουν οι γυναίκες.

Κώτσιο Αλεύρης

Ξένος, γαμπρός από το Λούψικο στη Βούρμπιανη ήταν ο Κώτσιος ο άντρας της Ματούλως του Νταβέλου. Ήταν όμως κάλτσα του διαβόλου. Αστείος, χωρατατζής, αλλά και εξοριστής πρώτης τάξεως.

Το παρατσούκλι Αλεύρης τόχε αποκτήσει από το εξής επεισόδιο. Ένα χειμώνα που είχε στρωθεί το χιονι για καλά έξω και ο Κώτσιος δεν είχε καρβέλι, τρύπωσε μια γύχτα στο κατώγι του γέρο- Δημήτρη Θάνου του γειτονά του, και φορτώθηκε ένα σακκί αλεύρι από τ' αμπάρι του. Μ' όλο που φρόντισε να ποδέσει τα τσαρούχια του ανάποδα, οι νοικοκυραιοι κατάλαβαν το κόλπο του, και ακολουθώντας τα ίχνη του στο χιονι πήγαν στο σπίτι του και τον έπιασαν γνωρίζοντας και το σακκί τους. Έτσι λοιπόν του κόλλησε το παρατσούκλι Κώτσιο Αλεύρης, κι' έμεινε γνωστός μ' αυτό ώσπου πέθανε.

Έχει κι άλλα ανέκδοτα ο Κώτσιος, αλλά δυστυχώς μόνον το ακόλουθο γνωρίζομε ακόμη.

Ο Κώτσιος έκαμνε κάποτε και τον ψευτοκερατζή, και κατέβαινε στην Κόνιτσα και στα Γιάννενα.

Ένα βράδυ λοιπόν που ξενυχτούσαν μαζί με το Μάνθο Βλάχο, με τον Τσιαμένο και άλλους στη Βράνιστα στο χάνι του Τόλη του Χαντζή, αυτός ο τελευταίος τους παινούσε εξαιρετικά την καλή ράτσα των προβάτων του.

— Έχω πρόβατα απασήμαδα που λέτε, από ένα κι ένα, τους έλεγε.

— Έτσι που μας τα παινάς μας βάνεις στον πειρασμό να σου

κλέψομε κανένα, του λέει ο Κώτσιο Αλεύρης.

«Που μπορείτε να μπήτε κολαΐ στο μαντρί μου. Στη θύρα έχω κλειδωνιά καινούργια που την ήφερα απ' τη Βλαχιά οι τοιχοι είναι ψηλοί κοντά δυο μπόγια, και μέσα έχω τη σκύλλα μου την κολοβή που είναι θεριό μοναχό και σας ξεσκίζει και σας κάμ' κομμάτια».

— Ότι κι αν έχεις εγώ μπαίνω του κάνει ο Κώτσιος με πεποίθηση.

— Πολλά μας τα λες.

— Μπαίν' ετούτος, είναι διάολος έκανε κι ο Μάνθο Βλάχος.

— Άν του βαστάει ο κ...άς μπεί.

— Μωρέ μπαίνει σου λέω, κι εγώ ακόμα μπαίνω, επανέλαβε ο Μάνθος.

— Χριστέ και Κύριε! μας πως θα μπή, σταυροκοπήθηκε ο Χαντζής.

— Βάνεις στοίχημα; έκανε ο Κώτσιος.

— Βάνω αποκρίθηκε ο Τόλης.

— Άμα μπώ και πάρω έν' αρνί, θα τ' αφήσεις να το βάλωμ' απόψ' εδώγια στο σουβλί;

— Άν δε σε ξεσκίς' η σκύλλα χαρισμά σου.

— Μη σε μελ' εσένα τι θα κάμω εγώ με τη σκύλλα.

— Όχι και να μου τη σκοτώσης με κανένα μαχαίρι, εγώ την τηράω σαν τα μάτια μου.

— Όχι, ούτε καν θα την πειράξω, είσαι σύμφωνος;

— Είμαι.

— Μπέσα για μπέσα.

— Ναι, μπέσα για μπέσα.

— Είστε μαρτύροι, είπε ο Κώτσιος γυρίζοντας προς τους άλλους πελάτες του χανιού.

— Είμαστε.

Πήρε την κάπα του Μάνθου ο Κώτσιο Αλεύρης, προμηθεύτηκε και μια τριχιά, και γυρίζοντας προς τους άλλους:

— Έλα Μάνθο κι εσύ να με βοηθήσεις λίγο, είπε, κι εσύ Αλέξη (στον Τσιαμένο).

Ο Μάνθος κι ο Αλέξης σηκώθηκαν πρόθυμοι, και έξω στο σκοτάδι τους εξήγησε το σχέδιο του.

Ο Τόλης ο Χαντζής και οι άλλοι τους ακολούθησαν περίεργοι.

Τον Τσιαμένο ο Κώτσιος τον έβαλε έξω από τη μάντρα, και τους βοήθησε και σκαρφάλωσαν αυτός με το Μάνθο απάνω.

Μόλις τους αντιλήφθηκε η σκύλλα από μέσα, άρχισε να γαυγίζει και να χύνεται κατ' επάνω τους.

— Θα τους ξεσκίσει, κάντε γούστο, είπε ο Χαντζής.

Ενώ οι άλλοι παρακολοθούσαν, ο Κώτσιο Αλεύρης έβαλε το Μάνθο από τη μια μεριά να προκαλεί τη σκύλλα, κι αυτός από την άλλη πήδηξε μέσα στο μαντρί.

Σαν θεριό όμως όρμησε εκείνη κατ' επάνω του· αλλ' αυτός την υποδέχτηκε κρατώντας την κάπα ανοιγμένη με τα δυο του χέρια, και με μια κίνηση επιδέξια την τύλιξε μέσα σ' αυτή και την κουλούριασε καλά. Κατόπι την έδεσε με την τριχιά και την έκανε σωστό μπόγο, ενώ μάταια ούρλιαζε και προσπαθούσε να απελευθερωθεί. Η δε κάπα ήταν καινούργια και γερή, και δεν κινδύνευε καθόλου να σχιστεί από τα νύχια ή τα δόντια της.

Αφού σιγούρεψε με τα χεράκια του τον κέρβερο του μαντριού ο Κώτσιος διάλεξε με την ησυχία του ένα καλό - καλό αρνι, και σηκωνοντάς τόδωσε στο Μάνθο που περίμενε στην κορυφή της μάντρας.

στο μεταξύ ο χαντζής ακούγοντας τη σκύλλα του να ουρλιάζει παραπονεμένα, άρχισε να φωνάζει.

— Κώτσιο! ωρέ Κώτσιο, τι μόκανες το σκυλί, μη μου το μαχαίρωσες;

— Όχι μη φοβάσαι, το φάσκωσε.

Του αποκρίθηκε ο Μάνθος ενώ παράδινε το μανάρι στα χέρια του Τσιαμένου που περίμενε απ' έξω.

Σε λίγο φάνηκε και ο Κώτσιος ψηλά στη μάντρα, και κατόπι πήδησαν και οι δυο κάτω.

Ο Χαντζης δεν πίστευε στα μάτια του βλέποντας έξω το καλύτερο μανάρι του.

— Αμάν ωρέ Κώτσιο! του λέει, πως τα κατάφερες;

— Έμπα πρώτα μέσα να ξεφασκιώσης τη σκύλλα σου και να φέρεις

την κάπα και την τριχιά και κατόπι τα λέμε.

— Μη σφάξετε το μανάρι όσο να γυρίσω.

— Όχι, σε καρτερούμε.

Πήρε φέξη, ο Χαντζής ξεκλείδωσε την περίφημη ρουμανική κλειδαριά του, και έμεινε αποσβολωμένος από το θέαμα που αντίκρυσε. Η σκύλλα του η κολοβή η φοβερή και τρομερή που τη σκιαζόταν όλος ο κόσμος γαύγιζε και ούρλιαζε λυπητερά και κυλιόταν τυλιγμένη και δεμένη μέσα στηνκάπα.

Την έλυσε όσο πιο γρήγορα μπορούσε, τη χαίδεψε για να της δώσει θάρρος που είχε κιοτέψει, και κατόπι παίρνοντας την κάπα και την τριχιά ξαναγύρισε στην αίθουσα του χανιού του όπου ο Κώτσιος διηγόταν και οι άλλοι σχολίαζαν γελώντας το γεγονός.

— Έωρέ Κώτσιο! δεν το πίστευα ποτές να κάμης τέτοιο πράγμα, σωστός δαίμονας, σωστός σατανάς είσαι, του είπε.

Και μολόγησε κατόπι πως βρήκε τη σκύλλα του δεμένη όπως δένουν οι βλάχοι ταντέγκια τους σαν ανηφορίζουν για τα βουνά ή κατεβαίνουν για τα χειμάδια. Κατόπι η κουβέντα ήρθε στο μανάρι.

— Τώρα είναι δικό μας, θα το ψήσωμε, είπε ο Κώτσιος.

— Αν θέλετε αφήστε το και σας βάνω όσο κρασί θέλετε και ότι μεζέδια έχει το χάνι, παρακάλεσε ο Χαντζής.

— Ας του τ' αφήκωμε, είπε ο Μάνθος.

— Τι λιές! του αποκρίνεται ο Κώτσιος που σχεδιάζε να πάει ψήμα και στο χωριό να φάν'η γυναίκα και τα γκτουτζιουβέλια του· το κερδισάμαν με το σπαθί μας, να το σφάξωμε.

— Δικό σας είναι, είπε ο Χαντζής, αλλά αν θέλετε αφήστε το θα μου γιένη η καλλύτερη προβατίνα.

— Κρίμα, είναι ας τ' αφήκωμε ξαναείπε ο Μάνθος.

— Κρίμα, πρόστεσε κι ο Τσιαμένος.

Βλέποντας τους άλλους να επιμένουν υποχώρησε και ο Κώτσιος και αρκέστηκαν στους μαζέδες και στο κρασί.

Στον πόλεμο του 1912 ο Κώτσιο Αλεύρης είχε πάει μαζί με άλλους Βουρμπιανίτες προς τη Μακεδονία που είχε απελευθερωθεί νωρίτερα για να προμηθευτούν όπλα. Εκεί βρήκαν έρημα τα τούρκικα

σπίτια και έκαναν και πλιάτσικο.

Οι μεν άλλοι γύρισαν την άλλη μέρα. Αλλά ο Κώτσιος κάθησε τρείς - τέσσερις μέρες μη ξέροντας τι λάφυρα να πρωτοδιαλέξη, και γύρισε καταφορτωμένος.

Πάπος με πάπον

Στο ίδιο χάνι της Βράνιστας πάλι, έλαχαν κάποτε ο Κολούσης ο Μάτσακας νεοφώτιστος κερατζής από τη Βούρμπιανη, και ο Νιός απ' το Λισκάτσι παληός και πασίγνωστος αγωγιάτης.

— Δεν παίζουμε μια κολτσίνα ωρέ Μάτσακα για να περάσουμε τηνώρα, του πρότεινε ο Νιός να παίξουμε σε δυο τρείς οκάδες κρασί και να το πιούμε με την παρέα.

— Δεν παραξέρω χαρτιά, δεν έπαιξα ποτές μου, του απαντάει με το γνωστό αινιγματικό του ύφος ο Μάτσακας.

— Έ, όσο ξέρεις.

— Τι θα πει όσο ξέρω.

— Έλα και θα σου δείχνω κι εγώ επέμενε ο Νιός.

— Έ, άϊντε ας μη σου χαλάσω το χατήρι, συγκατατέθηκε δισταχτικά ο Μάτσακας.

— Χαντζή φέρε μας μια κολτσίνα, και βάλε και τρείς οκάδες κρασί στην παρέα μας, πρόσταξε ο Νιός πού είχε μυριστεί....κελεπούρι.

Άρχισαν να παίζουν και ο Μάτσακας παράσταινε τον εντελώς ατζαμή.

Έδειχνε τα χαρτιά του (όταν φυσικά έπιαναν) και ρωτούσε.

— Τούτο με κείνο παίρνούνται;

— Ναι, παίρνουνται, πάρτο.

Πολλές φορές ο Μάτσακας προσποιούνταν πως ήθελε να πάρει το φάντη με το ρήγα ή τη ντάμα κ.τ.λ. και ο Νιός τον εμπόδιζε.

— Αυτά δεν παίρνουνται του έλεγε.

— Καλά πάπος με πάπον δεν παίρνονται;

— Παίρνουνται, αλλά με τον όμοιο του, όχι μ' ότι πάπον νάειναι.

— Ε, καλά, πάπος με πάπον, έλεγε ο Μάτσακας και συνέχιζε το παιχνίδι του παριστάνοντας τον ατζαμή.

Και στο τέλος όταν βγήκε πρώτος, ο Νιός πήγε να σκάση απ' το κακό του.

— Έλα να παίξωμε και μια ξερή σε άλλες τρεις οκάδες, του ξαναπρότεινε.

— Άς γιένη το χατήρι σου απάντησε με το ψευτοκακόμοιρο ύφος του ο Μάτσακας.

Και ξανάρχισαν. Και πάλι ο Κολούσης έκανε πως τα μπέρδευε και ήθελε τάχα να κόψη με το ρήγα ή τη ντάμα.

— Όχι, του έλεγε ο Νιός.

— Μ' καλά, με ότι πάπον (φιγούρα) κι αν έχεις δεν ντα παίρνεις όλα; ρωτούσε αφελέστατα ο άλλος.

— Όχι, μοναχά με το φάντη.

— Έμ' καλά.

Και το φινάλε ήταν να κερδίσει και πάλι ο Μάτσακας.

Ο Νιός δεν κρατιόταν από τη σκασίλα κι από το κακό του.

«Ακούς εκεί! να με πάρει δυό φορές ο ατζιαμής; Να με φάει λάχανο ο παληο - Τσιότσης; (παρατσούκλι των Βουρμπιανιτών)».

Άμ' μώρε κασο - Ζούλφη, (παρατσούκλι των Λισκατσιτών) του λεν οι άλλοι που παίνεις με τρίγια και ρούπι στο γάμο; Για ατζιαμή τον πέρασες το Μάτσακα; αυτός τα ξέρει τα χαρτιά απ' όξω κι ανακατωτά.

Το μανάρι της Γιανακέσιως

Απάνω στου Πατίκα καιστης Ντόβαινας τη γκορτσιά στα Ποριά βοσκούσαν τα κορίτσια τ' Αποστολίτικα τα κατσικία τους.

Ήταν τα Κουσιούλια, τα Τζιλούδια, η Πολχερία του Λιάκου, Φρόσω, του Γιαννακού, και άλλες· και τόχανπιάσειπιο χαμηλά στην τσουκνίδα της Τζιούλντως, για να μην κατεβούν τα κατσικία και πάνε στα χωράφια στην Παρπαδίτσα, και προπάντων στου Νάκου Τσιόλη του Μπραγκαντάνα που φύλαγε σαν κέρβερος το περίφημο χωράφι του, και ήταν ικανός και να σκοτώσει ακόμη με το δίκανό του το ζώο που θα πατούσε μέσα σ' αυτό.

Έπαιζαν και τραγουδούσαν τα κορίτσια, όταν έξαφνα κάποιο

απ' αυτά παρατήρησε καπνό και φωτιά ψηλά στις πέτρες προς τη μεγάλη του Πατίκα τη γκορτσιά.

— Για ιδέστε τσιουπιά! για ιδέστε, τι νάν' εκείνη η φωτιά;

Όλες τους σταμάτησαν και κοιτούσαν παραξενεμένες.

— Δεν πάνομε να ιδούμε; πρότεινε κάποια.

— Πάμε, πάμε, συμφώνησαν και οι άλλες.

Και ξεκίνησαν τον ανήφορο.

Μόλις όμως πλησίασαν αρκετά σταμάτησαν τρομαγμένες. Δυο άντρες..... ολόγυμνοι και μουντζουρωμένοι, κατάμαυροι στα μούτρα σωστοί βουρκολάκοι χοροπηδούσαν απάνω στις πέτρες βγάζοντας άναρθρες κραυγές.

Τρομοκρατημένα τα κορίτσια οπιστοχώρησαν και άρχισαν να μαυλάνε τα κατσίκια τους. Κι' εκείνα λες και καταλάβαν τι συνέβαινε και συγκεντρώθηκαν αμέσως κοντά στις μικρές κυράδες των.

Έφυγαν και όπου φύγη - φύγη για το χωριό.

Αλλά εκεί διαπίστωσαν πως έλειπε κάποιο κατσίκι της Γιαννακέσιως τ'ο πιο παχύτερο μανάρι. Και ξεκίνησαν τώρα μερικές γυναίκες μαζί με δυο τρία από τα κορίτσια τους να πάνε να το βρούν.

Σαν έφτασαν όμως στου Πατίκα τη γκορτσιά τι να ιδούν!

Όσο κι άν ήταν σκορπισμένη η φωτιά, φαινόταν ακόμα τα ίχνη από την ψησταριά, και πιο πέρα πεταγμένα μέσα στις πέτρες ήβραν και το σουβλί και τις φούρκες. Ήταν φανερό πως το μανάρι είχε γίνει ψήμα.

Αργότερα μαθεύτηκε (τους είδαν άλλοι περαστικοί) πως αυτοί που τόχαν αρπάξει και σουβλίσει, και είχαν τρομοκρατήσει και τα κορίτσια για να μην πλησιάσουν χοροπηδώντας ολόγυμνοι σαν φαντάσματα, ήταν οι από χρόνια τώρα μακαρίτες Γ. Σ. και Ανδρ. Κ.

Ένα ανέκδοτο του Γιαννούλη Σκούφια

Ο Γιαννούλη Σκούφιας, κληρονόμος του σπητιού του Παπαγιώργη Τσουντζου και παπούς του Βασίλη Σκούφια, ήταν ένας καλός πρωτομάστορας αλλά αγαπούσε λίγο το κρασί και γλυκοκοίταζε τις γυναίκες.

Επί Τουρκίας είχε κάνει αρκετά χρόνια μουχτάρης (Πρόεδρος) του χωριού, και καλά τα βόλευε με τους χωριανούς αλλά στους Τούρκους δεν παρέδινε ποτέ καθαρούς λογαριασμούς.

Τούστελνε και του ξανάστελνε διαταγές ο Καϊμακάμης (υποδιοικητής) από το Λεσκοβίκι όπου υπαγόταν τότε το χωριό μας, να πάει εκεί μαζί με τα δευτέρια του για να τα επιθεωρήσει, αλλά ο Γιαννούλης πότε με τη μια πρόφαση και πότε με την άλλη το ανέβαλλε συνεχώς. Στους δε ζαπτιέδες (τούρκους χωροφύλακες) που του έφερναν τους τεσκερέδες έδινε από κανένα φιλοδώρημα, τους έκαμνε και το τραπέζι, και όταν έφευγαν τους έλεγε να πουν στον Καϊμακάμ' εφέντη μια πως ήταν άρρωστος, μια πως τον ήβρε κάποιο φανταστικό ατύχημα, και άλλα παρόμοια.

Και τα βόλεψε έτσι αρκετόν καιρό. Αλλά στο τέλος ο Καϊμακάμης, βλέποντας πως τον περίπαιζε έστειλε δυο τρεις ζαπτιέδες με την εντολή να τον πάνε οπωσδήποτε συνοδεία μαζί με τα δευτέρια του στο Λεσκοβίκι.

Τους περιποιήθηκε κι αυτούς ο Γιαννούλης και τους φιλοδώρησε, αλλά στο τέλος του δήλωσαν πως ήταν αδύνατο να πάνε στον Καϊμακάμη δίχως αυτόν. Είχαν αυστηρή διαταγή να τον πάνε συνοδεία αντάμα με τα δευτέρια του.

Θέλοντας και μη τώρα ο μουχτάρης αναγκάστηκε να μαζέψη τα δευτέρια και τα καταστιχά του μέσα σ' έναν τροβά, που τον πέρασε στον ώμο του και ακουλούθησε τους ζαπτιέδες.

Καθώς βάδιζε όμως πηγαίνοντας για το Λεσκοβίκι, βασάνιζε και παίδευε συνεχώς το μυαλό του για να βρη με τι τρόπο θα γλύτωνε από τον Καϊμακάμη όταν αυτός θα ανακάλυπτε πως οι λογαριασμοί που θα του παρουσίαζε ήταν μπερδεμένοι και φιαστοί.

Και δεν άργησε να τον βρεί. Καθώς περνούσαν το χείμαρο βαθύλακκο ή Μάυρο λάκκο που είναι στα σύνορα του χωριού Ισβόρου (νύν Αμάραντος), κάνει τάχα πως γλυστράει ο πονηρός Γιαννούλης, και πέφτει μέσα στο λάκκο, αδειάζοντας με τρόπο και τον τροβά με τα χαρτιά μέσα στο νερό που αρχίζει να τα παρασέρνει τον κατήφορο.

Ενώ ο μουχτάρης σηκώνεται μισοβρεγμένος, οι ζαπτιέδες

τρέχουν και κυνηγούν τα δευτέρια που τα μαζεύει ο χείμαρος. Και κατόρθωσαν μεν να τα βρούν όλα, αλλά μουσκεμένα και σε κακή κατάσταση.

Όταν έφτασαν στο Λεσκοβίκι και τα παρέλαβαν ο Καϊμακάμης και οι γραμματικοί του, στάθηκε αδύνατο να τα διαβάσουν και να τα ξεδιαλέξουν γιατί τα γράμματα είχαν μουντζουρωθεί και είχαν γίνει ένα πράμα πέρα για πέρα από το νερό.

— Καλά ωρέ μουχτάρη, πως τα κατάφερες έτσι; τον ρωτάει ο Καϊμακάμης.

— Χατά εφέντη μου, χατάς (ατύχημα) έγινε, μήνα και τόθελα;-

Κατάλαβε ο Καϊμακάμης περί τίνος επρόκειτο. Αλλά πιθανόν από κασλωσύνη του, ή και με τη μεσολάβηση κανενός από τους μπέηδες φίλους του Γιαννούλη που σαν πρωτομάστορας είχε δουλέψει στα σαράγια τους, δεν τον τιμώρησε. Αρκέστηκε μόνο να τον απολύση αφαιρώντας του το αξίωμα του Μουχτάρη.

Οι ιδιοτροπίες του Λιόλη Πανταζή

Ο γέρο Λιόλης Πανταζή Χρήστου ο γεννάρχης των απάνω Λιολαίων ήταν πολύ γκριτζιάλαβος ιδιότροπος και χουρσούζης άνθρωπος, όπως μολογούσε η γιαγιά μου η Στεφανήγαινα, και δεν έτρωγε ποτέ ψωμί ειρηνικό με τα παιδιά του και τις τρεις νυφάδες του την Νικόλαινα, τη Δημήτραινα, και τη Χρηστοβιά.

Ότι σοϊ φαγητό κι άν εφτιαναν δεν τον άρεζε, τα σκουτιά του ποτέ δεν έλεγε πως του τάπλυναν και τα μπάλωσαν καλά, στη δουλειά ήταν τεμπέλες και χίλια δυό άλλα σοφίζονταν για να τες μαλώνει και να τες κατηγοράη.

Επειδή ήταν γνωστός γρινιάρης οι Χασάπηδες ή και άλλοι χωριανοί στα αργαστήρια, όταν τον έβλεπαν να αγοράζει κρέας «άειντε, με γκρίνια να το φας πάπο» του έλεγαν.

Και επειδή πάλι αγαπούσε πολύ τον ταμπάκο που οι Τούρκοι τον έλεγαν «τουτούν» του είχαν κολλήσει και το παρατσούκλι «Τουτούνης» που το είχαν και τα εγγόνια του ακόμη.

Στα νειάτα του ο Λιόλης «Γιώργης» εκτός από χτίστης ήταν και μυλωνάς, και είχε το μύλο του στη μεγάλη πέτρα κάτω απ' τα μπατάνια στην περιοχή της Βαρβάρας. Σαν γέρασε όμως τον είχε παρατήσει και ζούσε με τα γρόσια που του έστελναν τα τρία του παιδιά ο Νικόλας, ο Δημήτρης κι ο Χρήστος που ταξίδευαν στα Γιάννενα.

Τις νυφάδες του όμως τις τυραννούσε. Κι εκείνες οι κακόμοιρες, μη θέλοντας να δείξουν ανυπακοή και να τις κατακρένουν ο κόσμος, υπόφερναν όλα τα καμωματά του.

Μια φορά έστειλε από τα μεσάνυχτα τη Δημήτραϊνα στο μύλο του Τσουρτσούληστην ποταμιά με το μουλάρι, για να πάει νωρίς να προφτάσει για ν' αλέσει πρώτη.

— Μα είναι μεσάνυχτ' ακόμ' αφέντη, που να πάω για γυναίκα ολομόναχη; του κλαίγονταν εκείνη.

— Τσακίσου γλήγορα και μη τσιμποτάς δε γλιέπεις που κοντεύει να χαράξει;

Και πήγε. Αλλά το τι τραβήξε η δόλια δεν μολογιέται. Της βήκαν ομπροστά οι οξωτικές με φέξες και με δαδιά, κι αυτή έλεγε μη πάνουν κόσμος για το Ντέντσικο για δαδί και τους φώναζε να την καϊτερέσουν, κι εκείνες της απλογιούνταν, «Έλα, έλα». Αλλά πουθενά να τες φτάσει.

Σαν σώθηκε στο μύλο και δεν ήβρε το μυλωνά, καινούργιοι φόβοι και λαχτάρες. Οι καλότυχες (εξωτικές) απ' οχπάν από το σκέμπι την πέτρωσαν με τα τρόχαλα και τα λιθάρια. Ξεφόρτωσε το μουλάρι τρέμοντας, τόδεσε γερά από την κερκέλα της πόρτας για να μη της φύγη, και ξημέρωσε οπκατ' από την κοιλιά του έχοντας για πρόχωμα το καϊμένο το ζωο και τα σακκιά, και κάνοντας συνέχεια το σταυρό της και μουρμουρίζοντας ότι προσευχές ήξερε· ώσπου πήγ' ο μυλωνάς το πρωϊ και την ήβρε μισοπεθαμέν' από το φόβο κι από τη λαχτάρα της.

Το τι δεν του φώναζε τότε του πεθερού. «Μωρ' αχάλαγε, μωρ' αμπανόζη, που μ' έστελνες που να μη τσιμπήσ' η γης πο ταύτον» δηλαδή να μη λυώση, και άλλα. Αλλ' αυτός αγρόν αγόρασε.

Άλλη φορά πάλιε τες γκρίνιαζε, κι έφυγαν μαρούκοτες και

βιαστικές για να χωράφι. Αλλ' από τη σιαστισμάρα τους, αντί να πάρουν τον τροβά με το ψωμί και το λιτό προσφάγι τους κοντά τους, πήραν τον τροβά του πάπου πούχε μέσα τα τενεκέδια με τον νταμπάκο.

Κάθονται το γιόμα για να φαν, ανοίγουν τον τροβά, τι να ιδούν! τενεκέδια -----

Απομείναν όλη την ημέρα νηστικές. Και σαν να μην έφτανε αυτό, όταν γύρισαν το βράδι βρίσκουν και την πόρτα του σπιτιού κλεισμένη από τον πεθερό που είχε λυσάξει από το γινάτι του γιατί τον είχαν αφήσει χωρίς τον αγαπημένο του νταμπάκο, και τον είχαν αναγκάσει, να κατεβεί επί τούτο στ' αργαστήρια για ν' αγοράσει.

Αρχινούν τα παρακάλια και τα κλάματα, του δίνουν και τον τροβά με το νταμπάκο του από το παραθύρι για να τον καλαπιάσουν, δέρουν - παίρνουν· πουθενά να τους ανοίξ' ο δαιμονισμένος.

Τότες η Δημήτραινα που ήταν πιά άξια και δυνατή και επιτήδεια καβαλαρών' από την κυδωνιά από πίσω, χώνετ' από ένα ψηλό παράθυρο χωρίς να καταλάβη τίποτε ο χουρσουζης ο πεθερός της που ήταν από την άλλη μεριά του σπιτιού, και παίρνει δυό καρβέλια ψωμί και προσφάϊ. Και ξημέρωσαν μ' αυτά έξω στο πλυσταριό ώσπου του πέρασε του ζευζέκη του γέροντα την άλλη μέρα και τους άνοιξε.

Κάποτε που έβαλαν τους ραφτάδες να φιάσουν μία φλοκάτα της Δημήτραινας, παίρνει ο γέροντας μια χιλιοτρυπημένη παληοφλοκάτα που την έριχναν για σιαγκαμπένη στη ράχη των μουλαριών για να μη κρυώνουν, τη φοράει και παρουσιάζεται εκεί.

— Για ιδέστε παιδιά, λέει στους ραφτάδες, πως μ' έχουν ντυμένον.

και αναγκάστηκε η καψό - Δημήτραινα ν' απομείνη χωρίς φλοκάτα, και την έφιασαν για το γέροντα που κατόπι σαν την φόρεσε περιγελούσε την νύφη του.

— Μούθειλιες και καινούργια φλοκάτα κοκκινόσυλλο του διαόλου.

Της έλεγε έτσι επειδή ήταν παχουλή και ροδοκόκκινη.

και ένα ακόμη ανέκδοτο του γέρο Λιόλη. Όταν στα 1854 ο

τρομερός τουρκαλβανός λήσταρχος Φέζο Μαρίτσιανης επεχείρησε να πατήσει το γειτονικό σπίτι των πλουσίων Ντονταίων, ο γέρος βρισκόταν σχεδόν στα στερνά του, κατάκοιτος, σωστό κούσιαλο. Οι νυφάδες του τρομαγμένες από τους πυροβολισμούς έτρεμαν, κι αυτός τους έλεγε.

— Μη σκιάζεστε μωρέ κιοτίτσες (δειλές), όσο είμ' εγώ ζουντανός καένασ δε μπατάει στο σπίτι μου.

— Τι γκακή και τη μπικρή σου, του απαντούσαν οι νυφάδες, αυτός δεν είν' άξιος να ταραχτεί από το ντόπο του, μας κάμνει και το παλληκάρι.

Και όμως, ο γέρος τaráχτηκε. Όταν σε λίγο τον κάλεσε στο παράθυρο ο ανεψιός του ο Καραμίτσης ο εχθρός των Ντονταίων, που ο ίδιος είχε φέρει τους κλέφτες, και του ζήτησε ψωμί ο μπάρμπα Λιόλης τόδωσε δυο τρία καρβέλια καθώς και τυρί και ρακή. Αργότερα το χειμώνα ο γέρος πέθανε και ησύχασαν οι νυφάδες του.

Άς ερχόσουν γληγορώτερα για νάτρωγες περ'σότερα

Όλοι οι συνομηλικοί μας και οι ολίγο νεωτεροί μας θυμούνται το σπίτι του Σιούτη δίπλα από την αγορά προς το λάκκο της Μέξιας όπου ήταν κάποτε ταχυδρομικό - τηλεφωνικό γραφείο και τσαγκάρικο του μακαρίτη Νάκου Βλάχου.

Ο παλμός ιδιοκτήτης του σπιτιού αυτού ο Ζήσης Παπαγιάννη Οικονόμου Γκουκέτας που του είχαν κολλήσει το παρατσούκλι «Σιούτης», ήταν πολύ αστείος και ευτράπελος τύπος· αλλά και άριστος τεχνίτης μαραγκός. Έκανε και τον οπλοδιορθωτή, και το ρολογά ακόμη.

Στο αμπέλι του στη στανιά, είχε μια πολύ καλή συκιά που έκαμνε νόστιμα και αρωματικά σύκα. Ένα πρωϊ λοιπόν καθώς πήγε στο αμπέλι του αυτό, τσακώνει απάνω στην περίφημη συκιά του την Τζιούλω τη Γιαννοβιά τη μάνα του Χρηστάκη Τέρτση που τότε τρώγε τα σύκα.

Χωρίς να χάσει καθόλου καιρό, την αρπάζει από το τσιπούνι, την κατεβάζει κάτω, και την αρχινάει στες γκαβές με το δεκανίκι του.

Παρ' κι ετούτη, πάρ' κι εκείνη της έδωσε αρκετές ενώ εκείνη φώναζε.

— Αμάν μώρ' αφέντη δυό μονάχα έφαγα.

Εννοούσε τα σύκα. Αλλά ο γέρο Σιούτης συνεχίζοντας να της ρίχνει χαχαρέτι (ξυλοδαρμό) της έλεγε.

— Τι σου φταίω γώ, ας έρχουσιν γληγορώτερα για νάτρωγες περ' σότερα.....

Στον τόπο Ζηκούλαινα το χορό

Τα παληά χρόνια στο χωριό μας σε κάθε πανηγύρι και επίσημη γιορτή όπως τα Χριστούγεννα, τ' Αη - Βασιλειού, τ' Αφώτα, Αποκριές και Πασχαλόγιορτα, στηνόταν λαϊκοί χοροί όχι μόνον στο σιάδι της Παναγιάς, αλλά και σ' όλους τους μαχαλάδες. Και δεν χορεύαν μόνον οι νέοι και οι νιές και τα παλληκάρια, αλλά και οι γερόντοι και οι γριές.

Σ' ένα τέτοιο γλέντι στο σιάδι στον Αγιάνη, μπήκε στο χορό και ο γέρο Ζήκο Μούσιος.

Και σαν τον έσυρε αυτός έβαλαν και τη γριά του. Εκείνη όμως δίσταζε και δεν ήθελε να τον σύρη. Όταν όμως οι άλλοι συγχορευτές και θεατές, και ο ίδιος ο γεροντάς της επέμειναν, άρχισε κι αυτή να ψευτοκουνάει τα ποδάρια της και να λεί ένα αυτοσχέδιο τραγούδι που απευθυνόταν προς τον άντρα της.

— Δεν μπορώ μώρε Ζήκο, δε μπορώ μωρέ Χουρσούζη.

— Στον τόπο, στον τόπο Ζηκούλαινα το χορό της φώναξαν οι άλλοι.

Και όλη η ομήγυρη ξεκαρδίστηκε στα γέλια. Κάποια στιγμή, καθώς χόρευαν, τα μάτια της γριάς έπεσαν στα ποδάρια του γέροντα της που ήταν παρδαλοφορεμένα, και γυρίζοντας προς τον κόσμο τους λέει.

— Άειντε, άειντε, χορέψτε, και μη κοιτάτε τον πάπο μου πόχ' ένα γοντατάκ' (επιγονάτιο) παληό κι ένα καινούργιο· άν ζήσωμ' ως του χρόνου θα του φιάκω και τ' άλλο.

Καινούργια γέλια ξεκαρδιστικά και τρανταχτά ακολούθησαν τα τελευταία λόγια της γριάς Ζηκούλαινας.

Το Βασιλ'κάκι

Η Βασιλικούλα ή Βασιλ'κάκι, όπως τη φώναζε ο άντρας της καταγόταν από παπαδόσπιτο και είχε πάρει άντρα της κάποιον Ντούρβαρη γειτονά της, που την άφησε και πήγε για μερικά χρόνια στο ταξίδι.

Ομορφούλα αλλά αφελής και απονήρευτη όπως οι περισσότερες γυναίκες της παληάς εκείνης εποχής (εδώ κι εκατόν τόσα χρόνια).

Έπεσε χωρίς να το καταλάβει στα δίχτυα που της έστησε ο μπακάλης ο Πέτρος ο Αρβανίτης, και έγινε αγαπητικιά του.

Όταν γύρισε ο άντρας της από το ταξίδι του και τάμαθε, αποφάσισε να τη χωρίσει. Ήθελε όμως να έχει και την ομολογία της για να είναι εν τάξει με τη συνειδησή του. Και για να της την αποσπάσει μεταχειρίστηκε το ακόλουθο κόλπο. Προσποιήθηκε πως δήθεν την αγαπούσε, και πως ήταν διατεθειμένος να την συγχωρήσει, αρκεί μόνον να του τα έλεγε μόνη της.

— Βασιλ'κάκι μου, της λέει τρυφερά, πες μου την αλήθεια, κι εγώ θα σου φιάσω και ένα φουστάνι λαρσινό.

Το Βασιλάκι όμως δίσταζε.

Μελιστάλαχτος εκείνος συνέχισε.

— Πες μου Βασιλ'κάκι μου και θα σου φιάκω κι ένα τσιπούνι τσιεπαρωτό.

Η Βασιλικούλα άρχισε τώρα να αμφιταλαντεύεται.

Και όταν ο άντρας της της έταξε και φλοκάτα γαϊτανωτή, και κορδέλια (παπούτσια) και μαντήλι γιαννιώτικο, και της υποσχέθηκε ξανά πως θα τη συγχωρούσε και θα την είχε σαν πρώτα και καλλύτερα, του τα μολόγησε όλα, αρχίζοντας από τα πρώτα λόγια και τα φιλιά που είχε αλλάξει με τον αγαπητικό της, και καταλήγοντας ως εκείνα που δεν γράφονται.

Χαζούλα και απονήρευτη πίστεψε πως θα έβρισκε συγχώρη-

ση, και πήδησε από τη χαρά της όταν ο άντρας της της έφιασε όλα εκείνα που της είχε τάξει. Το ότι δεν την είχε συμμαζέψει μέχρι τότε να σμίξουν οι δυο τους σαν αντρόγυνο, δεν την είχε κάνει να υποπτευθεί τίποτα.

«Σαν σου φτιάσω όλη τη φορεσιά που σου έταξα, της έλεγε εκείνος, θα σε πάρω τότε να πάμε στη μάνα σου, κι εκεί ομπροστά σ' αυτή θα μου ζητήσεις συγχώρηση και κατόπι θα σμίξωμε σαν πρώτα και καλλύτερα.

Και την πήγε πραγματικά στη μάνα της στολισμένη με την καινούργια φορεσιά αλλά όχι για να γίνει η συγχώρεση.

Αφού την έβαλε και ομολόγησε κι εκεί με όλη την αφελειά της, το πασίγνωστο άλλωστε σφάλμα της, την παράτησε σύξυλη λέγοντας.

— Πάρτε τη την τσιούπω σας και να σας ζήση.

Και έφυγε πάλι για το ταξίδι του και ούτε ξαναπάτησε στο χωριό.

Η δε' ταλαίπωρη Βασιλικούλα, έφαγε τόσο πολύ ξύλο από τα εξαγριωμένα αδέρφια της, και υπόφερε τόσα μαρτύρια ψυχικά και σωματικά, που ύστερα από λίγον καιρό πέθανε.

Ο Κόνες και η αγαπητικιά του

Εκτός από το Βασιλικάκι και κάποια άλλη παληά Βουρμπιανίτσα και μάνα δασκάλου μάλιστα η Π....τα είχε σιάξει με άλλον Κολωνιάτικη αργαστηριάρη τον Κόνε.

Πήγαινε συχνά στο μαγαζί του, ψώνιζε χωρίς να πληρώνει ποτέ, κι εκείνος την επισκεπτόταν ταχτικά τα βράδια στο σπίτι της και..... κανόνιζαν το λογαριασμό.

Ο Κόνες όμως, φύσει σπαγγοραμμένος όπως είναι συνήθως οι περισσότεροι αρβανίτες, και υστερόβουλος, τα σημειώνει στο δευτέρι του όσα ψώνια της έδινε, και όταν κάποτε, δεν ξέρω από ποιά αιτία, η Π. του έκλεισε της πόρτα της και δεν τον ήθελε πια για αγαπητικό της, εκείνος παρουσίασε τα δευτέρια του και ζητούσε να πληρωθεί.

Η Π. φυσικά δεν του έδινε ούτε παρά, και ο πονηρός αργα-

στηριάρης κατέφυγε στους Τούρκους ζαπτιέδες (χωροφύλακες), και τους πήρε και τράβηξαν μαζί για το σπίτι της.

Που να του ανοίξη όμως η σκληροτράχηλη και δυναμική χήρα. Απάνω από την πόρτα της ήταν ένα παραθύρι, και απ' εκεί μαζί με την αντάξια θυγατέρα της άρχισαν να τον χτυπούνε με τα ραβδιά μην αφηνοντάς τον να κοντοζυγώσει.

— Πω για στάσου ωρέ κυρά, πω για στάσου, της φωνάζει ο Τούρκος τσιαούσης.

— Γιατί να σταθώ, τι γυρεύει στην πόρτα μου;

— Πω παράδες του χρωστάς, και τα χαλεύει το άνθρωπο.

— Δεν του χρεωστώ τίποτα.

Επεμβαίνει τότε ο Κόνες κρατώντας στα χέρια τα δευτέρια του.

— Δεν ψούνιζες ταχτικά στο μαγαζί μου, μόδωκες κανέναν παρά;

Και η Π. που δεν διακρινόταν καθόλου για πρότυπο ηθικής του απαντά.

— Σ' τάχω πλιερωμένα, καλά μούλιεγες, βγάλιε και τα τσιεράπια ακόμα, όταν κοιμούμασταν αντάμα.

Κόκκαλο ο Κόνες· ψύθιρος αποδοκιμασίας από το απρόσκλητο ακροτήριο.

Και ο τούρκος γυρίζοντας προς τον πονηρό μπακάλη.

— Πω άμα το έκεις..... (εδώ πρόσθεσε λέξεις που δεν γράφονται) τότε έκει δίκιο το υναίκα.

Και παίρνοντας τους ζαπτιέδες του έφυγε.

Ο Κόνες τόστριψε κι αυτός καταντροπιασμένος ενώ ξοπίσω του η Π. με την κόρη της κάγγαζαν, και οι παριστάμενοι κινούσαν τα κεφάλια τους με υπονοούμενα.

Όπως να το παν' το κρίση

Ξενοχωρίτισσα από το Πληκάτι ήταν η Γούσιαίνα του Γραμμάτη. Είχε απαρατήσει εκεί τον πρώτο της τον άντρα κάποιον Μητρο και είχε πάρει το Γούσια αλλά στην αρχή συζούσε μαζί του μορό-

ζα και ξεστεφάνωτη.

Γρήγορα όμως έγινε σούσουρο, και κατέληξε η υπόθεση στο Μητροπολιτικό (Επισκοπικό) δικαστήριο, όπου μεταξύ άλλων τη ρώτησαν.

— Ποιόν θέλεις τώρα εσύ από τους δυο, το Μήτρο ή το Γούσια;

— Όπως να τον παν' το κρίση.

— Εσύ ποιόν θέλεις, κι άφησε πως θα το πάνει το κρίση. Εκείνη όμως και στη δεύτερη και στην τρίτη ερώτηση, απαντούσε στερεότυπα και συνεχώς με την αρβανίτικη προσφορά της.

— Όπως να το πάν' το κρίση Δεσπότη' αφέντη.

Και τότε ο Δεσπότης άλλαξε ταχτική.

— Γιατί τον παράτησες το Μήτρο κι έφυγες;

— Μήτρο σκά γκαρβέλ'ς, (δεν έχει ούτε ψωμί) Γούσια χορτάς ψωμής.

Και γυρίζοντας ο Σεβασμιώτατος προς τον παριστάμενο Μήτρο.

«Μωρέ χαντακωμένε, του λέει, ή γυναίκα δεν σου γύρευε ούτε στολίδια ούτε φορέματα, ούτε λούσια, καρβέλι ήθελε. Αφού δεν ήσουν άξιος να τη θρέψεις, με το δίκιο της έφυγε.

Και έδωσε παρευθύς το διαζύγιο, και κοντά σε αυτό και την άδεια για να στεφανωθεί με το Γούσια.

Ο Τσιαμένος και η σφυρίχτρα

Ένας από τους παληούς κερατζήδες (αγωγιάτες) της Βούρμπιανης ήταν και ο Αλέξη Τσιαμένος.

Δεν βαστούσε ποτέ παραπάνω από ένα ή δυό μουλάρια και στα τελευταία χρόνια που είχε γεράσει είχε μια μοναδική μούργκα, που κι αυτή του την είχαν αγοράσει οι χωριανοί κάνοντας έρανο μεταξύ τους, για να βγάξει ένα κομμάτι ψωμί.

Ήταν τύπος αστείος και καλόκαρδος και όλοι τον ήθελαν στην παρέα τους γιατί πάντα κάτι θα εύρισκε να τους διασκεδάσει και να τους κάνει να περάσουν ευχάριστα είτε στο δρόμο την ημέρα

που ταξίδευαν, είτε στα χάνια και στις ταβέρνες ή στους καφενέδες τα βραδάκια.

Κάποτε που ξεκινούσε για τα Γιάννενα του έγιναν φόρτωμα τα παιδιά της γειτονιάς του.

— Μπάρπ' Αλέξη, να μου φέρεις μια σιουρίχτρ' απο τα Γιάννενα.

— Καλά παιδί μου.

— Κι εμένα μπάρμπα

— Κι εσένα.

— Να μου φέρ'ς κι εμένα μια μπάρμπα.

— Εμ, κι εσένα....

Και του παράγγειλαν σχεδόν όλα από μια.

— Θέλω κι εγώ μια μπάρμπα Αλέξη του είπε τέλος ένα παιδί, και πάρε και μια δεκάρα για να μην αλησμονήσης.

Και ο Τσιαμένος βάζοντας τη δεκάρα στην τσέπη του (ήταν ένα τέταρτο του γροσιού) είπε Θυμοσοφικά.

— Απ' όλους που παράγγειλαν, μοναχά εσύ θα σιουρίξεις παιδί μου.

Εννοούσε μ' αυτό, πως τα άλλα παιδιά που είχαν παραγγείλει χωρίς να προπληρώσουν, άδικα θα περίμεναν σφυρίχτρα.

Ο γέρο - Κατσιαμάνης

Όλοι εκείνοι που επρόλαβαν την προπολεμική εποχή και τα χρόνια της κατοχής, πρέπει να θυμούνται τον ασπρομάλη γέροντα με το ψηλό ανάστημα, με το πατροπαράδοτο τσιπούνι, και με το απαραίτητο ταλαγάνι στη ράχη του.

Το σπίτι του σώζεται ακόμα ερειπωμένο απέναντι από την αγορά, αλλά τι στέγη του τη βούλιαξε εφέτος ο βροχερός χειμώνας του 1969 - 70.

Εκεί μέσα ζούσε μαζί με τη γριά του φτωχικά και στερημένα στα στερνά του χρόνια, γιατί δεν είχε παιδιά (δεν υπήρχαν τότε συντάξεις του Ι.Κ.Α. ή Ο.Γ.Α. κ.τ.λ.) και θυμόταν τα περασμένα μεγα-

λεία του.

Στα νιάτα του ήταν άριστος τεχνίτης και πρωτομάστορας, και είχε κάνει επιστάτης (επιβλέπων) όταν χτιζόταν η Ζωσιμαία Σχολή στα Γιάννενα, καθώς και η Αναγνωστοπούλειος στην Κόνιτσα αργότερα.

Άγριος φωνακλάς, καυγατζής, ισχυρογνώμων αλλά ειλικρινής και τίμιος σαν χαρακτήρας. Δεν συγχωρούσε ποτέ την κακοτεχνία στη δουλειά του, και ούτε ήταν δυνατό να δωροδοκηθεί για οποιαδήποτε ζήτημα.

Επί Τουρκίας ήταν φίλος του Δεσπότη Σπυρίδωνος και ανακατευόταν στα κομιτάτα. Είχε φυλακιστεί μάλιστα και κάποτε ως ύποπτος από τις Τουρκικές αρχές.

Εμείς βέβαια τον θυμόμαστε γέροντα, και σχεδόν τυφλό στα τελευταία του χρόνια, που έψελνε πάντοτε σαν αριστερός ψάλτης στην εκκλησία και δεν άφηνε κανέναν να του πάρει τροπάρι. Οι μακαρίτες Χριστόδοτος Μήγιος και Γιώργο Παπαχρήστος ή ο Νικόλα Γκουγκούτσης, πηγαίνανε κι αυτοί από νωρίς και τόπιαναν απο τ' αριστερά και ψέλανε· αλλά μόλις ερχόταν ο γέρο κέρβερος σωπαίναν και δεν έλεγαν σχεδόν ούτ' ένα «Κύριε ελέησον».

Θυμάμαι κάποια φορά πως από τη βιά του καθώς έτρεχε ο γέροντας να ανεβή στο στασίδι του, σκόνταψε στις προεξοχές από χαλασμένα πλακάκια στη μέση της εκκλησίας και παρ' ολίγο να σωριαστεί φαρδύς πλατύς. Του έπεσε όμως το πολύπτυχο ταλαγάνι του κάτω από τον πολυέλαιο, και γυρνώντας το συμάζεψε και τόριξε στον ώμο του, ανακατεύοντας ψαλμωδίες και βλαστημιές μαζί.

Με το γείτονα του και επίτροπο της εκκλησίας το Χρήστο Στρέκο ή Παπαδημητρίου, ενώ ήταν συνομήλικοι και φίλοι, δεν συμφωνούσαν ποτέ στις συζητήσεις τους· και ιδίως στα κοινοτικά και εκκλησιαστικά θέματα.

— Τέρας! του φώναζε θυμωμένος στο τέλος ο γέρο Στρέκος.

— Είσαι χαμένος σκεμποκέφαλος, του απαντούσε ο Κατσιαμάνης.

Και σηκώναν τα μπαστούνια τους και τα διασταυρώναν έτοιμοι να χτυπηθούν. Την άλλη μέρα όμως ξαναρχίζαν εύθυμα τη συζη-

τησή τους σαν καλοί φίλοι, για να καταλήξουν και πάλι συνήθως στα ίδια..... φιλοφρονήματα.

Όταν έμεινε ολομόναχος ο γέροντας έγραψε την περιουσία του στον μακαρίτη τώρα πια Κολούση το Ζιούνη κι αυτός με τα παιδιά του τον περιποιούνταν και τον φρόντιζε. Αλλά στα τελευταία είχε πλέον τυφλωθεί εντελώς, και τα παιδιά του Κολούση ο Ηρακλής και ο Κώστας του χρησιμεύαν για οδηγοί να τον πηγαίνουν στην εκκλησία και στην αγορά.

Κάποτε όμως συνέβαινε τα τρέχουν στα παιχνίδια τους και λησμονούσαν να πάνε να τον πάρουν. Και τότε ο γέρο Κατσιαμάνης άρχιζε να τα βρίζει και να τα βλαστημάει κατά τη συνήθεια του, και αγγάρευε όποιον εύρισκε βολικόν και σπλαχνικόν να τον πηγαίνει στο σπίτι του. Πολλές φορές και ο υποφαινόμενος του χρησίμευε για οδηγός και τον έκανε παρέα, και για ανταμειβή τον άφηνε να ψάλει που και που κανένα τροπάρι στην εκκλησία, ή άκουγε παληές ιστορίες και ανέκδοτα από το στόμα του, που δυστυχώς τότε δεν είχε την πρόνοια να τα καταγράψει αμέσως και με λεπτομέριες, συγκράτησε όμως αρκετά στη μνήμη του.

Τα γιορτάσια και τις ανομασίες ο γέρο Κατσιαμάνης, μ' όλο που ήταν τυφλός δεν εννούσε να τα χάνη. Έπρεπε να επισκεφθεί τον καθένα για την ανομαστική του εορτή και να του ευχηθεί τα χρόνια πολλά, έστω και χειραγωγούμενος.

Τον θυμάμαι μια χρονιά στις 29 Ιουνίου που είχε ανεβεί απάνω στη συνοικία μας στους Αγίους Αποστόλους, και σαν τελείωσε ή εκκλησία αγγάρευε το Χρήστο Μπάρκη για να τον περπατήσει στους Αποστόληδες.

Ώρε Μήτρο, του είπε κάποιος άλλος γέρος, σήμερα είναι του Πέτρου και Παύλου, αύριο γιορτάζουν οι Αποστόληδες.

— Τον κακό σου τον καιρό, του αποκρίθηκε ο Κατσιαμάνης, σήμερα γιορτάζουν οι Αποστόληδες κι αύριο οι Πέτρηδες και οι Παύληδες.

— Γέρασες και δεν ξέρεις τι σου γίνεται καψο Μήτρο.

— Εγώ δεν ξέρω ή εσύ; Θα με μάθεις εσύ.....

— Ρώτα και τον παππά να μάθεις, του είπε ο άλλος.

— Δεν έχω να ρωτήσω κανέναν, άει στο δ.....

Και τραβώντας το παιδί που τον χειραγωγούσε ξεκίνησε για τις επισκέψεις του.

Ωστόσο όμως την άλλη μέρα το ομολόγησε.

«Εγώ ανέβηκα π' ανέβηκα στον Αηπόστολο τι εχτές τι σήμερα, το ίδιο είναι τους είπα τα χρόνια πολλά και πέρασα στην αράδα μου. Για σήμερα είχα να περβατήσω τους κάτω μαχαλάδες, ποιός να με πάεινε τον ανήφορο»;

Στον καιρό της κατοχής, πολλές φορές τα παιδιά της γειτονιάς επισκεπτόταν τον τυφλό γέροντα για να του πάνε κανένα φρούτο ή ξυνόγαλο, και για να διασκεδάσουν του φτιάνουν και καφέ ακόμη τα αθεόφοβα με βρασμένα κουκουμάρια....

Και ενώ ο ένας τον απασχολούσε, οι άλλοι έψαχναν τριγύρω στο σπίτι ή και απάνω στο τσιατί, για να ανακαλύψουν τίποτε εργαλεία ή σίδερα - παγίδες που πιάνουν τα πουλιά, κανένα παληοντούφεκο ή κουμπούρα, και άλλα παρόμοια που τα σουφρώνανε.

7-3 -1970 Κόνιτσα.

Σημείωση και Κατάλογος εκτάκτων συνδρομών

Προχωρώντας στην έκδοση του Β' τεύχος του Α' τόμου της Ιστορίας και Λαογραφίας του χωριού μας θεωρούμε καθήκον μας να ευχαριστήσωμε τόσο τους συγχωριανούς μας όσο και άλλους πλησιόχωρους και ξένους που μας βοήθησαν με τις έκτακτες συνδρομές τους καθώς κι' εκείνους που διέθεσαν τις 500 δραχ. για να πάρουν το Α' τεύχος. Υπάρχουν αλήθεια και πολλοί συγχωριανοί μας που ενώ διαπανούν αρκετά στις διασκεδάσεις κ.τ.λ. δεν έδειξαν ενδιαφέρον για την ιστορία του χωριού και των προγόνων τους. Άμουςοι και αδιάφοροι προς το βιβλίο είμαστε δυστυχώς οι περισσότεροι νεο - Έλληνες. Ας ελπίσωμε ότι αργότερα κι αυτοί οι αδιάφοροι συμπατριώτες μας θα ενδιαφερθούν...

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ εκτάκτων συνδρομών

1. Ο κ. Ιωάν. Τζόγιας (όπως ανεγράψαμε και στο Α' τεύχος) έλαβε 3 τεύχη και προσέφερε δρχ. 20.000
2. Ο κ. Ιωάννης Β. Χατζής τεύχος δρχ. 2.000
3. Ο κ. Λάμπρος Τσούκας τεύχος δρχ. 1.000
4. Ο κ. Αριστείδης Γ. Ντόντης ιατρός τεύχος δρχ. 5.000
5. Ο κ. Βασίλης Παπαγεωργίου Πυρσογιαννίτης δικηγόρος και Πρόεδρος Συλλόγου Πυρσογιαννιτών τεύχη 6 δρχ. 10.000
6. Ανώνυμος εκλεκτός συμπατριώτης τεύχη 6 δρχ. 30.000
7. Ο κ. Απόστολος Δ. Λιόλης τεύχος 1 δρχ. 1.000
8. Ο Σύνδεσμος Κοινότητας Βούρμπιανης από Αθήνα δραχ. 20.000

Τους ευχαριστούμε όλους καθώς και τους συμπατριώτες κ.κ. Κώστα Τέρτση, Γιάννη Κιτσαντώνη, Γιάννη Μάνο, Λάμπρο Γιόση, Κώστα Κυπαρίση, Πολύβι Φούντο, Θεοφ. Σκούφα, Κατίνα Κοντούρη Σ. Τουφίδη και λοιπούς, που φρόντισαν αφιλοκερδώς, για τη διάθεση αρκετών αντιτύπων του πρώτου τεύχος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας



25569



KON